

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO
Kauppakorkeakoulu
Laskentatoimi

Jenni Saastamoinen

TOIMIMATTOMIEN OSAKEYHTIÖIDEN HALLINNOLLISEN TAAKAN
KEVENTÄMINEN

Työn ohjaaja/tarkastaja:
2. tarkastaja:

Professori Satu Pätäri
Professori Jaana Sandström

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Jenni Saastamoinen
Tutkielman nimi:	Toimimattomien osakeyhtiöiden hallinnollisen taakan keventäminen
Tiedekunta:	Kauppakorkeakoulu
Pääaine:	Laskentatoimi
Vuosi:	2014
Pro Gradu -tutkielma:	Lappeenrannan Teknillinen Yliopisto 93 sivua, 6 kuvaa, 3 taulukkoa ja 1 liite
Tarkastaja:	Professori Satu Pätäri Professori Jaana Sandström
Hakusanat:	hallinnollinen taakka, hallinnolliset kustannukset, toimimaton osakeyhtiö, liiketoiminnan keskeyttäminen

Tämän Pro Gradu -tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten liiketoimintansa keskeyttäneen tai lopettaneen osakeyhtiön velvollisuutta tehdä vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus voitaisiin keventää. Tutkimusongelmaa lähdettiin selvittämään yritysten hallinnollisen taakan tutkimisella erityisesti pienyritysten näkökulmasta. Tämän lisäksi tutkittiin, millaisia mahdollisuuksia nykyinen lainsäädäntö antaa liiketoiminnan lopettamiselle tai keskeyttämiselle sekä millaisia väärinkäytön mahdollisuuksia toimimattomien yhtiöiden ylläpitoon liittyy. Näiden seikkojen perusteella tutkimuksen empiirisessä osassa kehitettiin teoreettinen toimimattomuusajan malli, jonka tarkoituksena on alentaa toimimattomien yritysten hallinnollista taakkaa nykyistä lainsäädäntöä tehokkaammin poistamalla vuosittaisen tilinpäätöksen laatimisvelvollisuus kokonaan toimimattomilta yhtiöiltä. Tutkimustuloksista käy ilmi, että mallin käytöstä saatavat hallinnollisen kustannusten säästöt kasvavat, mitä pidemmän aikaa yritys käyttää mallia.

ABSTRACT

Author: Jenni Saastamoinen
Title: Reducing the administrative burden of dormant limited companies
Faculty: LUT, School of Business
Master's programme: Accounting
Year: 2014
Master's Thesis: Lappeenranta University of Technology
93 pages, 6 figures, 3 tables and 1 appendix
Examiners: Professori Satu Pätäri
Professori Jaana Sandström
Keywords: administrative burden, administrative costs, dormant limited company, interruption of business

The purpose of this study was to find out how to lighten the regulations for dormant companies to file annual accounts. The problem was tackled by studying the administrative burden of companies, especially those of small and medium-sized enterprises. Also, the current Finnish Companies Act was studied as to clarify what options are available when it comes to closing down or interrupting business as well as possibilities for misusing dormant companies. Based on these studies, a new theoretical model called the model of dormancy period was created in the empirical part of this study to lower the administrative burden of dormant companies by removing the need to file annual accounts for dormant companies. The results show us that savings earned in administrative burden by using this model are increasing as the company continues to use the model.

ALKUSANAT

Pitkä taival kauppatieteiden maisteriksi alkaa olla loppuillaan ja tämän tutkielman myötä on aika siirtyä huolettomasta opiskelijaelämästä kohti työelämää. Yksi vaihe elämästä päättyy ja toinen alkaa.

Tässä vaiheessa haluan kiittää niitä tahoja, jotka mahdollistivat tämän tutkielman onnistumisen. Kiitän syvästi työni tarkastajia professori Satu Pätäriä ja professori Jaana Sandströmiä, ilman heidän asiantunte-
mustaan ja tukeaan työni ei nyt olisi tässä. Kiitos myös Lappeenran-
nan Teknilliselle Yliopistolle erinomaisesta opetuksesta ja inspiroivas-
ta ilmapiiristä, jota tulen muistelemaan lämmöllä opiskeluajan jälkeen-
kin.

Suuri kiitos kuuluu myös äidilleni, joka on alusta asti ollut suurin tukeni ja turvani tämän työn loppuunsaattamisessa. Kiitos kaikista niistä filo-
sofisista saunakeskusteluista, joita kävimme tämän työn tiimoilta.

Lappeenrannassa 27.8.2014

Jenni Saastamoinen

SISÄLLYSLUETTELO:

JOHDANTO.....	7
1.1 Tausta	7
1.2 Tavoitteet ja tutkimusongelma.....	9
1.3 Tutkimuksen näkökulma ja rajaukset	10
1.4 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	11
1.5 Aikaisemmat tutkimukset.....	12
1.6 Tutkimuksen rakenne	15
2. YRITYSTEN HALLINNOLLINEN TAAKKA.....	17
2.1 Hallinnollisen taakan määritelmä.....	17
2.2 Hallinnollisen taakan mittaaminen	19
2.3 Toimenpiteet hallinnollisen taakan vähentämiseksi.....	24
2.3.1 Euroopan komissio	24
2.3.2 Euroopan maat	29
2.3.3 Suomi.....	32
2.4 Väärinkäyttö ja sen ehkäisy.....	37
2.5 Aikaisemmat tutkimukset yrityksen hallinnollisesta taakasta	39
3. LIIKETOIMINNAN KESKEYTTÄMINEN TAI LOPETTAMINEN.....	44
3.1 Syitä liiketoiminnan keskeyttämiselle tai lopettamiselle	44
3.2 Lopettaminen.....	45
3.2.1 Osakeyhtiön verotus lopettamisen yhteydessä.....	47
3.2.2 Osakkeenomistajan verotus yhtiötä purettaessa	49
3.3 Rekisteristä poistaminen	50
3.4 Keskeyttäminen.....	53
3.5 Aikaisemmat tutkimukset liiketoiminnan lopettamisesta	54
3.6 Syitä toimimattoman osakeyhtiön säilyttämiselle.....	58

4.	TOIMIMATTOMUUSAJAN MALLI.....	60
4.1	Toimimattoman osakeyhtiön määrittely.....	60
4.2	Hallinnollisen taakan keventäminen toimimattomuusajan mallin avulla61	
4.3	Mallin esittely.....	63
4.4	Edellytykset toimimattomuusaikaan asettamiselle.....	66
4.5	Toimimattomuusaikaan asettaminen.....	68
4.6	Yrityksen aktivointi ja käyttöönotto	70
4.7	Laskentamalli	72
4.8	Väärinkäytön ehkäisy	73
4.9	Mallin hallinnollisten kustannusten mittaaminen.....	79
4.10	Toimimattomuusajan mallin edut ja haitat.....	85
4.11	Keskustelua toimimattomuusajan mallista	86
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	89
5.1	Tutkimuksen kontribuutio.....	89
5.2	Tutkimuksen rajoitukset.....	92
5.3	Jatkotutkimusaiheita	93
	LÄHTEET	94

LIITTEET

Liite 1. Y6-lomake

JOHDANTO

1.1 Tausta

Vuonna 2011 Suomessa oli 231194 osakeyhtiötä (PRH 2012a). Kaupparekisteristä on kuitenkin todettu, että noin kolmannes kaikista rekisteröidyistä osakeyhtiöistä ei enää toimi, vaan ne jäävät aikaa myöten niin sanotusti pöytälaatikkoon eli näistä tulee toimimattomia osakeyhtiöitä (Osuustoiminta-lehti 2004). Näiden yritysten on silti osakeyhtiölain mukaan joka vuosi ilmoitettava rekisteröitäväksi tilinpäätös ja veroilmoitus viimeistään kahden kuukauden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta, oli yrityksellä liiketoimintaa tai ei (OYL 8:10§). Tämä puolestaan teettää ylimääräistä työtä niin yrityksen omistajalle kuin viranomaisillekin. Ongelmana onkin siis löytää jokin menetelmä, joka voisi vähentää tätä taakkaa. Liiketoimintansa lopettaneiden yritysten tarpeesta tehdä vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus ei ole juurikaan keskusteltu aikaisemmin laajemmassa mitapuussa, mikä tekee aiheesta mielenkiintoisen ja tutkimisen arvoisen.

Tällä hetkellä lain tarjoamat keinot helpottaa pöytälaatikkoyrityksen vuosittaista tilinpäätöstä ja veroilmoitusta ovat joko yrityksen vieminen selvitystilaan tai kaupparekisteristä poistaminen ja siten myös yrityksen lopettaminen (OYL 20:1-2§). Kaupparekisteristä poistaminen tulee kyseeseen ainoastaan sellaisessa tapauksessa, jossa yritys ei ole käyttänyt jokavuotista velvollisuuttaan tehdä tilinpäätöstä ja veroilmoitusta. Myös muissa maissa sovelletaan samankaltaista käytäntöä. Esimerkiksi Iso-Britanniassa toimimattomat yritykset lähettävät vuosittain rekisteriviranomaiselle tilinpäätösasiakirjat niin kauan, kun yritys on merkittynä kaupparekisterissä, vaikka liiketoimintaa ei olisi (Accountancy 1995). Tällaisilla yrityksillä on kuitenkin mahdollisuus laatia yksinkertaistettu tilinpäätös, minkä tarkoituksena on vähentää toimimattomille yritykselle koituvaa hallinnollista taakkaa (Credit Control 1999).

Myös verotuksen on huomattu vaikuttavan kirjanpitoikäntöön eri tavalla eri maissa, kuten Lamb et al. (1998) tutkimuksessaan totesivat. Esimerkiksi Suomessa veroilmoituksen vaatiminen myös liiketoimintaa harjoittamattomilta yrityksiltä johtaa siihen, että nämä yritykset joutuvat laatimaan myös kirjanpidon vuosittain.

Liiketoimintansa keskeyttäneet tai lopettaneet osakeyhtiöt eivät ole olleet kovin suosittuja tutkimuskohteita aikaisemmin, vaikkakin kiinnostus aihetta kohtaan näyttää kasvaneen viime vuosikymmeninä. Syynä tähän saattaa olla toimimattomien yritysten väärinkäyttötapaukset, joita on ilmennyt muun muassa yhtiöiden sulautumisessa tai yhtiöverotuksessa (Emshwiller 2000; Sweeney 2005). Nämä tapaukset ovat myös saaneet suurta huomiota kansainvälisessä mediassa, joka on varmasti osaltaan kiihdyttänyt keskustelua toimimattomia yrityksiä koskevasta lainsäädännöstä. Vaikka valtaosa toimimattomien osakeyhtiöiden tutkimuksesta on keskittynyt niiden väärinkäyttötapauksiin, myös niitä koskeva lainsäädäntö on ollut suosittu tutkimuskohde. Esimerkiksi hieman vanhempaa tutkimusta aiheesta edustavat Iso-Britanniassa 80- ja 90-luvulla kirjoitetut artikkelit, jotka liittyvät lähinnä vuonna 1985 voimaan tulleeseen uuteen Iso-Britannian osakeyhtiölakiin (eng. Companies Act) sekä sen mukana tuomiin muutoksiin (muun muassa Patient 1981; Severn 1989).

Suomessa toimimattomien osakeyhtiöiden osalta ei ole juurikaan tehty tutkimuksia, eikä aiheesta ole käyty laajaa keskustelua. Sen sijaan pienyritysten ja erityisesti pienten osakeyhtiöiden tilinpäätöksestä ja verotuksesta on kirjoitettu runsaasti (Mähönen 2009; Mäkinen 2002; Syrjä 2010).

Tässä tutkielmassa tutkitaan, miten liiketoimintansa lopettaneen osakeyhtiön jokavuotista, pakollista tilinpäätöstä voitaisiin helpottaa. Tutkielmassa esitellään teoreettinen malli ratkaisuksi tähän ongelmaan, sekä käsitellään tämän mallin etuja ja haittoja eri näkökulmista ja otetaan kantaa mahdollisiin väärinkäyttötapauksiin.

1.2 Tavoitteet ja tutkimusongelma

Tutkimuksen tavoitteena on pohtia, millaisella järjestelyllä niin sanottujen pöytälaatikkoyritysten eli liiketoimintansa lopettaneiden tai keskeyttäneiden yritysten vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus voitaisiin korvata.

Tutkimuksen pääongelmaksi muodostuu seuraava:

”Miten liiketoimintansa keskeyttäneen tai lopettaneen osakeyhtiön velvollisuutta tehdä vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus voitaisiin keventää?”

Pääongelmaan pyritään vastaamaan seuraavien alaongelmien avulla:

- Millä tavalla vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus kuormittavat viranomaisia ja yrityksen omistajia?
- Mitä nykyinen lainsäädäntö sanoo osakeyhtiön liiketoiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta?
- Millaisia väärinkäytön mahdollisuuksia nykyiseen lainsäädäntöön sisältyy?

Nykyisen lainsäädännön tarkasteleminen erityisesti toimintansa keskeyttäneiden tai lopettaneiden yritysten osalta on olennaista, jotta nykyistä tilinpäätösmenettelyä voidaan keventää. Tämän takia tutkielmassa tarkastellaan soveltuvien osin osakeyhtiölakia, kirjanpitolakia ja -asetusta sekä tuloverolakia. Lisäksi tarkastellaan myös, mitä alan kirjallisuus kertoo osakeyhtiön liiketoiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta.

Jotta toimimattoman osakeyhtiön tilinpäätösmenttelyä voitaisiin keventää tai helpottaa, täytyy ensin tarkastella, miten nykyinen lainsäädäntö vaikuttaa niin yrityksen omistajiin kuin viranomaisiin. Kun nykyisen lainsäädännön aiheuttama hallinnollinen taakka saadaan selvitettyä ja pilkottua pienempiin, helpommin tunnistettaviin komponentteihin, pystytään tutkimaan myös mahdollisia toimenpiteitä hallinnollisen taakan keventämiseksi.

Myös erilaisten väärinkäyttömahdollisuuksien selvittäminen on olennaista, jotta tutkimusongelmaan pystytään vastaamaan. Erilaiset väärinkäyttömahdollisuudet, joissa toimimattomia osakeyhtiöitä voidaan käyttää hyväksi, pyritään selvittämään ja tunnistamaan. Näin pystytään osoittamaan ne tekijät, jotka aiheuttavat kustannuksia ja riskitekijöitä yhteiskunnalle. Kun tiedetään mahdolliset riskitekijät, voidaan kehittää nykyistä lakisäädäntöä kevyempää ratkaisua toimimattomien osakeyhtiöiden vuosittaiseksi tilinpäätösmenettelyksi.

1.3 Tutkimuksen näkökulma ja rajaukset

Tutkimusta tehdessä tarkastellaan niin toimimattomien osakeyhtiöiden omistajia kuin viranomaisiakin, jotka käsittelevät tällaisten yritysten tilinpäätöksiä ja veroilmoituksia. Suomessa näitä asiakirjoja käsittelee ja arkistoi kaksi viranomaista; patentti- ja rekisterihallitus (PRH) sekä Verohallinto. Koska tutkimuksen perimmäisenä tarkoituksena on etsiä keinoja toimimattomien osakeyhtiöiden tilinpäätöksen ja veroilmoituksen keventämiseksi, on tärkeää kartoittaa, mitkä osapuolet hyötyvät näistä toimista eniten. Selvää kuitenkin on, että sekä omistajat että viranomaiset hyötyvät merkittävästi mahdollisista tilinpäätöksen keventämistoimista, joten läpi tutkimuksen tullaan viittaamaan näihin molempiin osapuoliin. Tutkimusta tehdessä kuitenkin huomattiin, että viranomaiset hyötyvät eniten tilinpäätösprosessin keventämisestä, joten tätä näkökulmaa korostetaan enemmän, kun taas omistajan näkökulma jää taka-alalle sitä kuitenkaan unohtamatta kokonaan.

Tutkielmassa tarkastellaan vain osakeyhtiömuotoista yritystä, jolla ei ole liiketoimintaa. Lisäksi näiden joukosta tarkastellaan vain sellaisia yrityksiä, joilla on merkitty varoja taseeseen. Tämä rajaus on olennainen tutkimuksen kannalta, sillä tällaisten yritysten tilinpäätökseen kertyy poistoja taseeseen aktivoituista varoista ja on ainoa kuluerä, mikä näkyy toimimattomien osakeyhtiöiden tuloslaskelmassa. Toisin sanoen toimimattomien yri-

tysten tilinpäätöksissä ainoa vuosittain vaihtuva arvo on suunnitelman mukaiset poistot taseeseen aktivoituista varoista ja vastaavasti taseessa näkyy vuosittain ainoastaan varojen pieneneminen vuosittaisten poistojen verran. Jos vuosittain tehtävät poistot voitaisiin korvata jollakin muulla menettelyllä, ei vuosittaiseen tilinpäätösmenettelyyn olisi välttämättä tarvetta. Tutkimuksen tuloksia voidaan kuitenkin yhtälailla soveltaa myös yrityksiin, joilla ei ole taseeseen aktivoituja varoja.

Tutkimukseen valittiin tarkasteltavaksi ainoastaan osakeyhtiömuotoiset toimimattomat yritykset, sillä näillä yrityksillä on velvollisuus tehdä vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus, oli yrityksellä liiketoimintaa tai ei. Yksityisen elinkeinonharjoittajan eli toiminimen kohdalla tällaista velvollisuutta ei ole. Avoimella yhtiöllä ja kommandiittiyhtiöllä on sen sijaan vuosittainen tilinpäätösvelvollisuus. Näitä yhtiömuotoja tutkimuksessa ei kuitenkaan tarkastella, sillä näiden yhtiöiden purkaminen on mahdollista ilman erillistä selvitysmenettelyä, jos yhtiömiehet sopivat siitä yksimielisesti (PRH 2012b). Tällöin yrityksen säilyttäminen toimimattomana on useimmissa tapauksissa tarpeetonta, koska uuden yrityksen perustaminen tai lopettaminen on hyvin yksinkertaista.

1.4 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Koska tutkimuksen päätavoitteena on etsiä keinoja toimimattomien yritysten vuosittaisen ilmoittamisvelvollisuuden keventämiseen, on tutkimusote lähinnä kvalitatiivinen. Osa tutkimuksesta koostuu kirjallisuuskatsauksesta, jossa tarkastellaan nykyistä lainsäädäntöä liiketoimintansa keskeyttäneiden yritysten kohdalla niin kotimaassa kuin ulkomaillakin sekä tämän synnyttämää keskustelua. Kvantitatiivinen tutkimuksen tekeminen on haastavaa tutkimuksen päätavoitteen huomioiden, sillä toimimattomien yritysten hallinnollisesta taakasta ei ole tehty tarkkoja tilastoja, vaan ainoastaan karkeita arvioita, joita muun muassa Työ- ja elinkeinoministeriö on esitellyt raportissaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008). Myös toimimattomien yri-

tysten käsittelystä koituvaa kuormitusta viranomaisille ei ole juurikaan tutkittu tilastollisin menetelmin. Kvantitatiivinen tutkimusote ei kuitenkaan ole mahdoton vaihtoehto tutkielman toteuttamiseen, mutta se edellyttää oman aineiston kokoamista esimerkiksi yrittäjille suunnitellun kyselytutkimuksen muodossa. Tämän toteuttaminen ei kuitenkaan ole tämän tutkielman käytävissä olevien resurssien kannalta järkevää. Esimerkiksi toimimattomien osakeyhtiöiden omistajien löytäminen on työlästä, sillä kaupparekisterissä ei ole erityistä merkintää toimimattomien osakeyhtiöiden kohdalla, mikä tekee tällaisten yritysten tunnistamisesta haasteellista.

Kirjallisuuskatsauksen pohjalta siirrytään tutkimuksen empiiriseen osaan, jossa pyritään luomaan kevennetty malli nykyisestä toimimattomien osakeyhtiöiden tilinpäätös- ja verotuskäytännöstä. Tutkimuksen alussa tarkastellaan ensin, millaista keskustelua yritysten hallinnollisista kustannuksista ja toimimattomista yhtiöistä on käyty. Näiden keskustelujen tuloksena tutkimuksen myöhemmissä luvuissa rakennetaan uusi teoreettinen malli, jonka tarkoituksena on keventää toimimattoman osakeyhtiöiden hallinnollista taakkaa helpottamalla näiden tilinpäätös- ja verotuskäytäntöjä.

Lähdeaineisto tulee koostumaan aiheeseen liittyvistä artikkeleista, josta suurin osa on kansainvälisiä, sillä Suomessa vastaavasta aiheesta ei ole juurikaan käyty keskustelua. Suomenkieliset lähteet ovat pääosin oppikirja- ja tyyppisiä julkaisuja tai oppaita. Myös viranomaisten, kuten verohallinnon ja patenti- ja rekisterihallituksen, antamia ohjeita tilinpäätökseen ja veroilmoitukseen liittyen käytetään hyväksi.

1.5 Aikaisemmat tutkimukset

Toimimattomien yritysten tarpeesta tehdä vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus ei ole juurikaan keskusteltu Suomessa. Sen sijaan suomalaisten pienyritysten erityispiirteistä, tilinpäätöksestä ja verotuksesta on tehty useita tutkimuksia ja erilaisia oppikirjatyyppisiä julkaisuja.

Kotimaisia oppikirjatyyppisiä julkaisuja edustavat muun muassa Mähönen (2009), joka on selvittänyt osakeyhtiön taloudellista raportointia ja tilintarkastusta lähinnä pk-yritysten näkökulmasta. Sen sijaan Mäkinen (2002) tarkastelee erityisesti pienyritysten tilinpäätöstä hyvin käytännönläheisestä näkökulmasta, ja viittaa myös toimimattomien osakeyhtiöiden raportointiin.

Myös osakeyhtiöiden verotus on ollut suosittu tieteellisen keskustelun aihe kotimaassa. Mähönen ja Villa (2006) ovat koonneet kattavan paketin osakeyhtiön hallinnoinnista, yritysjärjestelyistä, osakeyhtiön purkamisesta ja näihin liittyvistä verotuksellisista kysymyksistä. Hieman uudempaa tutkimusta osakeyhtiöiden verotuksesta edustaa Syrjä (2010), joka on tutkinut työssään pienten osakeyhtiöiden verosuunnittelua.

Myös yritysten hallinnollinen taakka on ollut suosittu keskustelun aihe niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Yritysten hallinnollinen taakka koostuu ainoastaan lainsäädännöstä johtuvien tietojen keräämisestä, saatavilla pitämisestä ja toimittamisesta viranomaisille, eli ilman lainsäädäntöä yrityksen ei tarvitsisi kerätä näitä (Kangasharju & Rauhanen, 12). Kotimaassa yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi on etsitty erilaisia keinoja lähinnä Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman hallinnollisen taakan vähentämisen ohjausryhmän toimesta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008a). Myös Kangasharju ja Ojala (2008) ovat tutkineet yritysten hallinnollista taakkaa ja erityisesti sitä, mitkä ovat Suomen lainsäädännön raskaimmat säädösalueet hallinnollisen taakan luomiselle. Hallinnollisen taakan systemaattiseksi mittaamiseksi he ehdottavat standardikustannus- eli SCM-mallia (Standard Cost Model). (Kangasharju & Ojala 2008) Kansainvälisellä tasolla hallinnollisen taakan kuormittavuutta on tutkittu uutta yritystä perustettaessa pienyritysten näkökulmasta ja tulokset ovat yksimielisesti osoittaneet, että yrittäjät kokevat uuden yrityksen perustamiseen liittyvän prosessiin melko kuormittavaksi (Costopoulou & Ntaliani 2010; Van Stel & Stunnenberg 2006). Alan kirjallisuus näyttää suosivan tällaisten työläiksi koettavien prosessien keventämiseksi julkisen hallinnon tarjoamien säh-

köisten palveluiden kehittämistä, josta on kirjoitettu laajalti (mm. Ntaliani et al. 2012; Arendsen & Van Engers 2004; Arendsen et al. 2006).

Yritysten hallinnollisesta taakasta kummunneesta keskustelusta on viime aikoina nostettu esille myös kirjanpitosäännösten kehittäminen sellaiseksi, ettei kuormittaisi yrityksiä enempää kuin nykyinen järjestelmä. Muun muassa Ojala (2009) on ottanut artikkelissaan kantaa kirjanpitosäännösten kehittämiseen ja haastatellut Taloushallinnon toimitusjohtajaa Juha Ahvenniemeä. Artikkelin perimmäisenä huolenaiheena ja avoimena kysymyksenä on säännöspohjan sirpaloituminen, jos Euroopan komission ehdotus pienimpien osakeyhtiöiden vapauttamisesta tilinpäätösdirektiiveistä hyväksytään ja omaksutaan kansallisella tasolla.

Toimimattomien yritysten sääntelystä on käyty runsaasti tieteellistä keskustelua ulkomailla, mutta ei juurikaan kotimaassa. Ulkomailla käytävää keskustelua johtavat lähinnä Yhdysvalloissa tehdyt tutkimukset, jossa keskustelu on keskittynyt lähes yksinomaan toimimattomien yritysten väärinkäyttöön, sekä Iso-Britanniaan, jossa keskustelua on herättänyt 1980-luvulla voimaan tullut uusi osakeyhtiölaki, joka on mahdollistanut tiettyjä helpotuksia toimimattomille osakeyhtiöille. Uuden osakeyhtiölain merkitystä toimimattomien yritysten tilinpäätöstietojen raportointiin ja hallinnointiin ovat tutkineet muun muassa Severn (1989) ja Patient (1981).

Toimimattomia osakeyhtiöitä koskevassa tieteellisessä keskustelussa nousee vahvasti esille toimimattomien yritysten väärinkäyttö tai erinäisten säädösten mahdollistama rikollinen toiminta niin kotimaassa kuin ulkomailakin. Sisäasianministeriön asettama yritysturvallisuuden kansallinen yhteistyöryhmä on pohtinut raportissaan (Sisäasianministeriö 2012) keinoja estää kaupparekisteriin virheellisten merkittyjen yritysten rikollinen käyttö. Ulkomailla käyty keskustelu toimimattomien yritysten väärinkäyttö kumpuaa lähinnä toimimattomista tytäryhtiöistä ja niiden mahdollistamasta veronkierrosta. Tähän ovat ottaneet kantaa esimerkiksi Emshwiller (2000) ja Sweeney (2005).

1.6 Tutkimuksen rakenne

Johdanto-luvussa käydään läpi taustaa ja motivaatiota kyseenomaiselle tutkimukselle. Lisäksi esitellään tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma sekä alaongelmat. Tässä luvussa käydään myös lyhyesti läpi tutkimuksen tekemiseen liittyviä seikkoja sekä esitellään tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä ja -aineisto. Lopuksi esitellään aiemmin julkaistuja tieteellisiä tutkimuksia aihe-alueesta. Kirjallisuuskatsaus käsittelee niin kotimaisia kuin kansainvälisiäkin artikkeleita.

Toisessa luvussa otetaan kantaa yritysten hallinnolliseen taakkaan ensin yleisellä tasolla ja sen jälkeen erityisesti pienyritysten ja toimimattomien osakeyhtiöiden kohdalla. Luvussa käsitellään myös viranomaisille koituvaa kuormitusta, joka aiheutuu toimimattomien yritysten vuosittaisten tilinpäätöstietojen ja veroilmoitusten käsittelystä. Lopuksi selvitetään myös toimimattomien yritysten väärinkäyttömahdollisuuksia, joita nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa.

Kolmas luku muodostaa tutkimuksen teoriakappaleen, jossa esitellään, miten osakeyhtiön liiketoiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen tapahtuu nykyisen lainsäädännön puitteissa. Vaikka pääpaino on Suomen lainsäädännössä ja sen suhtautumisessa toimimattomiin yrityksiin, esitellään tässä luvussa vertailun vuoksi myös muiden maiden vastaavia säädöksiä.

Neljännestä luvusta käy ilmi tutkimuksen varsinainen kontribuutio. Tämä luku esittelee uuden mallin, jota voitaisiin käyttää liiketoimintansa keskeyttäneiden yritysten kohdalla. Vuosittaisen tilinpäätöksen ja veroilmoituksen sijasta liiketoimintansa keskeyttänyt yritys voitaisiin asettaa niin sanottuun toimimattomuusaikaan, jonka aikana tilinpäätöstä tai veroilmoitusta ei tarvitsisi tehdä lainkaan. Kun yritys otetaan jälleen käyttöön, tehdään erillinen käyttöönotto-tilinpäätös, jonka yhteydessä yrityksen taseeseen aktivoiduis-

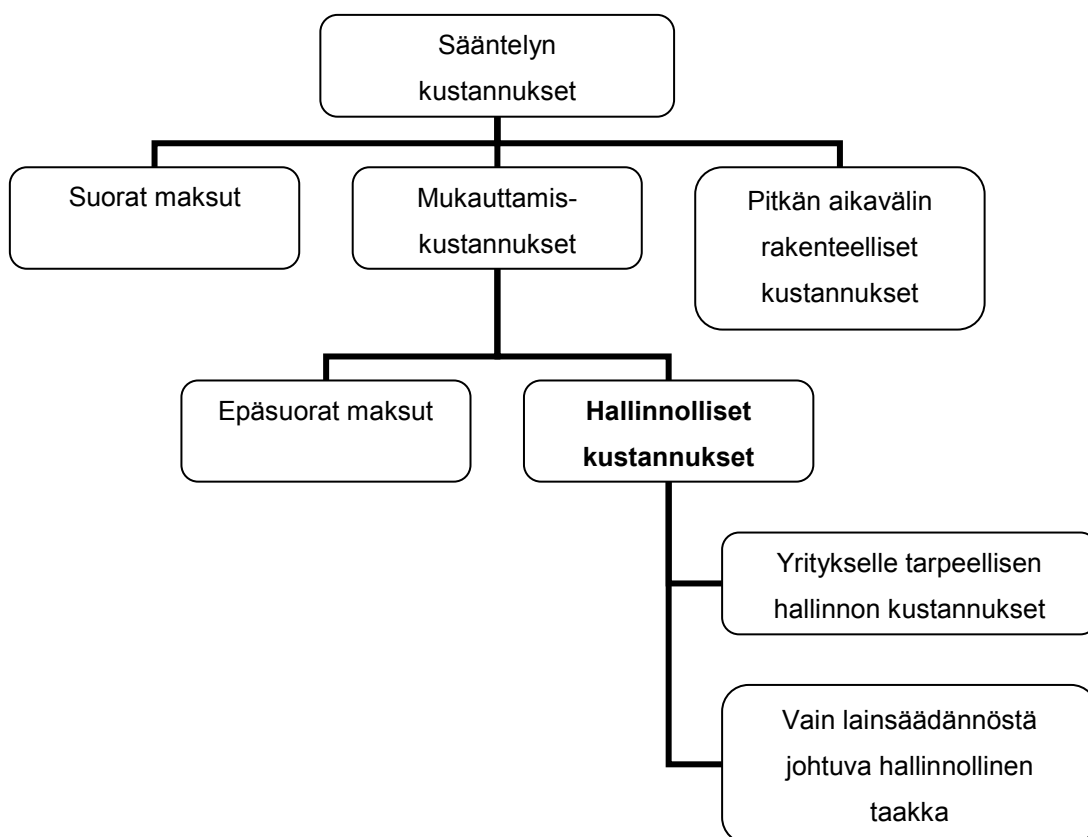
ta varoista tehdään kerralla kaikki toimimattomuusajan poistot. Lopuksi käsitellään mallin tuomia etuja ja heikkouksia sekä mahdollisia väärinkäytösmahdollisuuksia.

Viides luku tiivistää tutkimuksen sisällön ja sen keskeiset tulokset sekä esittää ehdotuksia lisätutkimuksille.

2. YRITYSTEN HALLINNOLLINEN TAAKKA

2.1 Hallinnollisen taakan määritelmä

Yrityksen *hallinnolliset kustannukset* voidaan määritellä kustannuksiksi, joita yrityksille aiheutuu, kun ne lainsäädännön velvoittamina tuottavat ja toimittavat viranomaisille tietoa toiminnastaan. Hallinnolliset kustannukset syntyvät siis erilaisista lainsäädäntöön perustuvista *tiedonantovelvoitteista*. Tiedonantovelvoitteet ovat vaatimuksia tuottaa, arkistoida, lähettää ja säilyttää tietoja. Tiedonantovelvoitteen nojalla toimitettavia tietoja kutsutaan yleisesti tietovaatimuksiksi. (TEM 2012, 7) *Hallinnollinen taakka* on sen sijaan osa hallinnollisia kustannuksia ja se koostuu ainoastaan lainsäädännöstä johtuvien tietojen keräämisestä, saatavilla pitämisestä ja toimitamisesta viranomaisille tai yksityisille tahoille. (Kangasharju & Rauhanen 2008, 12 & Euroopan komissio 2006, 4) Nämä ovat siis tietoja, joita yritys ei kokoaisi lainkaan ilman lakisääteistä velvoitetta. Alla olevassa kuviossa (kuvio 1) on selvitetty tarkemmin hallinnollisten kustannusten muodostumista ja sen osuutta kaikista sääntelyn aiheuttamista kustannuksista.

Kuvio 1. Hallinnollisten kustannusten muodostuminen (Kangasharju & Rauhanen, 12)

Lainsäädäntö aiheuttaa yrityksille erilaisia kustannuksia, joka voidaan jakaa karkeasti kolmeen ryhmään. Suorat maksut käsittävät viranomaisille maksettavat suoraan lainsäädäntöön perustuvat suoritteet, kuten verot tai sakot, kun taas pitkän aikavälin kustannukset aiheutuvat yritykselle vasta vuosien kuluttua lainsäädännön noudattamisen seurauksena. Mukauttamiskustannukset (eng. compliance costs) ovat epäsuoria kustannuksia, joita yritykselle syntyy viranomaisten sääntelyn noudattamisesta ja lainsäädännön yleisistä vaatimuksista (SCM Network 2013). Ne eivät kuitenkaan ole sama asia kuin hallinnolliset kustannukset, jotka koostuvat ainoastaan lakiin perustuvien tiedonantovelvoitteiden täyttämisestä. Kuten yllä olevasta kuvioista nähdään, yrityksen hallinnollinen taakka on ainoastaan osa hallinnollisia kustannuksia. Osa lainsäädännön edellyttämistä tiedoista on kuitenkin sellaisia, joita yritys kokoaisi omiin tarkoituksiinsa ilman lainsäädäntöä ja tietoja, jotka liittyvät yrityksen omaan toimintaan. Näiden tie-

tojen keräämisestä ja säilyttämisestä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia kutsutaan tavanomaisiksi liiketoiminnan kustannuksiksi eli ns. business-as-usual -kustannuksiksi (TEM 2012, 7). Näin ollen yrityksen hallinnolliseksi taakaksi muodostuu ainoastaan se osa hallinnollisista kustannuksista, joista on vähennetty yrityksen omaan toimintaan liittyvät hallinnolliset kustannukset (TEM 2009, 17).

2.2 Hallinnollisen taakan mittaaminen

Euroopan Unioni on julkistanut toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena on yritysten hallinnollisen taakan vähentäminen 25 prosentilla vuoteen 2012 mennessä (TEM 2009; Euroopan komissio 2006). Tavoite saavutettiin aikataulussa, sillä komission ehdottamilla ja toimeenpanevilla vähennyskeinoilla hallinnollinen taakka oli vuoteen 2012 mennessä laskenut tasan 25 prosentilla. Tämän lisäksi tällä hetkellä eri painopistealoilla kehitteillä olevien lakialoitteiden odotetaan toteuduttuaan nostamaan tavoitteen kokonaisuudessaan 33 prosenttiin (Euroopan komissio 2012, 7).

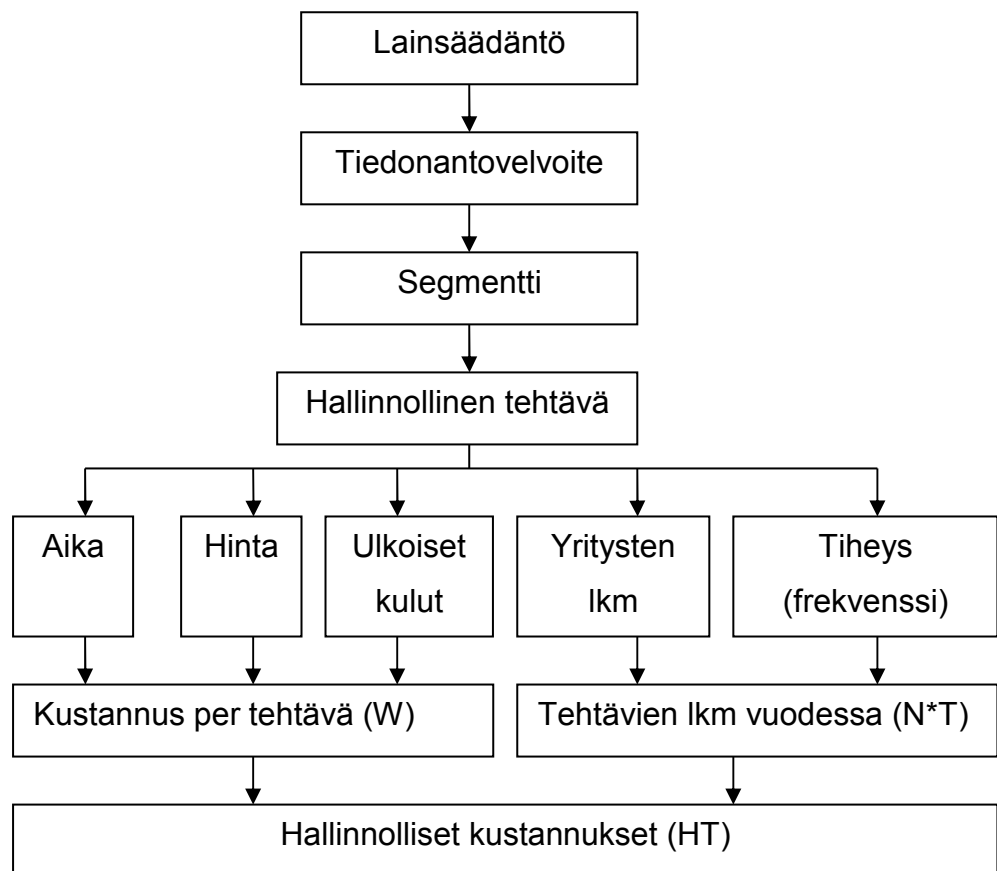
Ensimmäisen toimintasuunnitelman laatimisen seurauksena vuonna 2003 joukko Euroopan Unionin jäsenvaltioita muodostivat yhteistyöverkoston, jonka tarkoituksena on käyttää yhtenäistä mittausjärjestelmää kaikissa jäsenmaissa, jolla hallinnollista taakkaa voidaan tutkia ja vähentää. Tällä hetkellä yhteistyöverkoston kuuluu 29 maata, jotka käyttävät tai aikovat käyttää SCM-mallia hallinnollisen taakan mittaamisessa tai maita, jotka ovat mukana tarkkailijan asemassa. (SCM Network 2013) Mittausmenetelmäksi valittiin standardikustannusmalli eli SCM-malli. Hallinnollisen taakan mittaamisessa sen vahvuus on yksityiskohtien huomioiminen, sillä se mahdollistaa yksittäisten toimintojen tarkastelun ja sisällyttämisen laskentamalliin.

SCM-malli ja teoria hallinnollisen taakan mittaamisesta voidaan nähdä alkavan yrityksen näkökulmasta, sillä hallinnollisen taakan mittaamisella py-

ritään määrittämään yritykselle koituvat hallinnolliset kustannukset. Kun yrityksille koituvat hallinnolliset kustannukset on saatu määriteltyä, vaikuttavat ne välillisesti työnvoiman ja muiden resurssien käytöllä myös muuhun yhteiskuntaan. Jos yrityksille syntyy paljon kustannuksia tiedonantovelvoitteiden noudattamisesta, niiden kannattavuus heikkenee ja yritysten täytyy tällöin etsiä muita keinoja parantaa kannattavuuttaan. Kannattavuutta voidaan parantaa myyntiä kasvattamalla, katetta nostamalla tai kustannuksia alentamalla. Jokaisella näistä ratkaisuista on vaikutuksia muuhun yhteiskuntaan. Esimerkiksi yrityksen myymien tuotteiden tai palveluiden katteiden nostaminen tarkoittaa myyntihinnan nostamista, joka puolestaan vaikuttaa kuluttajien ostokykyyn ja ostovoimaan. Kustannuksien alentaminen sen sijaan vaikuttaa muun muassa työvoiman kysyntään yrityksissä, joka yhteiskunnallisella tasolla voi johtaa työttömyyteen. Näin ollen hallinnollisen taakan mittaamisessa on otettava huomioon ensin yrityksen näkökulma varsinaisia kustannuksia laskettaessa, mutta kustannusten vaikutuksia pohdittaessa täytyy ottaa huomioon myös yhteiskunnallinen näkökulma.

SCM-mallin laskennallisena lähtökohtana on, että jokainen lainsäädäntöön perustuva tiedonantovelvoite identifioidaan erikseen ja kun näiden yksittäisten tiedonantovelvoitteiden kustannukset summataan yhteen, saadaan yleiskäsitys säädöksen aiheuttaman hallinnollisen taakan kokonaismäärästä (Kangasharju & Rauhanen 2008, 13). Menetelmän tuottamaa yleiskäsitystä hallinnollisen taakan suuruudesta on kuitenkin korostettava tässä yhteydessä, sillä SCM-mallin tarkoituksena ei ole tuottaa tilastollisesti päteviä mittaustuloksia, vaan pieniin näytteisiin perustuvia arvioita yrityksille koituvista kustannuksista (TEM 2012,7). SCM-mallin kokonaisvaltainen toteuttaminen käsittää yhteensä kolme vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa tarkastelun kohteena oleva tiedonantovelvollisuus ja sitä koskeva lainsäädäntö jaotellaan pienempiin komponentteihin, joita voidaan mitata. Mittattavissa olevat komponentit ovat muun muassa tiedonantovelvollisuudet, tiedonkeräämisvelvollisuudet sekä erilaiset hallinnolliset toiminnot kuten laskenta tai tiedon arkistointi. (SCM Network 2013)

Standardikustannusmallin toisessa vaiheessa lasketaan kunkin tiedonantovelvollisuuden hallinnollinen taakka käyttämällä muutamaa kustannusparametria, joiden johtamista tarkasteltavasta lainsäädännöstä voidaan havainnollistaa seuraavalla kuviolla (kuvio 2):

Kuvio 2. SCM-menetelmän mukaiset hallinnolliset kustannukset (TEM 2012, 8)

Yritysten lukumäärä käsittää kaikki ne yritykset, joita tarkasteltavana oleva tietovaatimus ja lainsäädäntö koskettavat. Tiheys eli frekvenssi kertoo, miten usein tietty toimenpide toteutetaan vuosittain. Kun se kerrotaan toimenpiteeseen käytettävällä ajalla, saadaan toimenpiteiden vuosittainen kokonaismäärä. Toimenpiteiden hinta muodostuu tuntitariffista, jossa otetaan huomioon palkkakustannusten lisäksi myös siihen liittyvät sivukulut.

(TEM 2012, 8) Yllä olevan kuvion perusteella SCM-mallin mukaiset hallinnolliset kustannukset lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$HT = N * W * T,$$

missä

HT = hallinnollinen taakka,

N = veloitteen vaikutuspiirissä olevien yritysten määrä

W = tuntitariffi ja

T = toimenpiteiden vuosittainen kokonaismäärä (toimenpiteisiin käytettävä aika * frekvenssi). (Kangasharju & Rauhanen 2008, 13)

Mallin keskeisenä mittausyksikkönä käytetään ns. normaalitehokasta yritystä, joka määritellään useiden yrityshaastatteluiden pohjalta. Myös toimenpiteisiin käytettävä aika ja tuntitariffi kootaan haastatteluiden pohjalta. (Kangasharju & Rauhanen 2008, 13; SCM Network 2013) Tariffiin on laskettu tietty yleiskuluprosentti, joka vastaa keskimääräisiä palkkakustannuksia sekä palkan sivukuluja. Yleiskulukerroin on karkea arvio kustannuksista, jotka liittyvät yleisen työn tekemiseen ja yrityksen yleishallinnon kuluihin. Esimerkiksi hallinnollisen taakan vähentämiseen keskittyvän toimintaryhmän selvityksessä hallinnollisen taakan lähtötasomittaukseen käytettiin 25 %:n yleiskulukerrointa. (TEM 2012, 8)

Laskentamallin käyttöä voidaan havainnollistaa seuraavalla esimerkillä:

Yritys käyttää hallinnolliseen toimenpiteeseen aikaa kolme tuntia ja sen suorittamana työntekijän tuntipalkka on 10€. Tuntitariffi on näin ollen $3 * 10 = €30$. Jos tämän tiedonantovelvoitteen vaikutuspiirissä on 100 000 yritystä, jotka joutuvat tekemään toimenpiteen kahdesti vuodessa, kyseenomaisen tiedonantovelvollisuuden kokonaiskustannukset ovat $HT = 100\,000 * 10€ * (3 * 2) = 6\,000\,000€$. (SCM Network 2013)

Kolmannessa ja tärkeimmässä SCM-mallin vaiheessa yksinkertaistetaan lainsäädäntöä toisessa vaiheessa saatujen tulosten perusteella. Kuten

edellä on nähty, malli ottaa huomioon yksittäisiä toimintoja ja yksittäisiä tiedonantovelvoitteita, mikä helpottaa kuormittavien velvoitteiden löytämistä lainsäädännöstä. SCM-mallin käyttöönotto kaikissa yhteistyöverkoston kuuluvissa jäsenmaissa mahdollistaa tulosten ja lainsäädäntöjen kuormittavuuden vertailun eri maiden kesken, sekä huomioi myös kansainvälisen lainsäädännön merkityksen hallinnollisen taakan muodostumisessa (SCM Network 2005, 5). SCM-menetelmä ei kuitenkaan tarkastele lainkaan sääntelyn yhteiskunnallisia tavoitteita, vaan menetelmä keskittyy ainoastaan hallinnollisten toimenpiteiden ja niiden kustannusten tarkasteluun, eli menetelmä on tutkimusotteeltaan kvantitatiivinen (TEM 2009, 18). Jos sääntelyn aiheuttamia yhteiskunnallisia vaikutuksia halutaan mitata, täytyy sitä tutkia kvalitatiivisin tutkimusmenetelmin.

Muun muassa Euroopan komissio on suositellut hallinnollisen taakan vähentämistä koskevassa toimintaohjelmassaan SCM-mallin käyttöä yrityksissä koskevien säännösten vaikutusten mittaamisessa. Toimintaohjelmassa tarkastelun kohteena ovat yksittäiset tiedonantovelvoitteet, sillä nämä ovat sellaisia perusyksiköitä, joita pystytään mittaamaan määrällisesti standardikustannusmallilla. Vaikka tiedonantovelvoitteiden määrä vaihtelee huomattavasti eri jäsenmaiden kesken, niitä on silti helpompi vertailla keskenään kun kokonaisia säännöksiä, jotka ovat eri jäsenvaltioissa erilaisia. (Euroopan komissio 2007, 5-6) Kokonaisten säännösten hallinnollisen taakan mittaaminen näin ollen ole tarkoituksenmukaista, sillä mittaamistulokset eivät ole vertailukelpoisia eri jäsenvaltioiden välillä.

Seuraavassa kappaleessa tutkitaan, millaisia toimenpiteitä Suomessa ja muualla Euroopassa on tehty hallinnollisen taakan vähentämiseksi lähinnä pienyritysten näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan Euroopan komission jäsenvaltioilleen antamia yleisiä ohjenuoria hallinnollisen taakan vähentämiseksi ja lainsäädännön yksinkertaistamiseksi.

2.3 Toimenpiteet hallinnollisen taakan vähentämiseksi

2.3.1 Euroopan komissio

Vuonna 2006 Euroopan komissio ehdotti kansainvälistä strategiaa, jonka keskipitkän aikavälin tavoitteena on hallinnollisen taakan vähentäminen EU:n alueella 25 %:lla vuoteen 2012 mennessä. Tavoitteeseen on tarkoitus päästä kaikkien jäsenvaltioiden yhteisin toimin, sillä komissio on valmisteluasiakirjassaan todennut, että suuri osa hallinnollisista kustannuksista aiheutuu kansallisen tason vaatimuksista. (Euroopan komissio 2006, 2) Tämä tarkoittaa, että komission toimenpiteiden lisäksi myös kunkin jäsenvaltion on sitouduttava vakavasti hallinnollisen taakan vähentämiseen, jotta komission asettama 25 %:n vähennystavoite saavutettaisiin. Valmisteluasiakirjan julkaisun hetkellä EU-alueen hallinnolliseksi taakaksi oli arvioitu 3,5 prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta (Euroopan komissio 2007, 4).

EU:n jäsenvaltioiden yrityksille koituu hallinnollisia kustannuksia neljästä eri lähteestä: kansainvälisestä lainsäädännöstä, Euroopan yhteisön lainsäädännöstä, kansallisesta lainsäädännöstä sekä alueellisesta lainsäädännöstä, joka on kansallisen lainsäädännön alapuolella. Jotta komission hallinnollisen taakan vähentämistä koskeva tavoite toteutuisi, jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansainvälinen lainsäädäntö saatetaan osaksi kansallista oikeutta. Sen sijaan Euroopan yhteisön lainsäädännöstä asetukset voidaan soveltaa sellaisenaan, kun direktiivit täytyy taas saattaa osaksi kansallista oikeutta. (Euroopan komissio 2006, 5)

Komission toimintaohjelmassa ei ole kuitenkaan kyse lainsäädännön purkamisesta, vaan sillä pyritään ainoastaan vähentämään lainsäädännöstä johtuvaa räsitystä, sillä tarpeettomalla ja suhteettoman suurella hallinnollisella taakalla voi olla taloudellista vaikutusta (Euroopan komissio 2007, 2). Jos yritykset joutuvat kohtuuttoman hallinnollisen räsituksen kohteeksi, se

vaikuttaa niiden kannattavuuteen, joka puolestaan heijastuu kuluttajahintoihin. Hallinnollisia kustannuksia alentamalla saadaan siis aikaan koko yhteiskuntaa koskettavia hyötyjä. Kun esimerkiksi tarpeetonta raportointia vähennetään, yritysten työntekijät voivat käyttää enemmän aikaa keskeiseen liiketoimintaan, jonka avulla alennetaan tuotantokustannuksia ja lisätään mahdollisuuksia investointien ja innovaatiotoiminnan toteutumiseen, minkä puolestaan on määrää parantaa tuottavuutta ja yleensä kilpailukykyä (Euroopan komissio 2007, 4).

Jotta hallinnollisia kustannuksia saataisiin alennettua mahdollisimman tehokkaasti, komissio kehottaa jäsenmaitaan tunnistamaan ja keskittymään muutamiin ensisijaisiin lainsäädännönaloihin, jotka aiheuttavat valtaosan yrityksille aiheutuvista kustannuksista. Tällaisia raskaimpia säädösalueita ovat komission mukaan esimerkiksi yhtiöoikeus, työympäristö ja työsuhteet sekä verolainsäädäntö erityisesti arvonlisäverolainsäädännön osalta. (Euroopan komissio 2007; 4,8) Keskittymällä näihin ensisijaisesti kuormitaviin aloihin hallinnollisia kustannuksia saadaan vähennettyä sieltä, mistä niitä on helpoin vähentää.

Komissio on myös koonnut muuttamia yksinkertaisia toimenpiteitä, joiden ansiosta saavutettaisiin merkittävää hyötyä tekemällä vain vähäisiä muutoksia lainsäädäntöön. Näin ollen toimet ovat suhteellisen helposti päätettävissä ja toteutettavissa ilman, että lainsäädännön kokonaistavoitteeseen puututaan. Hallinnollista taakkaa voidaan komission mukaan vähentää helposti seuraavilla toimenpiteillä:

- Pidennetään määräaikaisten raporttien antamisväliä mahdollisimman paljon, mutta kuitenkin siten, että kaikki lainsäädännön vaatimukset täyttyvät.
- Tarkistetaan, pyydetäänkö samat tiedot toimittamaan useaan kertaan eri kanavien kautta, ja poistetaan mahdolliset päällekkäisyydet
- Vaaditaan sähköistä raportointia nykyisen kirjallisen tiedonkeruun sijasta.

- Asetetaan tiedonantovelvoitteisiin tietyt kynnsarvot eli jätetään, aina kun se on mahdollista, pienet ja keskisuuret yritykset niiden ulkopuolelle.
- Harkitaan, voitaisiinko korvata kaikkia tietyn alan yrityksiä koskevat tiedonantovelvoitteet riskiin perustuvalla lähestymistavalla ja kohdistaa tiedonantovelvoitteet suurimman riskin yrityksiin.
- Annetaan virallisia selvennyksiä monimutkaisiin säädöksiin. Jos säännöksiä ei ymmärretä, ne voivat aiheuttaa tarpeettomia kustannuksia. (Euroopan komissio 2007, 12-13)

Komission lisäksi myös Euroopan Unionin jäsenmaiden muodostama SCM-mallin yhteistyöverkosto on listannut viisi ohjenuoraa, joilla lainsäädäntöä voidaan yksinkertaistaa hallinnollisen taakan keventämiseksi. Nämä on esitetty taulukossa 1:

Taulukko 1. Lainsäädännön yksinkertaistaminen (SCM Network 2013, TEM 2009, 20)

Lainsäädännön yksinkertaistaminen	Tarvittavat toimenpiteet
1. Poistetaan, vähennetään, yhdistetään tai parannetaan säännöksiä	<ul style="list-style-type: none"> • poistetaan säännös tai velvoite kokonaan • käytetään vaihtoehtoisia sääntelyä, esim. vapaaehtoisuuteen perustuvia säännöksiä • vapautetaan tietyt ryhmät velvoitteista, esim. pienet yritykset • yhdistetään erilaisia säädöksiä ja velvoitteita • yksinkertaistetaan lainsäädännön terminologiaa ja vähennetään sen monimutkaisuutta
2. Yksinkertaistetaan niitä prosesseja, jotka vaikuttavat lainsäädännön noudattamiseen	<ul style="list-style-type: none"> • poistetaan tarpeettomat lomakkeet, tarkastukset ja tietopyynnöt • vähennetään lomakkeiden täyttämiseen kuluvaa aikaa parantamalla niiden ulkoasua, selkeyttä jne. • priorisoidaan resursseja, esim. riskiin perustuvat tarkistukset ja vähennetään tarkastuksia yrityk-

	<p>siin, joilla asiat ovat kunnossa</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähennetään tietopyyntöjen tarvetta harventamalla niiden tiheyttä • yhtenäistetään tietopyyntöjä muiden tiedonantovelvoitteiden kanssa
3. Tietojen jakaminen ja yhteiset tietovarannot	<ul style="list-style-type: none"> • kerätään dataa mieluummin muilta viranomaistahoilta kuin yrityksiltä • kerätään dataa suoraan yritysten tietojärjestelmistä • mahdollistetaan yritykselle kaiken raportoitavan tiedon keräämisen kerralla one-stop-shop -järjestelmillä • kehitetään lainsäädäntöön standardimääritelmiä
4. Kehitetään ICT-ratkaisuja ja -palveluja	<ul style="list-style-type: none"> • mahdollistetaan lomakkeiden ja muiden tietopyyntöjen jakaminen internetissä • tarjotaan esitäytettyjä lomakkeita yrityksille • tehdään lomakkeista interaktiivisia, jottei niissä kysytä irrelevantia tietoa • mahdollistetaan yritysten tiedon lähettäminen kaikille viranomaistahoille samassa web-portaalissa
5. Tarjotaan parempaa ohjeistusta ja informaatiota	<ul style="list-style-type: none"> • kehitetään parempaa ja helpommin saatavilla olevaa ohjeistusta, esim. ohjeistus internetissä • kirjoitetaan ohjeistuksia uudelleen helpommin luettavaan muotoon • erotetaan ohjeistuksia tehdessä pakolliset ja valinnaiset velvoitteet • mahdollistetaan säännösten saatavuus internetissä, mahdollisesti viranomaistahojen yhteisessä portaalissa

Taulukossa 1 esitetyt yleiset ohjenuorat avustavat viranomaisia hallinnollisen taakan vähentämistoimenpiteitä suunniteltaessa, kun raskaimmat tiedonantovelvoitteet on ensin tunnistettu. Euroopan komission käyttämän SCM- menetelmän tarkoituksena on hallinnollisten kustannusten mittaamisen lisäksi myös niiden alkuperän selvittäminen. Tietovaatimukset voidaan menetelmän mukaan jakaa kolmeen pääluokkaan. A-sääntelyyn kuuluvat

tietovaatimukset ovat yksinomaan EU-normien tai muiden kansainvälisten velvoitteiden mukaisia. B-sääntelyssä tietovaatimukset ovat EU-normien tai muiden kansainvälisten velvoitteiden mukaisia, mutta niiden täytäntöönpano on jätetty jäsenvaltioiden tasolle. C-sääntelyyn kuuluvat normit sen sijaan perustavat yksinomaan kansalliseen lainsäädäntöön. Tällainen luokittelu auttaa sen tunnistamisessa, missä määrin hallinnollisiin kustannuksiin ja niihin liittyviin tiedonantovelvoitteisiin voidaan vaikuttaa ja millä tasolla. (TEM 2007, 19) Esimerkiksi kunkin jäsenvaltion on helpompi muuttaa kansallisen tason normeja kuin kansainväliseen sääntelyyn perustuvia velvoitteita.

Euroopan komission toimintaohjelman tarkoituksena ei ole kuitenkaan raskaan sääntelyn purkaminen kokonaan, eikä sillä myöskään pyritä muuttamaan nykyisille säädöksille asetettuja tavoitteita. Toimintaohjelman tarkoituksena on ainoastaan keventää yritysten hallinnollista taakkaa yksinkertaistamalla voimassa olevaa lainsäädäntöä ja sen tiedonantovelvoitteita. Tämän lisäksi tarkoituksena on vähentää myös uuden hallinnollisen taakan syntymistä uudesta, valmisteilla olevasta lainsäädännöstä (TEM 2007,19)

Komission laatima 25 prosentin vähennystavoite hallinnolliselle taakalle saavutettiin ajallaan vuonna 2012. Suurimmat vähennykset saavutettiin kolmelta painopistealueelta: maataloudesta, kirjanpitokäytännöistä ja verotuksesta. Maataloudessa hallinnollisen taakan vähentymiseen vaikuttavat erityisesti hedelmien ja vihannesten tarkistusmaksujen laskeminen, kun taas verotuksessa säästöjä toivat sähköisen laskutuksen nostaminen paperilaskujen rinnalle (Euroopan komissio 2012, 8).

Kirjanpitokäytäntöjen yksinkertaistamisen osalta erityisesti mikroyritykset hyötyivät merkittävästi, sillä ne vapautettiin EU:n tilinpäätösdirektiivien käytöstä, minkä on arvioitu vähentävän hallinnollista taakkaa yhteensä 3,4 miljardin euron edestä. Tämän lisäksi myös esimerkiksi keskisuurten yri-

tysten tilinpäätöskäytäntöjä helpotettiin mahdollistamalla lyhennettyjen liitetietojen laadinnan. (Euroopan komissio 2012, 15–16)

IFRS-tilinpäätöstä (International Financial Reporting Standards) laativien pienten ja keskisuurten hallinnollista taakkaa on myös pyritty keventämään luomalla tällaisille yrityksille oma kevennetty versio IFRS-standardeista, niin sanottu Pk-IFRS (eng. IFRS for SMEs). Vuonna 2009 Euroopan komissio pyysi EFRAGia (European Financial Reporting Advisory Group) selvittämään, mitkä Pk-IFRS:n säännökset eivät olleet yhteensopivia Euroopan komission tilinpäätösdirektiivien kanssa. Selvitys paljasti, että suurin osan säännöksistä ei ole sopivia Euroopan komission omien direktiivien kanssa, jonka perusteella komissio ei ole päättänyt ottaa käyttöön pk-IFRS-standardeja omalla talousalueellaan ainakaan toistaiseksi. (IFRS 2013; EFRAG 2010)

2.3.2 Euroopan maat

Tässä kappaleessa tutkitaan, miten muutamat Euroopan Unionin jäsenvaltiot ovat omalta osaltaan mitanneet hallinnollista taakkaa kotimaissaan ja millaisiin toimenpiteisiin sen alentamiseksi on ryhdytty. Tarkasteltaviksi valtioksi tähän kappaleeseen on valittu pohjoismaista Ruotsi, Tanska ja Norja, sillä näiden maiden toimenpiteet hallinnollisen taakan keventämiseksi ovat toteutuksessaan pidemmällä kuin Suomen vastaavat toimitasuunnitelmat ja monet näiden maiden ratkaisuehdotuksista ovat rantautuneet myös Suomeen. Tämän lisäksi tarkastelussa ovat myös Iso-Britannia muun muassa mikroyrityksille kehitetyn kevennetyn tilinpäätösprosessin takia, sekä Hollanti, jota voidaan pitää edelläkävijänä hallinnollisen taakan mittaamisessa, sillä se alun perin kehitti Euroopan Unionissa käytettävän Standard Cost Model -mittausjärjestelmän (TEM 2009, 37).

Ruotsi on vuodesta 2004 alkaen mitannut SCM-menetelmällä yhteensä 18 lainsäädäntöaluetta, joista hallinnollisten kustannusten kokonaismääräksi

saatiin yhteensä 98 miljardia kruunua. Yksittäisistä säädösalueista eniten hallinnollisia kustannuksia aiheutui yhtiöoikeudesta ja kirjanpidosta. Jotta kustannusten kehittymistä suhteessa asetettuun tavoitteeseen voidaan seurata, hallinnollisten kustannusten mittaukset päivitetään Ruotsissa vuosittain. Hallinnolliset kustannukset eivät kuitenkaan toistaiseksi ole kokonaisuudessaan vähentyneet, sillä monilla aloilla hallinnollisia kustannuksia on tullut yrityksille lisää. Tähän mennessä ainoastaan maataloussektorilla ja vuosikertomuslainsäädännössä on pystytty vähentämään hallinnollisia kustannuksia. (TEM 2009, 35)

Tanska on muihin pohjaismaihin verrattuna edistynein hallinnollisen taakan mittaamisessa, sillä vuosien 2004–2006 aikana se oli mitannut koko lainsäädäntönsä eli yhteensä 15 ministeriön lainsäädännön aiheuttamat hallinnolliset kustannukset. Tämän perusteella yhteenlasketuksi hallinnolliseksi taakaksi muodostui noin 4168 miljoonaa kruunua vuonna 2001 ja kuten Ruotsissa, myös Tanskassa mittaustulokset päivitetään vuosittain. Tällainen käytäntö auttaa erityisesti uuden lainsäädännön aiheuttaman hallinnollisen taakan tunnistamisessa, sillä se saadaan selvitettyä heti ensimmäisenä vuonna, kun laki on pantu täytäntöön. Tanskan kuormittavimmat lainsäädännön osa-alueet ovat mittaustulosten mukaan kirjanpitolaki ja tuloverotus, mutta näilläkin alueilla on tapahtunut edistystä, sillä vuonna 2008 hallinnolliset kustannukset olivat vähentyneet 10,1 % vuodesta 2001. Yhtenä keskeisenä hallinnollisen taakan vähentämiskeinona pidetään Tanskassa sähköisen asioinnin kehittämistä ja maan tavoitteena onkin, että kaikki viestintä yritysten ja valtionhallinnon välillä voisi tulevaisuudessa tapahtua sähköisesti. (TEM 2009, 36)

Norja on ollut aktiivinen hallinnollisen taakan vähentämisessä, vaikka virallista tavoitetta maassa ei kuitenkaan ole asetettu. SCM-menetelmällä on kuitenkin tehty perustason mittaukset sekä näiden perusteella ryhdytty erilaisiin hallinnollisen taakan vähentämistoimiin. Myös Norjassa on ymmärretty sähköisen asioinnin kehittämisen merkitys hallinnollisen taakan vähentämisessä, sillä Tanskan mallia seuraten Norjassa toimii julkishallin-

non ylläpitämä internet-portaali Altinn, jonka kautta yritys voi asioida keskitetysti useiden eri viranomaisten kanssa. Valtion tutkimusten mukaan tällaisten sähköisten portaalien käyttäminen lomakkeiden täyttämiseen ja niiden lähettämiseen viranomaiselle kuluttaa noin 10 prosenttia vähemmän aikaa verrattuna paperilomakkeiden täyttämiseen. Sähköisten mahdollisuuksien hyödyntäminen on lisäksi välttämätön edellytys sille, että voitaisiin toteuttaa yhden kerran periaatetta eli että sama tieto tarvitsisi toimittaa viranomaisille vain kerran. (TEM 2009) Sähköisiä kanavia suunniteltaessa ja kehitettäessä täytyy kuitenkin kiinnittää huomiota myös niiden käyttäjäystävällisyyteen ja yrityksiä tulee myös informoida tarpeeksi näiden palvelujen käyttämisestä, sillä tällä hetkellä varsinkin pienyritykset kokevat sopivan sähköisen palvelualustan löytämisen työlääksi (Ntaliani et al. 2012).

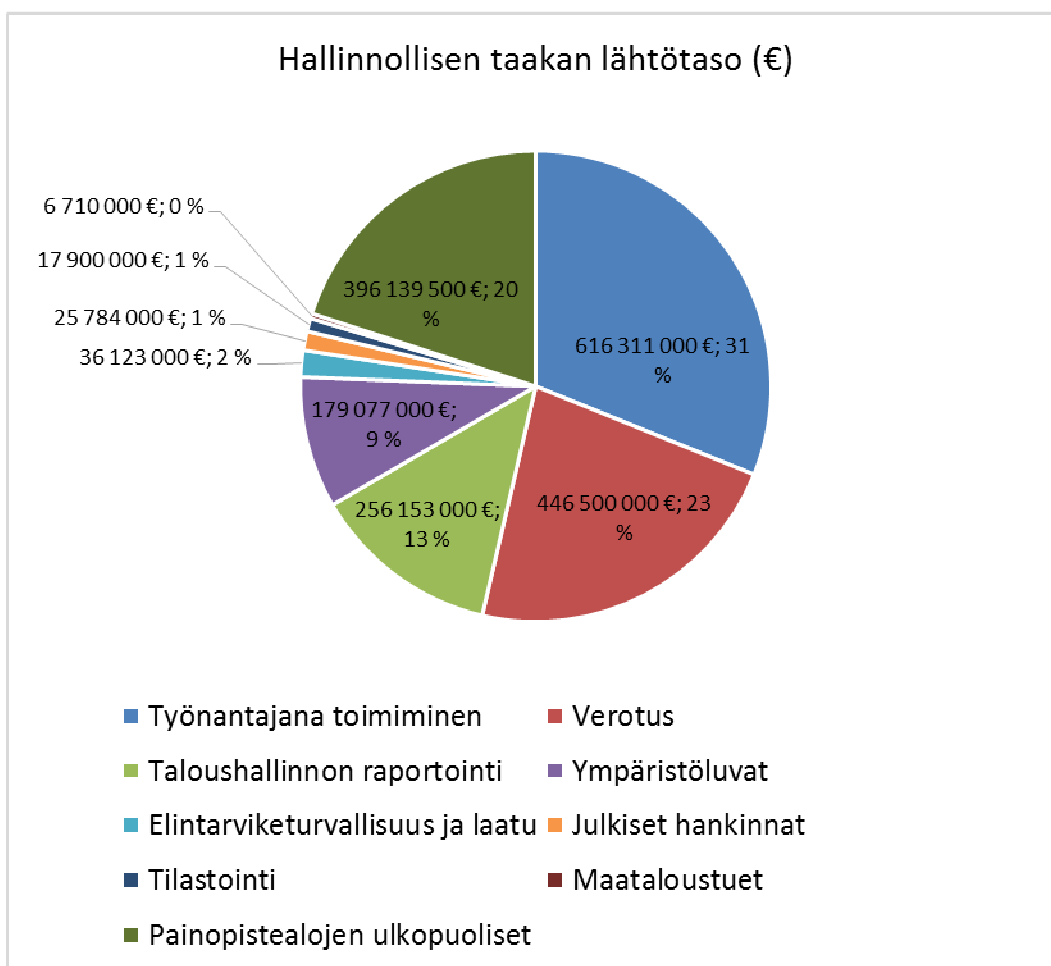
Iso-Britannia aloitti oman hallinnollisen taakan mittaamisensa SCM- menetelmällä vuonna 2005, jolloin mukana oli kaikkiaan 17 viranomaista tai ministeriöitä. Tällöin hallinnolliseksi kokonaistaakaksi mitattiin noin 13,7 miljardia puntaa, johon ei kuitenkaan sisällytetty ”business as usual” -kustannuksia eli kustannuksia niistä hallinnollisista toimista, joita yritykset tekevät lainsäädännöstä riippumatta. Yhtenä merkittävänä hallinnollista taakkaa hillitsevänä toimenpiteenä Iso-Britanniassa on ehdotettu niin sanottujen sääntelybudjettien luomista, joilla uudesta lainsäädännöstä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia voidaan ohjata ja valvoa. Toteutuessaan uusi järjestelmä asettaisi ylärajan kustannuksille, joita ministeriöt voivat uudella lainsäädännöllä yrityksille aiheuttaa. (TEM 2009, 29) Myös toimimattomien yritysten vuosittaisten tilinpäätösten aiheuttama hallinnollinen taakka on tiedostettu jo 1980-luvulla voimaan tulleessa osakeyhtiölaissa, joka antaa muutamia helpotuksia toimimattomien osakeyhtiöiden tilinpäätös antamalla näiden tehdä muun muassa lyhennetty tulos- ja taselaskelma sekä tilintarkastusvelvollisuuden poistaminen kokonaan tällaisilta yhtiöiltä (Credit Control 1999; Patient 1981).

Hollantia pidetään Euroopan Unionissa käytettävän SCM-mittausmenetelmän kehittäjämaana, jonka takia se on mitannut omaa hallinnollista taakkaa jo vuodesta 2002. Tällöin sen määräksi arvioitiin mitausten perusteella noin 16,4 miljardia euroa. Tavoitteeksi asetetun 25 % vähennyksen kokonaistaakasta se saavutti vuonna 2007, jolloin hallinnollinen taakka oli enää 9,3 miljardia euroa. Kuormittavimmat lainsäädännön osa-alueet mitausten mukaan ovat tilinpäätössäännökset ja arvonlisäverolaki. Kartoittaakseen näitä painopistealoja tarkemmin Hollanti aloitti uudet perustason mittaukset vuonna 2008, jonka uutena tavoitteena on hallinnollisen taakan vähentäminen jälleen 25 prosentilla. (TEM 2009, 37–38)

2.3.3 Suomi

Suomessa tehdyt toimintasuunnitelmat hallinnollisen taakan keventämiseksi pohjautuvat pitkälti Euroopan Komission linjauksiin. Jotta kuitenkin pystytään luomaan toimintamalleja ja suunnitelmia hallinnollisen taakan keventämiseksi, on ensin selvitettävä, mitkä lainsäädännön osa-alueet ovat yrityksiä eniten kuormittavia. Tähän liittyen Työ- ja elinkeinoministeriön asettama ohjausryhmä julkaisi vuonna 2007 ehdotuksen kansalliseksi toimintaohjelmaksi yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseen liittyen. Ohjausryhmän tarkoituksena oli laatia erilaisiin prioriteettialoihin perustuva toimintaohjelma yrityksille aiheutuvan hallinnollisen taakan keventämiseksi (TEM 2007, 21). Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tekemän selvityksen mukaan Suomessa eniten hallinnollista taakkaa esiintyy verotuksessa, työnantajana toimimisessa ja ympäristölainsäädännössä. Selvitys toteutettiin yleisarviona, johon sisältyivät kaikki Suomeen rekisteröidyt yritykset, niin suuret kuin pienetkin. Vaikka työn tarkoituksena oli lähinnä yleiskuvan luominen hallinnollisen taakan tasosta, selvitystä tehdessä löydettiin kuitenkin selkeitä kehittämiskohteita taloushallinnon raportointiin liittyen, etenkin pienten yritysten näkökulmasta.

Hallinnollisen taakan lähtötasoksi arvioitiin vuonna 2007 hieman alle 2 miljardia euroa vuodessa (TEM 2012, 9). Tämä sisältää kaikkien tiedonantovelvoitteiden aiheuttaman hallinnollisen taakan, niin EU-lainsäädännön kuin kansallisenkin lainsäädännön. Kuviossa 3 on esitetty hallinnollisen taakan lähtötaso painopistealoittain jaoteltuna. Eniten hallinnollista taakkaa Suomessa aiheuttavat työnantajana toimiminen, verotus ja taloushallinnon raportointi. Myös ympäristölainsäädäntöön liittyvät tiedonantovelvollisuudet ovat merkittävässä asemassa kokonaiskustannuksissa.

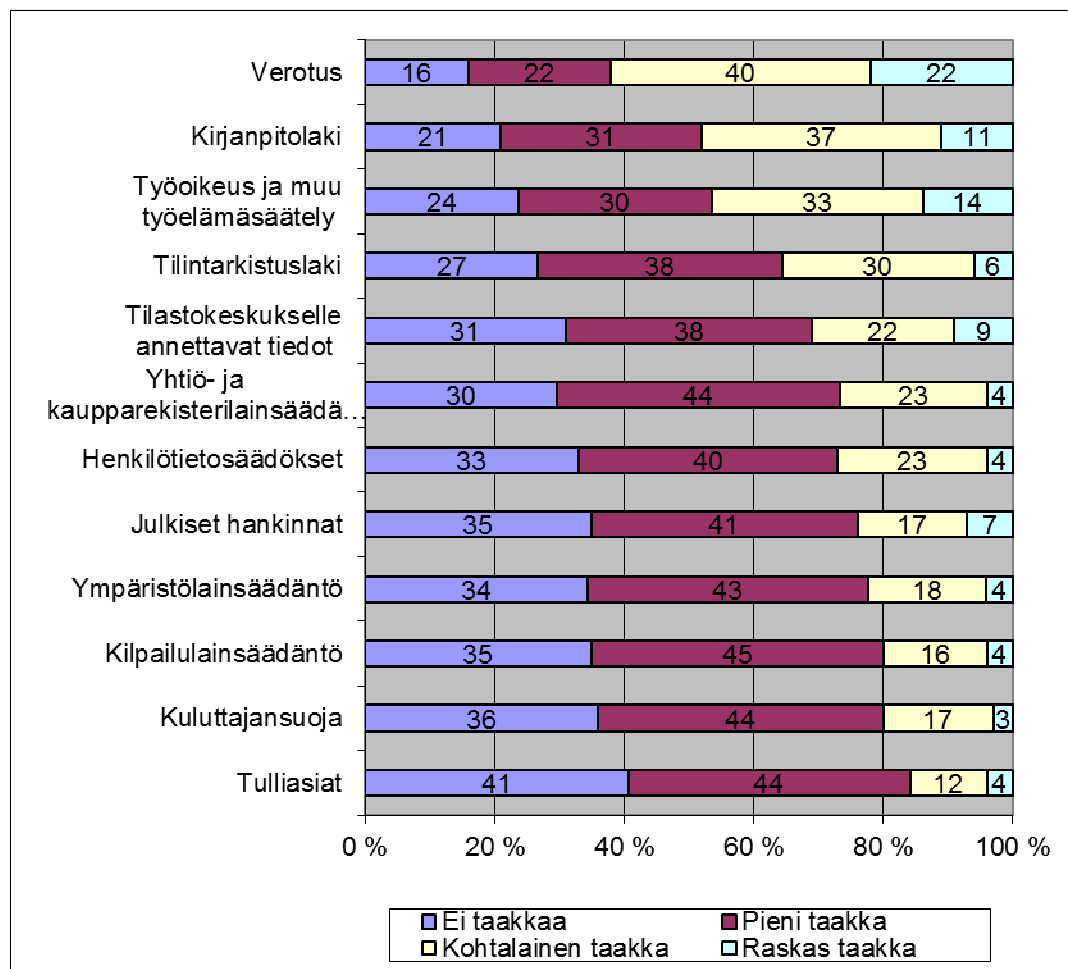
Kuvio 3. Hallinnollisen taakan lähtötaso (TEM 2012,10)

Yhdessä nämä neljä osa-aluetta muodostavat 74 prosenttia kaikista hallinnollisista kustannuksista, joten erityisesti näiden painopistealueiden hallinnollisen taakan vähentäminen alentaisi merkittävästi myös kokonaiskustannuksia. Huomioitavaa kuitenkin on, että selvityksen painopistealueiden

ulkopuolelle jäävien tiedonantovelvoitteiden hallinnolliset kustannukset muodostavat 20 prosenttia kokonaiskustannuksista. Näiden kustannusten alentamiseen työ- ja elinkeinoministeriön julkaiseman toimintaohjelman mukaan ei kuitenkaan keskitytä, joten ainakin 20 prosenttia hallinnollisten kustannusten aiheuttamista tiedonantovelvoitteista jää käsittelemättä.

Hallinnollinen taakka voidaan tyypitellä kahteen ryhmään. Ensinnäkin taakkaa synnyttää lainsäädännön tietopyyntöjen määrä, vaikeaselkoisuus ja monimutkaisuus. Toiseksi hallinnollinen taakka aiheutuu tietojen luovutuskäytäntöjen kankeudesta, esimerkiksi sähköisten tiedonantokanavien kehittymättömydestä. Hallinnolliselle taakalle on myös ominaista sen kohdistuminen enemmän pieniin kuin suuriin yrityksiin ja se, että osa taakasta syntyy säännöllisistä ja osa taas tapauskohtaisista, ei säännöllisistä tiedonantovelvoitteista (TEM 2009, 30–32)

Suomen Yrittäjät ja Finnveran Pk-yritysbarometri keräsivät vuonna 2008 tietoa suomalaisten pk-yritysten eli alle 250 henkeä työllistävien yritysten mielikuvia yleisestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä sekä näkemyksiä yritysten kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä. Kyselyyn liitettiin myös osa-alue, jossa selvitettiin hallinnollisen taakan kokonaiskuvaa yritysten näkökulmasta. Kyselyssä yrittäjiä pyydettiin arvioimaan, mistä lainsäädännönosa-alueista aiheutuu hallinnollista taakkaa ja kuinka suuri tämä taakka suhteellisesti on. Vastajille hallinnollinen taakka määriteltiin tarkoittavan lainsäädännöstä johtuvia tiedonantovelvoitteita eli tietojen koaamista, toimittamista ja saatavilla pitämistä viranomaisia varten sekä näistä aiheutuvia kustannuksia. Arvioitavana oli erilaisia lainsäädännön osa-alueita ja näiden hallinnollista taakkaa tuli arvioida asteikolla 'ei taakkaa', 'pieni taakka', 'kohtalainen taakka' tai 'raskas taakka'. (Kangasharju & Rauhanen 2008, 45) Kyselyn tuloksia esitellään kuviossa 4.

Kuvio 4. Lainsäädäntöalueiden hallinnollinen taakka (Kangasharju & Rauhanen 2008, 46)

Kuten tuloksista nähdään, kolme lainsäädännön osa-aluetta aiheuttavat pienyrityksille hallinnollista taakkaa selvästi enemmän kuin muut. Nämä ovat verotus, kirjanpitolaki ja työelämää koskeva lainsäädäntö, jotka seuraavat aikaisemmin esitettyä hallinnollisen taakan kokonaiskustannuksia. Vähiten hallinnollista taakkaa pienyrityksille aiheuttavat tulliasiat, kuluttajansuojalaki ja kilpailulainsäädäntö.

Prioriteettialoihin perustuvasta toimintasuunnitelmasta huolimatta yrityksille koitua hallinnollista taakkaa ei ole kuitenkaan merkittävästi muuttunut lähtötasoarvion tasosta, sillä projektin loppuselvityksen mukaan taakka on vähentynyt noin prosentilla. Vuonna 2009 asetettuun 25 % vähennystavoitteeseen ei siis päästy vuoteen 2012 mennessä. Tästä huoli-

matta varsinkin kynnsarvojen nostaminen julkisissa hankinnoissa mikä tarkoittaa, että kun asetettu kynnsarvo ylittyy julkisissa hankinnoissa, on se kilpailutettava. Aiemmin julkisten hankintojen kilpailutusprosessi on koettu hyvin työlääksi, joten kynnsarvojen nostaminen ja kilpailutuksen vähentyminen ovat vähentäneet hallinnollista taakkaa tällä painopistealueella noin 23 prosenttia. Myös verotuksen painopistealueella hallinnollinen taakka on vähentynyt, joskin vain prosentilla. Tähän ovat vaikuttaneet erityisesti siirtyminen pienyritysten pidennettyihin verokausiin sekä verotilijärjestelmään. (TEM 2012, 1-11)

Verotilijärjestelmän käyttöönoton myötä verojen ilmoittamis- ja maksamisajankohdat sekä -menettelyt yhtenäistyivät. Yrityksille tuli myös mahdollisuus jättää palautettavia määriä verotilille, jonka tarkoituksena on helpottaa verojen maksun suunnittelua ja vähentää edestakaista rahaliikennettä. (TEM 2012, 17) Tästä huolimatta tilitoimistot suhtautuvat vielä varauksellisesti verotilijärjestelmään: verotiliä pidetään melko raskaana käyttää ja myös sen toimivuutta kyseenalaistetaan, sillä alan asiantuntijoiden mukaan järjestelmää ei ole testattu tarpeeksi ennen käyttöönottoa (Hynynen 2010).

Verotilijärjestelmän yhteydessä otettiin käyttöön myös pienyritysten pidennetyt verokaudet, mikä mahdollistaa arvonlisäveron raportoinnin kalenterivuosittain sekä arvonlisäveron ja muiden verotiliverojen maksamisen neljänneskalenterivuosittain. Uusi pidennetty verokausi ja verotilijärjestelmä mahdollistavat myös palautettavan arvonlisäveron vähentämisen samanaikaisesti maksettavaksi tulevista työnantajamaksuista, mutta selvityksen mukaan vain osa pienyrityksestä on käyttänyt tätä mahdollisuutta. Alv- ja työnantajasuoritukset maksetaan ja ilmoitetaan vielä tavallisesti erillään. Tämän on arveltu johtuvan palkkahallinnon ulkoistamisesta tilitoimistoille. Yleisesti ottaen pidennettyjen verokausien ja verotilijärjestelmän on huomattu vähentävän hallinnollista taakkaa, vaikkakin verotilin on huomattu vaativan aikaisempaa enemmän seurantaa, jotta lainmukaisilta viivästysseuraamuksilta vältytään. (TEM 2012, 22-23)

2.4 Väärinkäyttö ja sen ehkäisy

Sisäasiainministeriön asettama toimintaryhmä on vuodesta 2006 koonnut yritysturvallisuusstrategiaa, jota on päivitetty uudelleen vuonna 2012. Strategia sisältää toimenpiteitä muun muassa viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyön ja tiedonvaihdon edistämiseksi, yritystoiminnan rikollisen hyväksikäytön estämiseksi sekä yritysten tietoturvallisuuden tason nostamiseksi. (Sisäasiainministeriö 2012, 2)

Sisäasiainministeriön julkaisemassa yritysturvallisuusstrategiassa on käsitelty erilaisia nykyisen lainsäädännön mahdollistamia väärinkäyttömahdollisuuksia, jotka ovat riskinä kansalliselle yritysturvallisuudelle. Eräs näistä on kaupparekisterimerkintöjen luotettavuus. Yritysturvallisuusstrategian mukaan kaupparekisterimerkintöihin ei voida aukottomasti luottaa, koska kaupparekisterin muutosprosessissa rekisteröintiä pyytäviä ei pystytä tunnistamaan luotettavasti. Käytäntö on riskisaltis, koska se mahdollistaa väärennökset rekisterimerkinnöissä ja väärät rekisterimerkinnät sen sijaan mahdollistavat yrityksen kaappaamisen. Ratkaisuksi tähän ongelmaan toimintaryhmä ehdottaa kaupparekisterin luotettavuuden lisäämisen varmistamalla tietoja pyytävän henkilöllisyyden todentamisen esimerkiksi sähköisellä tunnistamisella. Toimenpiteen toteutumisen mittarina käytettäisiin kaupparekisteriin liittyvien rekisterimerkintärikosten määrää. Toisena toimenpiteenä toimintaryhmä ehdottaa sellaisten luokittelukriteerien ja indikaattoreiden luomista, joiden mukaan ”epäilyttävistä” muutosilmoituksista tehdään lisätarkistus niiden oikeellisuuden varmistamiseksi. (Sisäasiainministeriö 2012, 19)

Väärinkäyttömahdollisuuksia sisältyy myös tapauksiin, jossa toimimattomat tai liiketoimintansa lopettavat osakeyhtiöt ovat yritysjärjestelyiden kohteena. Tällaisia yhtiötä saatetaan purkaa tai fuusioda toiseen yhtiöön, jolloin sulautuva yhtiö purkautuu ilman selvitystilamenettelyä. Tällöin tarkoi-

tuksena voi olla varojen vapauttaminen muun liiketoiminnan vahvistamiseen. Yritysjärjestelyillä voidaan myös siirtää varoja ja velkoja erille toisistaan, jolla puolestaan kevennetään yhtiön velkavastuuta ainakin joidenkin velkojien vahingoksi. Koska yritysjärjestelyt saattavat vaarantaa velkojien oikeuksia, täytyy velkojien erityisen tarkkaavaisia silloin, kun velallisyrityksissä tehtäviin järjestelyihin ei näytä liittyvän juuri lainkaan liiketoiminnallisia hyötyjä. Tällöin järjestelyllä saatetaan pyrkiä velkavastuun välttelyyn. (Immonen 2008, 15–16) Esimerkiksi yrityksen noteeraaminen pörssiin on mahdollista sulautumalla jo valmiiksi pörssissä noteerattuun, mutta toimimattomaan julkiseen osakeyhtiöön. Koska pörssiyhtiöllä ei välttämättä ole minkäänlaista liikevaihtoa, se toimii eräänlaisena verokilpenä sulautuvalle yhtiölle. Tällainen menettely tuo kuitenkin mukanaan riskejä, jotka liittyvät edellä mainittuihin velkojien oikeuksiin. Sulautuvan yhtiön täytyy siis ottaa tarkkaan selvälle toimimattoman pörssiyhtiön taustat ja varmistaa, ettei tällä ole maksamattomia velkoja. (Brenner & Schroff 2004)

Iso-Britannian osakeyhtiölaissa on otettu huomioon velkojien aseman turvaaminen toimimatonta osakeyhtiötä purettaessa. Rekisteriviranomainen tekee aloitteen yrityksen poistamiseksi rekisteristä, kun se epäilee kyseenomaisen yrityksen olevan toimimaton. Prosessi aloitetaan lähettämällä kirjeitä yrityksille, joilla pyritään kartoittamaan, onko yritys vielä toiminnassa. Jos vastausta ei saada, rekisteriviranomainen poistaa yrityksen rekisteristä, jolloin yritys purkautuu välittömästi. Ennen rekisteristä poistamista viranomaisen on kuitenkin ensin julkaistava kirjallinen kuulutus yrityksen mahdollisille velkojille. Tällä pyritään estämään sellaisen yrityksen poistaminen rekisteristä, jolla on taseessaan vielä taseessaan varoja tai velkoja. (Severn 1989) Menetelmä on erityisen hyödyllinen varsinkin silloin, jos aloite yrityksen poistamiseen rekisteristä on tehty yrityksen toimesta. Yrityksen omistajien intresseissä saattaa olla yrityksen poistaminen kokonaan rekisteristä ilman selvitysmenettelyä, jolla pyritään välttelemään yrityksen velkoja. Vaihtoehtoisesti yrityksen omistajat saattavat pyrkiä välttelemään vastuutaan ajantasaisten tilinpäätöstietojen lähettämisestä viranomaisille. Iso-Britannian osakeyhtiölaki ottaa kuitenkin myös tämän huo-

mioon, sillä omistajien vastuu yrityksen toiminnasta säilyy, vaikka yritys poistettaisiin rekisteristä (Severn 1989).

Yritysjärjestelyjen pitäisi siis tukea liiketoimintaa ja kannattavuutta. Ne eivät saisi olla itsetarkoitus, vaan järjestelyistä pitäisi tulla selviä liiketaloudellista hyötyä. Tätä varten elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa on säännös veronkiertämisestä (EVL 52h§), jonka mukaan yritysjärjestelyjen pääasiallisena tarkoituksena ei voi olla veron kiertäminen tai veron välttäminen, vaan järjestelyllä pitäisi aina olla riittävät liiketaloudelliset perusteet. (Immonen 2008, 13)

2.5 Aikaisemmat tutkimukset yrityksen hallinnollisesta taakasta

Vaikka suurin osa yritysten hallinnollista taakkaa käsittelevästä kirjallisuudesta vaikuttaa olevan erilaisten julkisten tahojen julkaisemia selvityksiä tai raportteja, (esimerkiksi Euroopan komissio 2006, Euroopan komissio 2007 ja TEM 2009) on aihe kiinnostanut myös alan tutkijoita. Taulukko 2 kokoaa yhteen muutamia tieteellisiä tutkimuksia, jotka liittyvät hallinnollisen taakan mittaamiseen, tunnistamiseen tai vähentämiseen.

Taulukko 2. Hallinnollista taakkaa käsitteleviä tutkimuksia

Tekijä(t)	Vuosi	Nimi	Tutkimusmenetelmä	Aihealue	Tulokset
Arendsen R., Van Engers T.M. & Te Velde R.	2006	An Empirical Study on Business-to-Government Data Exchange Strategies to Reduce the Administrative Costs for Businesses	Kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin toteuttamalla kohdennettu puhelinhaastattelu yrityksille.	Yrityksen ja valtion väliseen tiedonsiirtoon siirtymiseen liittyvien erilaisten strategioiden tutkiminen erityisesti sen kannalta, miten tehokkaasti ne alentavat hallinnollista taakkaa.	Erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset ovat taipuvaisia ulkoistamaan kaiken valtiolle välitettävän tietoliikenteen, joten hallinnollisen taakan vähentämistävoitteet tuskin toteutuvat tällä strategialla.
Arendsen, R. & Van Engers	2004	Reduction of the Administrative Bur-	Kvalitatiivinen tutkimus	Katsaus hallinnollisen taakan vähentämiseen	Tutkimuksessa listatut kriittiset menestystekijät

T.M.		den: An e-Government Perspective		vaikuttaviin teknologisiin ja poliittisiin tekijöihin.	hallinnollisten kustannusten vähentämiseen.
Costopoulos, C. & Ntaliani, M.	2010	Measuring Administrative Burdens of e-Government Services for Rural SMEs	Kvalitatiivinen tutkimus	Hallinnollisten kustannusten mittaaminen maaseudulla toimivilta pk-yrityksiltä erityisesti uutta yritystä perustettaessa	Pk-yritykset mielsivät uuden yrityksen perustaminen melko työlääksi.
Herd, P., DeLeire, T., Harvey, H. & Moynihan, D. P.	2013	Shifting Administrative Burden to the State: The Case of Medicaid Take-Up	Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus.	Kansalaisille koituvan hallinnollisen taakan vähentäminen ja sen kohdentaminen valtiolle.	Hallinnollinen taakka voidaan siirtää kansalaisilta valtiolle käyttämällä tehokkaammin valtion omia tietokantoja.
Lavertu, S., Lewis, E. L. & Moynihan, D. P.	2013	Government Reform, Political Ideology, and Administrative Burden: The Case of Performance Management in the Bush Administration	Kvantitatiivinen tutkimus, jossa aineisto kerättiin eri ministeriölle suunnatusta kyselystä.	Hallinnollisen taakan syntymisen lainsäätäjien ja lakia täytäntöönpanevien virastojen välisestä eroavista poliittisista ideologioista.	Liberaaleiksi luokiteltavat virastot kokivat käyttävänsä enemmän aikaa uusien lakien toteuttamista mittaavan arviointityökalun parissa kuin konservatiivisiksi luokiteltavat virastot.
Ntaliani, M., Costopoulos, C. & Sideridis, A. B.	2012	Alleviating SME's Administrative Burdens : The Rural Inclusion Initiative.	Kvalitatiivinen tutkimus	Espanjan maaseudulla toimivien pk-yritysten hallinnollisen taakan mittaaminen, sähköisten kanavien lisääminen lainsäädäntöä yksinkertaistamaan.	Pk-yritykset käyttävät liikaa aikaa ja resurssejaan heille sopivan julkisen palvelun etsimiseen.
Van Stel, A. & Stunnenberg V.	2006	Linking Business ownership and perceived administrative complexity	Kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin EIM- ja COMPENDIA tietokannoista sekä Euroopan Komission tuottamasta Eurobarometrasta	Hallinnollisen taakan tutkiminen uutta yritystä perustettaessa.	Mitä monimutkaisempaa uuden yrityksen perustaminen on ja mitä enemmän hallinnollista taakkaa se aiheuttaa, sitä vähemmän uusia yrityksiä perustetaan.

Hallinnollisen taakan mittaamisesta ja tunnistamisesta on tehty sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimuksia. Kvantitatiiviset tutkimukset koos-

tuvat pääasiallisesti erilaisista kyselytutkimuksista, joilla pyritään luomaan tilastotietoja tarkasteltavan kohteen hallinnollisen taakan määrittämiseen. (Arendsen et al. 2006; Lavertu et al. 2013; Van Stel & Stunnenberg 2006) Kvalitatiivisissa tutkimuksissa huomio on sen sijaan keskittynyt hallinnollisen taakan syntymiseen vaikuttavien muuttujien tunnistamiseen tai tarvittavien mittauskomponenttien tunnistamiseen, ei niinkään itse hallinnollisen taakan tarkkaan mittaamiseen (Arendsen & Van Engers 2004; Costopoulou & Ntaliani 2010; Ntaliani et al. 2012).

Kvalitatiivista tutkimusotetta hallinnollisen taakan määrittämisessä ovat hyödyntäneet muun muassa Costopoulou ja Ntaliani (2010), jotka tutkivat Latvian maaseudulla toimivien yritysten hallinnollista taakkaa sekä erityisesti sitä, miten työlääksi nämä yritykset kokevat uuden yrityksen muodostamisen. Kyselytutkimuksen perusteella suurin osa näistä yrityksistä pitää uuden yrityksen perustamiseen liittyvää prosessia melko työläänä, sillä varsinkin perustamiseen tarvittavien dokumenttien ja tietojen keräämisen todettiin aiheuttavan hallinnollista taakkaa. (Costopoulou & Ntaliani 2010) Myös Van Stel ja Stunnenberg (2006) tutkivat hallinnollista taakkaa uutta yritystä perustettaessa ja molempien tutkimusten tulokset tukevat toisiaan: mitä monimutkaisemmaksi ja hankalammaksi uuden yrityksen perustaminen koetaan, sitä enemmän se aiheuttaa hallinnollista taakkaa. Tähän liittyen sama tutkijatiimi teki aiheesta jatkotutkimuksen, joka keskittyi nimenomaan valtion tarjoamien sähköisten palveluiden kehittämiseen, jolla pyritään helpottamaan yritysten tiedonsaantia ja dokumenttien lähettämistä. Tutkimustuloksista kävi kuitenkin ilmi, että vaikka sähköisiä palvelualustoja on kehitetty valtion toimesta, yritykset kokevat silti työlääksi heille sopivan alustan löytämisen. (Ntaliani et al. 2012)

Valtion sähköisten palveluiden kehittäminen hallinnollista taakkaa alentavana ratkaisuna on kiinnostanut myös muita tutkijoita. Esimerkiksi Arendsen ja Van Engers (2004) esittävät tutkimuksessaan kolme kriittistä menestystekijää, joilla hallinnollisia kustannuksia voidaan vähentää. Nämä ovat kustannusten mittaaminen siihen sopivalla menetelmällä, lainsää-

dännön selkeyttäminen sekä valtion tarjoamien sähköisten palvelualueiden kehittäminen (Arendsen & Van Engers 2004). Aiheesta tehdyssä jatkotutkimuksessa selvitettiin tilastollisin menetelmin ja kyselytutkimuksin, millaisilla strategioilla eri yritykset ovat järjestäneet tiedonsiirron valtion välillä. Kvantitatiivinen tutkimus osoitti, että varsinkin pienet ja keskisuuret yritykset ulkoistavat kaiken valtiolle välitettävän tietoliikenteen, jolloin sähköisten palveluiden lisääminen ei varsinaisesti alenna hallinnollista taakkaa, vaan se ainoastaan siirtyy yrityksen ulkoistamiskustannuksiksi. (Arendsen et al. 2006)

Aikaisemmin esitetyn määritelmän lisäksi (ks. 2.1 Hallinnollisen taakan määritelmä) hallinnollinen taakka voidaan määritellä myös niin, että se kohdentuu yritysten sijasta yksilöihin, kansalaisiin tai jopa valtion virastoihin. Tällöin hallinnollisen taakka kuvaa sitä, miten työlääksi yksilö näkee lainsäädännön noudattamisen tai kuinka työlästä lainsäädännön toimeenpaneminen on julkishallinnon näkökulmasta (Herd et al. 2013; Lavertu et al. 2013). Herd et al. (2013) ovat tutkineet, kuinka julkishallinnon tarjoamien palveluiden tuottama hallinnollinen taakka kohdentuu näitä käyttäville kansalaisille. Suurimman taakan todettiin aiheutuvan näiden palveluiden hakemisprosessista, jossa kansalaiset itse täyttävät hakemuksia sen sijaan, että valtio hakisi suoraan tarvitsemansa tiedot omista tilastoistaan ja tietokannoistaan. Esimerkiksi toimeentulohakemuksissa kysytään hakijan tuloja, kun ne olisi helposti saatavilla valtion omista verotustiedoista. Ratkaisuksi tähän Herd et al. ehdottavat valtion tietokantojen tehokkaampaa käyttöönottoa, jolloin julkishallinnon palveluista koitua hallinnollinen taakka siirtyisi valtiolle ja kansalaiset säästyisivät työläiden lomakkeiden täyttämiseltä. (Herd et al. 2013)

Julkishallinnon tietokantojen tehoton hyödyntäminen ei ole ainoa hallinnollista taakkaa aiheuttava tekijä, vaan myös poliittisella ideologialla on todettu olevan vaikutusta hallinnollisen taakan syntymiseen (Lavertu et al. 2013). Lavertu et al. tutkivat, kuinka lainsäädännön toteutumista mittaavan työkalun (Program Assessment Rating Tool, PART) käyttö kuormitti poliit-

tisesti eri tavalla suuntautuneita virastoja. Tuloksista selvisi, että liberaaleiksi luokiteltavat virastot kokivat arviointityökalun käyttämisen huomattavasti työläämmäksi kuin konservatiivisiksi luokiteltavat virastot. Ratkaisuksi tähän ongelmaan tutkijat ehdottivat poliittisesti puolueettoman toimijan asettamista projektien tarkkailijaksi varmistamaan, etteivät poliittiset ideologiat aiheuta ylimääräistä hallinnollista taakkaa virastoilla. (Lavertu et al. 2013) Näin ollen myös poliittiset voimat voivat vaikuttaa lainsäädännön tehokkuuteen ja sen kuormittavuuteen.

3. LIIKETOIMINNAN KESKEYTTÄMINEN TAI LOPETTAMINEN

3.1 Syitä liiketoiminnan keskeyttämiselle tai lopettamiselle

Yritystoiminta voidaan lopettaa useista eri syistä. Syynä voi olla yrityksen epävakaata talous, yrittäjän oma halukkuus luopua yrityksestä esimerkiksi yrittäjän ikääntyessä tai liiketoiminnan kannattamattomuus. Liiketoiminnan kannattamattomuus suhteessa muihin markkinoilla toimiviin yrityksiin on tärkeää tunnistaa ajoissa, sillä mitä aikaisemmin kannattamattomasta yrityksestä osataan luopua, sitä helpommin siihen sijoitetut resurssit, kuten pääoma tai maa-alueet, voidaan allokoitua uudelleen (Coelho & McClure 2005). Päätös liiketoiminnan lopettamisesta voi siis johtua myös siitä, että siihen sijoitetut resurssit halutaan vapauttaa. Yrityksen kannattamattomuus saattaa myös johtaa yritystoiminnan lopettamiseen, jos markkinoille tulon jälkeen huomataan, että yrityksen tuottavuus suhteessa muihin markkinoilla toimijoihin on liian alhainen (Jovanovic 1982). Yrittäjän ikääntyminen voi myös olla syynä lopettamispäätökseen, kuten myös työntekijöiden ikääntyminen, sillä tällöin nykyisten omistajien ja työntekijöiden tilalle on löydettävä uudet tekijät, mikä voi olla haastavaa varsinkin mikroyrityksissä. Työnantajien ja tekijöiden ikääntymisellä on monissa aikaisemmissa tutkimuksissa todettu olevan yhteys yrityksen lopettamisen todennäköisyyteen (Bamford et al. 2006; Harada 2007; Kuhn 2013). Joskus syynä yritystoiminnan lopettamiseen voivat olla myös merkittävät muutokset yrityksen toimintaympäristössä, kuten kysynnän lasku tai raaka-aineiden kallistuminen, sekä yrityksen kykenemättömyys vastata näihin (Lambson 1991).

Kun yritystoiminta halutaan lopettaa, vaihtoehtoina ovat liiketoiminnan myyminen kokonaisuutena tai osissa, yrityksen antaminen lahjana tai viimeisenä vaihtoehtona yrityksen purkaminen, jota tarkastellaan seuraavassa kappaleessa. Yrityksen purkaminen on usein vaihtoehtona vasta silloin,

kun ostajaa ei löydy tai liiketoiminnan lahjoittaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Purkaminen saattaa kuitenkin olla yrittäjän näkökulmasta järkevää, jos liiketoimintaa ei ole enää tarkoitus jatkaa, sillä muutoin yrityksessä olevat varat jäisivät edelleen yritykseen. Purkaminen on siis keino siirtää yrityksen varallisuus yrityksen omistajien henkilökohtaiseen varallisuuteen. (Lakari 2009, 12)

Osakeyhtiön toiminta voidaan lopettaa muutamalla eri tavalla. Ensinnäkin osakeyhtiön liiketoiminta voidaan lopettaa kokonaan osakeyhtiölaissa (OYL 20. luku) määrätyn selvitysmenettelyn kautta, jolloin koko yhtiö purkautuu. Liiketoiminta voi loppua myös tapauksissa, joissa yhtiö sulautuu toiseen osakeyhtiöön, jolloin sen toiminta siirtyy varoineen ja velkoineen vastaanottavalle yhtiölle. (Järvenoja 2003, 190) Näiden lisäksi kolmantena vaihtoehtoja on yrityksen poistaminen rekisteristä, jolloin poistettava yhtiö yksinkertaisesti lakkaa olemasta. Tämä vaatii kuitenkin viranomaistoimenpiteitä, sillä yrityksen omistajat eivät voi itse poistaa yritystä rekisteristä.

3.2 Lopettaminen

Yrityksen toiminta voidaan lopettaa kokonaan purkamalla osakeyhtiö. Osakeyhtiön purkaminen edellyttää yrityksen viemistä selvitystilaan, josta on säädetty osakeyhtiölain 20. luvussa. Purkaminen ilman selvitysmenettelyä tulee kyseeseen ainoastaan sellaisessa tapauksessa, jossa yksi osakeyhtiö sulautuu toiseen osakeyhtiöön. Tällöin purkautuvan yhtiön toiminta siirtyy varoineen ja velkoineen vastaanottavalle yhtiölle ja yhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä. (Järvenoja 2003, 190; OYL 16:1§)

Perustilanteessa yritys täytyy siis asettaa selvitystilaan purkamista varten. Selvitystila voi olla joko vapaaehtoinen tai pakkoselvitys. Selvitysmenettelyn perimmäisenä tarkoituksena on yhtiön varallisuusaseman selvittäminen, tarvittavan omaisuuserän muuttaminen rahaksi, velkojen maksaminen sekä mahdollisen ylijäämän jakaminen osakkeenomistajille (OYL

20:7§). Vapaaehtoisessa selvitysmenettelyssä yhtiökokous päättää määränemmistöllä yhtiön asettamisesta selvitystilaan (OYL 20:3§). Tässä tilassa yhtiö käy läpi selvitysmiehen johdolla selvitysmenettelyn joka päättyy yhtiön purkautumiseen silloin, kun selvitysmiehet esittävät lopputilityksen yhtiökokouksessa. Yhtiön purkautumisesta tehdään tällöin vielä ilmoitus kaupparekisteriin liikkeen lakkaamisen rekisteröimiseksi. (Immonen 2008, 247)

Pakkoselvitys tulee kyseeseen tilanteissa, joissa rekisteriviranomainen määrää osakeyhtiön selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä. OYL 20:4§:n mukaan rekisteriviranomainen voi tehdä näin, jos

- 1) yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta
- 2) yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä edustajaa
- 3) yhtiö ei ole rekisteriviranomaisen kehotuksesta huolimatta ilmoittanut tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäväksi vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä tai
- 4) yhtiö on asetettu konkurssiin, joka on rauennut varojen puutteeseen.

Osakeyhtiölaissa on myös määräys oman pääoman menettämisestä koskevasta ilmoittamisvelvollisuudesta. Jos OYL 20:23§:n mukaan yhtiön hallitus havaitsee, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on viipymättä tehtävä osakepääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitus. Ilmoitus voidaan kuitenkin myöhemmin poistaa, kun yhtiön oma pääoma on yli puolet osakepääomasta. Kun yhtiön osakepääoma on negatiivinen, on hallituksen syytä tarttua toimenpiteisiin yrityksen taloudellisen tilan selvittämiseksi. Yhtiökokous päättää vapaaehtoiseen selvitystilaan asettamisesta 2/3-osan määränemmistöllä (Lakari 2009, 103). Samanaikaisesti yhtiökokous valitsee myös selvitysmiehen. Lähtökohtaisesti selvitystila alkaa, kun sitä koskeva päätös on tehty, mutta tarvittaessa se voidaan määrätä alkavaksi myös myöhempänä ajankohtana yhtiökokouksen päätöksellä. Päätös selvitystilaan asettamisesta on kuitenkin lähetettävä kaupparekisterille välittömästi. (OYL 20:8§ & 20:10§) Kaupparekisteri tekee siis merkin-

nän selvitystilasta yhtiön rekisteriin heti, vaikka selvitystila saattaakin alkaa yhtiökokouksen päätöksen mukaan vasta myöhemmin. Tällainen merkintä saattaa haitata yrityksen liiketoimintaa, sillä vaikka yritys on rekisteriotteeseen merkitty selvitystilassa olevaksi, selvitystila alkaa todellisuudesta vasta myöhempänä ajankohtana. Näin ollen yhtiökokouksen ei välttämättä kannata sijoittaa selvitystilan alkamista päätöksentekoa myöhempään ajankohtaan.

Selvitystilan alkamisen jälkeen selvitysmies tekee rekisteriviranomaiselle hakemuksen julkisesta haasteesta yhtiön velkojille ja rekisteriviranomainen merkitsee tämän yrityksen tietoihin. Haasteessa määrätään yrityksen velkojille aika, jolloin näiden viimeistään tulee ilmoittaa rekisteriviranomaiselle saatavansa. Selvitysmies laatii myös tilinpäätöksen, jossa noudatetaan normaaleja tilinpäätösperusteita, lukuun ottamatta hallituksen esitystä voittoa tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi. Jotta velat saadaan maksettua velkojille yritys purettua, selvitysmies realisoi yrityksen varat rahaksi. Kun velat on maksettu, selvitysmies jakaa yrityksen omaisuuden jäännöksen eli säästön. Tällöin osakkeenomistajilla on oikeus saada osakkeilleen tuleva osuus yhtiön netto-omaisuudesta. Kun tämä tehtävä on suoritettu, selvitysmies antaa yhtiökokoukselle lopputilityksen, joka sisältää tilinpäätöksen ja selvityksen yrityksen omaisuuden jaosta. Yhtiö katsotaan lopullisesti purkautuneeksi siitä hetkestä, kun selvitysmies on esittänyt lopputilityksensä yhtiökokouksessa. (Immonen 2008, 252–254)

3.2.1 Osakeyhtiön verotus lopettamisen yhteydessä

Kun yritys purkautuu, se lopettaa liiketoimintansa ja luovuttaa varallisuutensa osakkeenomistajille. Verotuksessa tämä rinnastetaan omaisuuden myyntiin. Jotta varallisuus pystytään jakamaan ja luovuttamaan yrityksen omistajille, on sen omaisuudelle asetettava luovutushinta. Vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden tai mahdollisesti muun omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa eli käypää arvoa vas-

taava määrä. Osakeyhtiön purkuvuoden verotuksen kannalta käyvän arvon soveltaminen tarkoittaa, että purkuvuoden verotettavaksi tuloksi realisoituu omaisuuden arvonnousu ja arvonalentumista nopeampana tehdyt poistot, jotka palautuvat yrityksen tuloksi, kun kirjanpidossa on tehty kulumista nopeampia poistoja. (Järvenoja 2003, 193; Lakari 2009, 105) Näin ollen osakeyhtiön purkautuminen voi aiheuttaa veroseuraamuksia purkautuvalle yhtiölle, jos omaisuuserien kirjanpidollinen arvo ei vastaa niiden käypää arvoa.

Taseessa olevan omaisuuden muuntaminen käypään arvoon aiheuttaa arvostusongelmia erilaisille omaisuuserille. Rahoitusomaisuudessa arvostamisongelmat liittyvät saamisten arvonalentumisiin eli luottotappioriskiin, jotka voivat sisältyä esimerkiksi yrityksen myyntisaamisiin. Kun tällaiset arvonalentumiset on todettu lopullisiksi, ovat ne vähennyskelpoisia eli esimerkiksi myyntisaamisten luottotappiot voidaan vähentää hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Vaihto-omaisuus sen sijaan arvostetaan jälleenhankinta-arvoon, mutta kuitenkin niin, että siitä on vähennetty epäkurantti omaisuus. Tämä menettely perustuu EVL 28§:ään, jonka mukaan vaihto-omaisuuden hankintamenosta kirjataan purkuvuoden kuluksi se osa, joka ylittää verovuoden päättyessä vastaavan hankinta-omaisuuden hankintahinnan. Käyttöomaisuus eli taseeseen aktivoituneet hankintamenot arvostetaan yritystä purettaessa suunnitelman mukaisten poistojen jälkeiseen arvoon, koska se osoittaa käyttöomaisuuden käyvän arvon paremmin kuin verotuksen poistamattomat hankintamenot. Jos verotuksessa on vähennetty suuremmat poistot kuin kirjanpidossa, poistoero tuloutuu purkautuvan yhtiön viimeisessä tilinpäätöksessä. Käyttöomaisuuteen luetaan kuuluvaksi myös aineettomat oikeudet, jotka voidaan erikseen luovuttaa. Tällaisia oikeuksia voivat olla esimerkiksi patentit, tavaramerkit tai valmistusoikeudet. Kuten muukin käyttöomaisuus, myös aineettomat oikeudet arvostetaan niiden todennäköiseen luovutushintaan, jolloin ne muodostuvat yrityksen veronalaiseksi tuloksi. (Järvenoja 2003, 194)

Purkautuvalla yrityksellä voi olla myös taseessa näkymätöntä käyttöomaisuutta. Tällaisia omaisuuseriä voivat olla esimerkiksi yrityksen kalusteet, joiden hankintameno on jo kokonaan poistettu suunnitelman mukaisilla poistoilla. Pienellä osakeyhtiöllä voi olla myös erilaisia pienhankintoja, jotka on kirjattu kerralla kuluksi yhdelle tilikaudelle, eivätkä enää sen jälkeen näy tilinpäätöksessä. Yleensä tällaisilla pienhankinnoilla ei ole enää vastaavaa rahallista arvoa tai luovutushintaa yrityksen purkuhetkellä, joten tällaisten erien merkitys on pieni ja lähes olematon, kun lasketaan yrityksen verotettavaa tuloa purkuvuodelle. Jos yrityksellä sen sijaan on omaisuutta, joilla on vielä luovutusarvoa, esimerkiksi kalusteita, katsotaan sen purkautuvan yhtiön veronalaiseksi tuloksi (Järvenoja 2003, 194). Tällainen taseessa näkymätön aineellinen omaisuus arvostetaan siis sen todennäköiseen luovutushintaan, jos sillä on vielä sellaista, ja liitetään purkautuvan yrityksen veronalaiseksi tuloksi.

Osakeyhtiö katsotaan puretuksi, kun selvitysmiehet ovat esittäneet yhtiökokouksessa lopputilityksen. Tämä ajankohta on myös edellä kuvattujen omaisuuserien arvostamisen ajankohta eli lopputilityksen kaupparekisteriin merkitsemisajankohdalla ei ole merkitystä. (Järvenoja 2003, 201)

3.2.2 Osakkeenomistajan verotus yhtiötä purettaessa

Osakkeenomistajan verotus yhtiötä purettaessa vaihtelee sen mukaan, sovelletaanko yritykseen elinkeinoverolakia vai tuloverolakia. Yleisesti ottaen liiketoimintaa harjoittava yritys noudattaa verotuksessaan elinkeinoverolakia kun taas liiketoimintaa harjoittamaton yritys, tai useimmiten yhteisö, soveltaa toiminnassaan tuloverolakia.

Osakkeenomistajan näkökulmasta yhtiön purkaminen rinnastuu osakkeiden vaihtokauppaan, jossa osakkeet katsotaan luovutetuiksi purussa saatavaa jako-osuutta vastaan. Jos osakkeenomistajan saaman jako-osan käypä arvo on suurempi kuin osakkeiden alkuperäinen hankintameno, on

erotus osakkeenomistajan tuloverotuksessa purkuvoittoa eli luovutusvoittoa. Vastaavasti kun osakkeenomistajan saama jako-osa on vähempiarvoinen kuin hänen osakkeistaan maksama hinta, syntyy osakkeenomistajalle purkutappio. Tällöin purkutappio on vähennyskelpoinen tuloverolain 50 §:n mukaisesti eli tappio vähennetään luovutusvoitoista. Vähennysaika on tappion syntyvuosi ja kolme seuraavaa vuotta. (Lakari 2009, 107) Jos yhtiön purkamisessa jaettavaan jako-osuuteen sisältyy myös velkaa, velan määrä pienentää jako-osuuden eli osakkeiden luovutushinnaksi katsottavaa määrää (Järvenoja 2003, 204).

Jako-osuuteen liittyvän luovutusvoiton tai purkutappion määrittäminen riippuu siis osakkeen käyvästä arvosta ja sen hankintamenoerotuksesta. Hankintamenoarvostus vaihtelee kuitenkin sen mukaan, miten osakkeenomistaja on alun perin osakkeet merkinnyt. Jos osakkeet on merkitty yhtiön perustamisen yhteydessä, osakkeiden hankintameno katsotaan niiden merkintähintaa. Kun osakkeet on ostettu, niiden hankintameno on kauppahinta lisättynä maksetulla leima- tai varainsiirtoverolla. Jos osakkeet on saatu osakepääoman korotuksessa rahastoannin kautta, niillä ei ole hankintamenoa lainkaan. Kun osakkeenomistaja luovuttaa osakeyhtiön purkautuessa kaikki osakkeensa, näiden osakkeiden hankintameno lasketaan yhteen ja vähennetään kokonaisuutena jako-osuuden käyvästä arvosta. (Järvenoja 2003, 204)

3.3 Rekisteristä poistaminen

Yrityksen purkaminen selvitystilamenettelyllä on yksi tapa lopettaa osakeyhtiön liiketoiminta, mutta myös yrityksen poistaminen ilman selvitysmenettelyä on mahdollista, jos yritys poistetaan kokonaan kaupparekisteristä. Useimmiten aloite yrityksen poistamiseen rekisteristä tapahtuu rekisteriviranomaisen toimesta, mutta yritys voi myös itse halutessaan tehdä hakuksen viranomaiselle rekisteristä poistamiseksi (PRH 2014a). Samanlainen menetelmä on käytössä myös Iso-Britanniassa, jossa yrityksen omis-

tajien yhteisellä suostumuksella yritys voi itse pyytää rekisteriviranomaista poistamaan yrityksen rekisteristä. Poistaminen kuitenkin edellyttää, että yritys on toimimaton, sillä ei ole varoja tai velkoja eikä se ole harjoittanut liiketoimintaa edellisvuoden jälkeen. (Severn 1989) Jos yrityksen omistajat tekevät aloitteen yrityksen poistamiseksi rekisteristä, ainoa siitä saatava hyöty verrattuna rekisteriviranomaisen tekemään aloitteeseen on koko prosessin lyhentäminen muutamalla kuukaudella.

Osakeyhtiölain 20:2§:n mukaan rekisteriviranomaisen on selvitystilaan asettamisen sijasta poistettava yhtiö rekisteristä, jos yhtiön varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä osakkeenomistaja, velkoja tai muu ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kuluista. Myös OYL 20:5§ antaa mahdollisuuden rekisteristä poistamiseen rekisteriviranomaisen toimesta, jos yhtiö ei ole viranomaisen korjauskehotuksesta huolimatta toimittanut tilinpäätöstä rekisteröitäväksi. OYL 20:5§:ssä säädetään, että rekisteriviranomaisen on kehotettava yhtiötä korjaamaan rekisteriin merkityissä tiedoissa olevat puutteet. Jollei puutteita korjata, kehotus on lähetettävä yhtiölle kirjallisesti, ja kehotuksesta on käytävä ilmi, että yhtiö voidaan määrätä selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jollei puutteita korjata määräpäivään mennessä. Tämä kehotus on julkaistava virallisessa lehdessä viimeistään kolme kuukautta ennen määräpäivää. Samalla on kehotettava niitä osakkeenomistajia ja velkojia, jotka haluavat esittää selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevia huomautuksia, tekemään huomautukset kirjallisesti määräpäivään mennessä. (OYL 20:5§)

Myös Iso-Britanniassa on käytössä samankaltainen menetelmä toimimattomien yritysten rekisteristä poistamiseen, joskin se on hieman pidemmälle kehitetty. Iso-Britannian osakeyhtiölain (Companies Act 1985) mukaan rekisteriviranomainen voi käynnistää prosessin osakeyhtiön poistamiseksi rekisteristä, jos se epäilee, että yritys ei ole aktiivinen eikä sillä ole minäkäänlaista liiketoimintaa. Prosessi voidaan käynnistää esimerkiksi jos yritys ei toimita tilinpäätösasiakirjojaan rekisteröitäväksi. Jos rekisteriviran-

omainen epäilee osakeyhtiön olevan toimimaton, se käynnistää prosessin lähettämällä useita kirjeitä yhtiölle tarkistaakseen, onko se aktiivinen. Jos viranomainen ei saa vastausta näihin kirjeisiin, se laittaa julkisen ilmoituksen valtakunnalliseen lehteen. Jos tähänkään ei ole vastattu kolmen kuukauden kuluessa, rekisteriviranomainen voi poistaa kyseenomaisen yrityksen rekisteristä, jolloin yritys purkautuu automaattisesti. Koko prosessi kestää yhteensä noin kahdeksan kuukautta. (Severn 1989) Tällainen prosessi voi olla myös yrityksen omistajille suotuisa vaihtoehto, jos toimimattomasta yrityksestä halutaan eroon, mutta yrityksen purkamismenettely koetaan liian monimutkaiseksi tai aikaa vieväksi.

Patentti ja rekisterihallitus on viime vuosina poistanut paljon toimimattomia osakeyhtiötä kaupparekisteristä oma-aloitteisesti. Esimerkiksi vuonna 2004 patentti- ja rekisterihallitus asetti tavoitteekseen poistaa rekisteristä noin 70000 osakeyhtiötä muutaman vuoden aikana, mikä on lähes kolmasosa kaikista osakeyhtiöistä. Rekisteristä poistettavat yritykset ovat sellaisia osakeyhtiöitä, joista ei ole kuulunut mitään kymmeneen vuoteen ja jotka eivät ole toimittaneet tarvittavia tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäväksi korjauskehotuksen jälkeenkään. (Kivistö 2004) Ennen poistamista verottaja kuitenkin tarkistaa, ettei yrityksellä ole ollut veronalaista liiketoimintaa, jotta voidaan varmistua siitä, että yritys todellakin on toimimaton (Tammilehto 2007). Tällaiset toimintansa lopettaneet osakeyhtiöt rasittavat turhaan kaupparekisteriä ja vaikeuttavat aloittavien yritysten toiminimen valintaa, sillä toimimattomat yhtiöt pitävät hallussaan varattuja toiminimiä. Liiketoimintansa lopettaneet, mutta edelleen kaupparekisterissä olevat osakeyhtiöt voivat toimia myös tekovälineinä talousrikoksille ja väärinkäytöksille, minkä takia onkin erityisen tärkeää, että tällaiset yritykset poistetaan rekisteristä. Kun yhtiö on poistettu rekisteristä, sitä ei voida enää palauttaa, joten jos omistaja haluaa aloittaa toiminnan uudelleen, on hänen perustettava uusi yhtiö (Tammilehto 2007).

Suomen patentti- ja rekisterihallituksen prosessi yrityksen lopulliseen poistamiseen rekisteristä vaikuttaa huomattavasti pidempikestoiselta projektilta,

kun sitä verrataan edellä esitettyyn Iso-Britannian prosessiin, joka kestää yhteensä noin kahdeksan kuukautta. Suomen prosessia pidentää rekisteriviranomaisten menetelmä, jossa toimimattomia yrityksiä ei poisteta säännöllisesti rekisteristä, vaan kaupparekisteriä siivotaan toimimattomista yrityksistä niin sanotuilla kertatempauksilla muutaman vuoden välein.

Toisin kuin Suomen osakeyhtiölaki, Iso-Britannian osakeyhtiölaki mahdollistaa jo kertaalleen rekisteristä poistetun osakeyhtiön palauttamisen takaisin rekisteriin. Jos yrityksen poistamisesta rekisteristä on kulunut alle 20 vuotta, se voidaan palauttaa takaisin rekisteriin. Kerralleen rekisteriin palautettua yritystä ei kuitenkaan voida enää toiste poistaa rekisteristä. Jos omistajat haluavat lopettaa yritystoiminnan, täytyy yrityksen lopettaminen tehdä selvitysmenettelyn kautta. (Severn 1989)

3.4 Keskeyttäminen

Yritysten kaupparekisteritietoihin ei tehdä merkintää liiketoiminnan keskeyttämisestä toistaiseksi tai määräajaksi. Kaupparekisteristä ei toisin sanoen voida siis nähdä, toimiiko yritys vai ei. Toiminnan keskeyttämisestä on kuitenkin ilmoitettava Y6 -lomakkeella (liite 1) verohallinnolle (PRH 2014). Tällä lomakkeella liiketoiminta voidaan keskeyttää joko määräajaksi tai toistaiseksi. Ilmoitus yrityksen liiketoiminnan keskeyttämisestä välittyy kuitenkin vain Verohallinnolle, sillä kaupparekisteri ei tee merkintää yrityksen rekisteriotteeseen liiketoiminnan keskeyttämisestä. Jos osakeyhtiö ilmoittaa keskeyttävänsä toimintansa toistaiseksi, Verohallinto poistaa sen ennakkoperintärekisteristä, arvonlisäverovelvollisten rekisteristä ja työntajarekisteristä. Kun liiketoiminta keskeytetään määräajaksi, voi yritys vielä kuulua näihin rekistereihin. Vaikka yritys on jo poistettu näistä rekistereistä, täytyy sen kuitenkin toimittaa kausiveroilmoitus liiketoiminnan viimeiseltä kuukaudelta. (Verohallinto 2014a) Vuosittainen tilinpäätös sekä esitetyt veroilmoitus täytyy sen sijaan toimittaa verohallintoon joka vuosi, vaikka toiminta on keskeytynyt.

Samankaltainen lainsäädäntö on käytössä myös Intiassa, jossa uusi osakeyhtiölaki (Companies Act 2013) mahdollistaa yrityksen rekisteröimisen toimimattomaksi. Tämän voidaan tehdä joko yrityksen omasta aloitteesta tai rekisteriviranomaisen toimesta, jos yritys ei ole toimittanut tilinpäätösasiakirjojaan rekisteröitäväksi kahteen vuoteen, jolloin se merkitään automaattisesti toimimattomien osakeyhtiöiden rekisteriin. Jotta yritys voi säilyttää statusensa toimimattomana yhtiönä, sen täytyy kuitenkin laatia vuosittainen tilinpäätös ja toimittaa se rekisteröitäväksi viranomaiselle. Jos yritys ei toimita tilinpäätöstään rekisteriviranomaisen kehotuksesta huolimatta, se poistetaan kokonaan rekisteristä. (Borad 2013,229)

3.5 Aikaisemmat tutkimukset liiketoiminnan lopettamisesta

Liiketoiminnan lopettaminen on ollut suosittu tutkimuskohde varsinkin liiketoiminnan epäonnistumiseen vaikuttavien tekijöiden tunnistamisessa. Myös epäonnistuneen liiketoiminnan näkemistä eräänlaisena oppimiskokemuksena on tutkittu sekä kvalitatiivisin että kvantitatiivisin menetelmin (Coelho et al. 2005; Politis & Gabrielsson 2009; Stokes & Blackburn 2002). Alan keskeisimpiä tutkimuksia esitellään taulukossa 3.

Taulukko 3. Liiketoiminnan keskeyttämiseen liittyviä tutkimuksia

Tekijä(t)	Vuosi	Nimi	Tutkimusmenetelmä	Aihealue	Tulokset
Coelho P.R.P. & McClure J.E.	2005	Learning from failure	Kvalitatiivinen tutkimus	Kuinka yritystoiminnan epäonnistumista voidaan hyödyntää oppimistilaisuutena.	Tarkastelemalla epäonnistumisia yrityksen ydinosaaminen pystytään tunnistamaan.
Elenkov, D. & Fileva T.	2006	Anatomy of a business failure – Accepting the "bad luck" explanation vs proactively learning in international business	Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus. Toteutettu kyselytutkimuksena ja arkistodokumentteja tarkastelemalla.	Itä-Euroopassa liiketoiminnan epäonnistumiseen johtavien tekijöiden tunnistaminen.	Case-yrityksen epäonnistumisen johtui johtajien puutteellisista tiedoista vallitsevan kansantaloudellisen tilan suhteen sekä kulttuurillisen erojen ym-

					märtämättömyydestä.
Headd, B.	2003	Redefining Business Success: Distinguishing Between Closure and Failure	Kvantitatiivinen tutkimus	Yritystoiminnan onnistuneeseen lopettamiseen johtavien tekijöiden tunnistaminen.	Onnistuneeseen lopettamiseen vaikuttavat yrityksen koko ja resurssit, kuten työvoima ja aloituspääoma.
Mahamid, I.	2012	Factors affecting contractor's business failure: contractor's perspective	Kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineisto koottiin kyselytutkimuksella	Rakennusalan urakoitsijoiden liiketoiminnan epäonnistumiseen johtavien tekijöiden tunnistaminen.	Liiketoiminnan lopettamiseen johtavat syyt koostuvat erityisesti inhimillisistä tekijöistä.
Kuhn, J.M.	2013	Age, retirement and establishment closure	Kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineisto koottiin tanskalaisista rekisteritiedoista.	Työnantajien ja työntekijöiden iän vaikutus yrityksen lopettamiseen.	Todennäköisyys yrityksen lopettamiseen kasvaa sitä mukaa kun työntekijöiden ja työnantajien ikä nousee.
Politis, D. & Gabrielson, J.	2009	Entrepreneurs' attitudes towards failure – An experimental learning approach	Kvantitatiivinen tutkimus, tilastollinen analyysi	Yrittäjien suhtautuminen liiketoiminnan epäonnistumiseen	Yrittäjät, joilla on aikaisempaa kokemusta yrityksen perustamisesta ja liiketoiminnan lopettamisesta, suhtautuvat positiivisemmin epäonnistumisiin.
Stokes, D. & Blackburn, R.	2002	Learning the hard way: the lessons of owner-managers who have close their businesses	Kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineisto koottiin kyselytutkimuksella ja haastattelulla.	Yrittäjien kokemukset yritystoiminnan lopettamisesta.	Suurin osa yrityksen lopettaneista yrittäjistä olisi valmis perustamaan uuden yrityksen ja jatkamaan yrittäjänä olemista.

Coelho ja McClure (2005) ovat tutkineet yrityksen kaatumiseen ja lopettamiseen liittyviä syitä sekä sitä, miten näistä voidaan oppia. Tutkijat luokittelivat yrityksen lopettamiseen johtavat tekijät kolmeen luokkaan: markkinoiden koko suhteutettuna yrityksen kilpailukykyyn, ympäristön epävarmuus ja yrityksen heikko innovaatiokyky sekä yrityksen suhteellinen kannattavuus suhteessa muihin toimijoihin. Tutkimalla muiden yritysten epäonnistumisia yritys voi välttyä samojen virheiden tekemiseltä ja parhaimmassa tapauksessa säästyä kannattamattoman liiketoiminnan lopettamiselta.

Myös yrityksen sisäisten virheiden tunnistaminen on tutkijoiden mielestä ensiarvoisen tärkeää, sillä se auttaa yrityksen ydinosaamisen löytämisessä. Tällöin resurssien hyödyntäminen tehostuu ja suhteellinen kannattavuus kilpailijoihin nähden paranee. (Coelho & McClure 2005) Yritysten lopettamiseen liittyvien tekijöiden tunnistamisen lisäksi Headd (2003) on tutkinut myös, mitkä asiat vaikuttavat siihen, että yrityksen lopettaminen mielletään suunnitelluksi ja onnistuneeksi. Tutkimuksen mukaan läheskään kaikki yritystoimintansa lopettaneet uudet yritykset eivät ole epäonnistuneet liiketoiminnassaan, vaan ainoastaan 33 prosenttia uusista yrityksistä voidaan luokitella epäonnistuneiksi. Onnistuneeseen liiketoiminnan lopettamiseen vaikuttavat erityisesti yrityksen koko ja sen resurssit, kuten työvoima, korkea alkupääoma tai korkeasti koulutettu omistaja. Sen sijaan epäonnistuneeseen lopettamiseen liittyvät usein yrityksen nuori ikä ja alkupääoman puuttuminen. (Headd 2003)

Politis ja Gabrielsson (2009) tutkivat sen sijaan yrittäjien asenteita liiketoiminnan epäonnistumiseen. Tutkimus toteutettiin tutkimalla 231 ruotsalaista yrittäjää, jotka olivat perustaneet uusia yrityksiä. Tulokset osoittivat, että yrittäjät, joilla on aikaisempaa kokemusta uuden yrityksen perustamisesta ja yrityksen lopettamisesta, suhtautuvat mahdollisiin epäonnistumisiin positiivisemmin kuin ne, joilla vastaavaa kokemusta ei ole. Sen sijaan liiketoiminnan lopettaminen henkilökohtaisista syistä ei tutkimustulosten perusteella vaikuta yrittäjien asenteisiin, kun taas yrityksen lopettaminen kannattavuuden takia vaikuttaa merkittävästi siihen, miten yrittäjät kokevat epäonnistumisen. (Politis & Gabrielsson 2009) Positiivinen suhtautuminen liiketoiminnan lopettamiseen voi toimia eräänlaisena voimavarana yrittäjälle, sillä epäonnistuminen voidaan nähdä mahdollisuutena oppia virheistään ja siirtyä eteenpäin.

Myös Stokes ja Blackburn (2002) ovat tutkineet yrittäjien kokemuksia liiketoiminnan lopettamisesta, mutta Politiksen ja Gabrielssonin (2009) tutkimuksesta poiketen he keskittyivät siihen, mitä yrittäjät kokivat oppineensa kokemuksestaan ja minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia heillä on yritys-

toiminnan lopettamisen jälkeen. Tutkimuksen mukaan suurin osa yrittäjistä luokitteli yrityksen lopettamisen positiiviseksi oppimiskokemukseksi, josta on hyötyä myös myöhemmin elämässä ja suurin osa olisikin valmis jatkamaan yrittäjyyttä esimerkiksi perustamalla uuden yrityksen. Kun yrittäjiltä kysyttiin, millä osa-alueilla he ovat mielestään kehittyneet yritystoiminnan aikana, valtaosa ilmoitti varsinkin liiketoiminnan suunnitteluun ja asiakaskunnan rakentamiseen liittyvien taitojen kehittyneen.

Rakennusalan epäonnistuneita liiketoimintahankkeita on myös tutkittu paljon (esimerkiksi Davindson & Martin 2003; Schaufelberg 2003; Enhassi et al. 2006) ja näistä aikaisemmista tutkimuksista Mahamid (2013) on koonnut kattavan analyysin, joka selvitti merkittävimmät rakennusalan urakoitsijoiden kaatumiseen vaikuttavat tekijät. Tutkimustuloksista selvisi, että eniten rakennusosalalla epäonnistumiseen vaikuttavat raaka-ainekustannusten vaihtelut, asiakkaiden maksuviivästykset sekä kilpailullisesta alasta johtuva pieni voittomarginaali. Nämä Mahamid (2006) määrittelee inhimillisiksi tekijöiksi, joita yritykset voivat kontrolloida ja parantaa, jotta liiketoiminnan epäonnistumisen mahdollisuutta voidaan pienentää.

Myös työnantajien ja työntekijöiden iän on huomattu vaikuttavan positiivisesti yritystoiminnan lopettamisen todennäköisyyteen. Tutkimuksessaan Kuhn (2013) tarkasteli eri aloilla toimivien tanskalaisten yritysten todennäköisyyksiä liiketoiminnan lopettamiselle, kun niiden työntekijöiden ja työnantajien ikärakenne otettiin vertailuun mukaan. Tuloksista selvisi, että todennäköisyys liiketoiminnan lopettamiselle nousee merkittävästi, kun yrityksen työnantaja ja työntekijät ovat lähellä eläkeikää. Tämän arveltiin johtuvan siitä, että yrityksen johto kokee pian eläkkeelle siirtyvien työntekijöiden korvaamisen hankalana, sillä pitkän työuran aikana kartutettua kokemusta pidettiin vaikeasti korvattavana. (Kuhn 2013)

Joskus yritystoiminnan epäonnistumiseen ei löydetä selviä syitä, vaan liiketoiminnan kaatumisen väitetään johtuvan yritykselle epäsuotuisista sattumista tai pelkästä huonosta tuurista. Tähän liittyen Elenkov ja Fileva

(2006) tutkivat erään Iso-Britanniasta lähtöisin olevan yrityksen laajentamista Bulgariaan ja sen epäonnistumiseen johtaneita syitä. Tutkimustuloksista selvisi, että yrityksen laajentaminen Itä-Eurooppaan olisi ollut mahdollista toteuttaa tehokkaammin, jos yrityksen johto olisi tutkinut tarkemmin vallitsevaa kansantalouden tilaa ja alueen kulttuurillisia eroja Iso-Britanniaan verrattuna. Koska yritystä laajennettiin Itä-Eurooppaan käyttäen samoja toimintamenettelyitä kuin Iso-Britanniassa, eikä kulttuurillisia eroja otettu huomioon varsinkaan sopimuskäytännöissä, sopimusosapuolten välille aiheutui erimielisyyksiä muun muassa suullisen sopimuksen sitovuudesta, mikä tutkijoiden mukaan osaltaan vaikutti yrityksen kaatumiseen. (Elenkov & Fileva 2006)

3.6 Syitä toimimattoman osakeyhtiön säilyttämiselle

Kuten edellä jo todettiin, osakeyhtiön liiketoiminta voidaan lopettaa useista eri syistä ja myös yrityksen purkamiseen on erilaisia vaihtoehtoja. Aina yrityksen purkaminen ei kuitenkaan ole paras vaihtoehto omistajan kannalta, vaan joskus pelkän liiketoiminnan ja rahaliikenteen lopettaminen tai keskeyttäminen voi olla otollisin vaihtoehto.

Eräs syy tällaisen toimimattoman osakeyhtiön säilyttämiselle voi olla halu säilyttää yhtiön toiminimi tai ikään kuin pitää sitä varalla, jos yritys päätetään joskus ottaa uudelleen käyttöön (Credit Control 1999). Pitkään toimimattomana olleen osakeyhtiön ottaminen uudelleen käyttöön ei kuitenkaan ole välttämättä käytännöllisin vaihtoehto. Jos yritys on ollut pitkään toimimattomana, sen oma pääoma on todennäköisesti pienentynyt merkittävästi vuosittaisten kirjanpidollisten poistojen takia. Koska myös toimimattomien osakeyhtiöiden täytyy laatia tilinpäätös vuosittain, ainoa muuttuva arvo tilinpäätöksessä ovat vuosittaiset poistot, jotka näkyvät tilikauden kuiluina ja jotka tulojen puuttuessa vähennetään yrityksen pääomasta. Näin ollen yrityksen pääoma pienenee joka vuosi kirjanpidollisten poistojen verran. Kun yritys otetaan uudelleen käyttöön, se todennäköisesti tarvitsee

lisärahoitusta toimintansa aloittamiseksi. Lisärahoitus voidaan toteuttaa joko oman pääoman lisäämisellä omistajien toimesta tai vieraalla pääomalla eli velkarahoituksella. Tällaisessa tapauksessa järkevintä on oman pääoman sijoittaminen yritykseen, sillä vieraan pääoman käyttö alentaisi yrityksen omavaraisuusastetta, mikä voi puolestaan olla esteenä lisärahoituksen saamiselle. Jossain tapauksissa yrityksen oma pääoma voi olla jopa negatiivinen, jos yritys on ollut toimimattomana pitkään. Tällöin helpointa voi olla kokonaan uuden yrityksen perustaminen.

Usein toimimattomilla osakeyhtiöillä tai liiketoimintaansa vasta lopettelevilla yrityksillä on taseessaan erilaista käyttöomaisuutta, esimerkiksi koneista ja kalustosta koostuvaa taseeseen aktivoitua hankintamenoa. Käyttöomaisuutta voi vielä näkyä taseessa, kun yritys lopettaa liiketoimintansa ja muuttuu toimimattomaksi osakeyhtiöksi, tai vaihtoehtoisesti taseeseen aktivoitu hankintameno on jo ehditty poistaa kokonaisuudessaan. Tällaisessa tapauksessa yrityksen taseessa ei enää näy kyseenomaista käyttöomaisuutta, vaikka yrityksellä olisi se vielä fyysisesti hallussaan. Tällaista käyttöomaisuutta kutsutaan näkymättömäksi käyttöomaisuudeksi (Järvenoja 2003, 194). Yritys voi olla myös ostanut vielä liiketoimintaa harjoittaessaan esimerkiksi koneita tai kalusteita, jotka ovat kuitenkin hankintahinnaltaan niin pieniä, että ne on suoraan kirjattu sen tilikauden kuluksi jolloin kyseenomainen käyttöomaisuus on ostettu. Kuten aikaisemmissa kappaleissa jo todettiin, yritystä purettaessa tällaisen käyttöomaisuuden todennäköisen luovutusarvon katsotaan purkutilanteessa purkautuvan yrityksen verotettavaksi tuloksi. Näin ollen yrityksen purkaminen ei välttämättä ole tarkoituksenmukaisin vaihtoehto yrityksen omistajan kannalta, jolla on hallussaan yrityksen taseeseen merkittävä käyttöomaisuutta, kuten koneita ja kalustoa. Tällaisessa tapauksessa edullisinta omistajan kannalta on pitää yritys edelleen pystyssä, joskin toimimattomana.

4. TOIMIMATTOMUUSAJAN MALLI

4.1 Toimimattoman osakeyhtiön määrittely

Osakeyhtiöitä, joilla ei ole lainkaan liikevaihtoa, liiketoimintaa tai työntekijöitä, kutsutaan toimimattomiksi osakeyhtiöksi (eng. dormant companies). Usein tällaisen toimimattoman yhtiön tunnistaminen voi olla kuitenkin vaikeaa, sillä liiketoiminnan tunnistaminen voi olla jossain tapauksissa hankalaa.

Iso-Britannian osakeyhtiölaissa yhtenä toimimattoman osakeyhtiön määritelmänä on, ettei yrityksellä ole merkittäviä liiketapahtumia. Merkittävät liiketapahtumat määritellään laissa kaikenlaisiksi muiksi liiketapahtumiksi paitsi osakkeenomistajien omien osakkeiden lunastamiseksi yrityksestä. Toimimattoman yrityksen täytyy tästä huolimatta tehdä vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus. Tällaisten asiakirjojen laadinnasta yritykselle koituu kuitenkin usein kuluja esimerkiksi tilitoimiston palkkiosta tai yrityksen oman tiedonkeruun aiheuttamista kustannuksista. Kun yritykselle syntyy kuluja, täytyy sen myös näkyä tuloslaskelmassa ja taseessa, jolloin toimimattomalle yritykselle syntyykin merkittäviä liiketapahtumia ja toimimattoman osakeyhtiön edellytykset eivät täyty. (Accountancy 1983, 94) Koska Iso-Britannian osakeyhtiölakiin on selvästi muotoiltu lauseke merkittävistä liiketoimista yrityksessä, on toimimattoman yrityksen määritelmää vaikeaa toteuttaa. Tällainen voi toteutua ainoastaan tapauksissa, joissa tilinpäätösasiakirjojen ja veroilmoituksen laadinnasta aiheutuvat kulut maksaa joku muu kuin yritys itse, esimerkiksi yrityksen omistajat.

Toimimattomien yritysten tunnistaminen voi olla epäselvää tapauksissa, joissa on kyse tytäryhtiöiden ja emoyhtiöiden välisistä suhteista. Monet kansainväliset yritykset toimivat osastoittain, jolloin tytäryhtiöiden liiketoiminta siirretään emoyhtiölle. Tällöin tytäryhtiö voi toimia agenttina päämie-

helleen eli emoyhtiölleen, jolloin se tekee liiketoimia emoyhtiönsä lukuun. Tällaisia liiketoimia tehtäessä tulisi kuitenkin tarvittavissa asiakirjoissa, kuten laskuissa, shekeissä tai muissa dokumenteissa, olla maininta siitä, että tytäryhtiö toimii päämiehensä lukuun ja niin että emoyhtiö on selvästi nimetty. Tällöin tytäryhtiön ei voi katsoa toimivan omaan lukuunsa ja omalla nimellään, jolloin myöskään sen kirjanpitoon ei tule merkintää minkäänlaisista liiketoimista, vaan kaikki kaupankäynti näkyy emoyhtiön kirjanpidossa. Jos tytäryhtiö ei sen sijaan selvennä liiketoimia tehdessään toimivansa emoyhtiönsä puolesta, katsotaan sen silloin toimivan omaan lukuunsa. Tällöin se myös todennäköisesti on itse tekemisissä toimittajien ja muiden osapuolien kanssa, jolloin sen kirjanpitoon syntyy kirjauksia liiketoimintaan liittyen. (Holgate & Nailor 1995, 84)

4.2 Hallinnollisen taakan keventäminen toimimattomuusajan mallin avulla

Pk-yritysten kohdalla hallinnollista taakkaa aiheuttavat erityisesti verotus, kirjanpitolaki sekä työoikeus ja muu työelämän sääntely. Koska pk-sektori käsittää yritykset, jotka työllistävät enintään 250 henkilöä, myös yrityksen koot vaihtelevat suuresti tämän sektorin sisällä ja erikokoiset yritykset kokevat edellä mainittujen lainsäädännöllisten osa-alueiden kuormittavuuden eri tavalla. Esimerkiksi pienimpien yritysten kohdalla korostuu työelämää koskeva lainsäädäntö, sillä sen noudattamisen koetaan aiheuttavan suhteellisesti eniten hallinnollista taakkaa. (Kangasharju & Rauhanen 2008, 46)

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan vuosittaisen tilinpäätöksen laatiminen maksaa yhdelle mikroyritykselle noin 1401 euroa vuosittain, josta 1000 euroa tilitoimiston laskutuksesta ja loput yrityksessä tehdystä tilinpäätöksen laatimiseen liittyvästä työstä. Selvitys on tehty SCM-menetelmää noudattaen ja tilinpäätöksen laatimisen kustannuksissa on oletettu, että mikroyritykset ovat ulkoistaneet kirjanpitonsa tilitoimistoille.

(TEM 2010, 33) Vaikka osakeyhtiöllä ei olisi lainkaan liikevaihtoa, on sen silti osakeyhtiölain mukaan toimitettava vuosittainen tilinpäätös viranomaisille (OYL 8:10§). Samanlainen säännös on myös monen muiden maiden lainsäädännössä. Esimerkiksi Iso-Britannian osakeyhtiölain mukaan toimimattomien osakeyhtiöiden täytyy laatia ja toimittaa tilinpäätös rekisteröitäväksi, mutta tällaisilla yrityksillä on kuitenkin mahdollisuus luopua tilintarkastuksesta (Severn 1989). Jos oletetaan, että suurin osa mikroyrityksistä on ulkoistanut taloushallintonsa tilitoimistolle, tilinpäätös tulee maksamaan yritykselle vuosittain noin 1401 euroa, myös ajalta, jolloin yrityksellä ei ole liiketoimintaa. Jos tällaiselta toimimattomuusajalta ei tarvitsisi tehdä vuosittaista tilinpäätöstä, olisivat yritykselle koituvat vuosittaiset säästöt hallinnollisissa kustannuksista huomattavat.

Koska tilinpäätöksen laatiminen tuottaa toimimattomille osakeyhtiöille hallinnollisia kustannuksia, voidaan miettiä, ovatko nämä kustannukset tarpeellisia ja voitaisiinko niitä vähentää jollakin menetelmällä. Tässä yhteydessä täytyykin pohtia, miksi toimimattomille yrityksille kohdistuu hallinnollisia kustannuksia, vaikkei yritys ole toiminnassa. Kuten edellä jo todettiin, tilinpäätöksen laatiminen on yksi raskaimmin kuormittavimmista tiedonantovelvoitteista toimimattomille osakeyhtiöille. Voitaisiinko tilinpäätöksen laatimisesta luopua siis kokonaan tällaisten yritysten kohdalla? Ensin täytyy tarkastella, mikä on tilinpäätöksen tehtävä ja miksi sen laatiminen on tärkeää. Kirjanpitolain 3:2§:n mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Samaisen pykälän toisessa momentissa kuitenkin todetaan, että Kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella voidaan säätää siitä, milloin ja miten saadaan poiketa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevista säännöksistä oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Näin ollen erillisellä asetuksella olisi mahdollista poistaa tilinpäätöksen laatimisvelvollisuus toimimattomilta osakeyhtiöiltä.

Millaisin edellytyksin tilinpäätöksen laatimisvelvollisuus voitaisiin sitten poistaa? Mietitään ensin, mitä toimimattomien osakeyhtiöiden kirjanpidos-

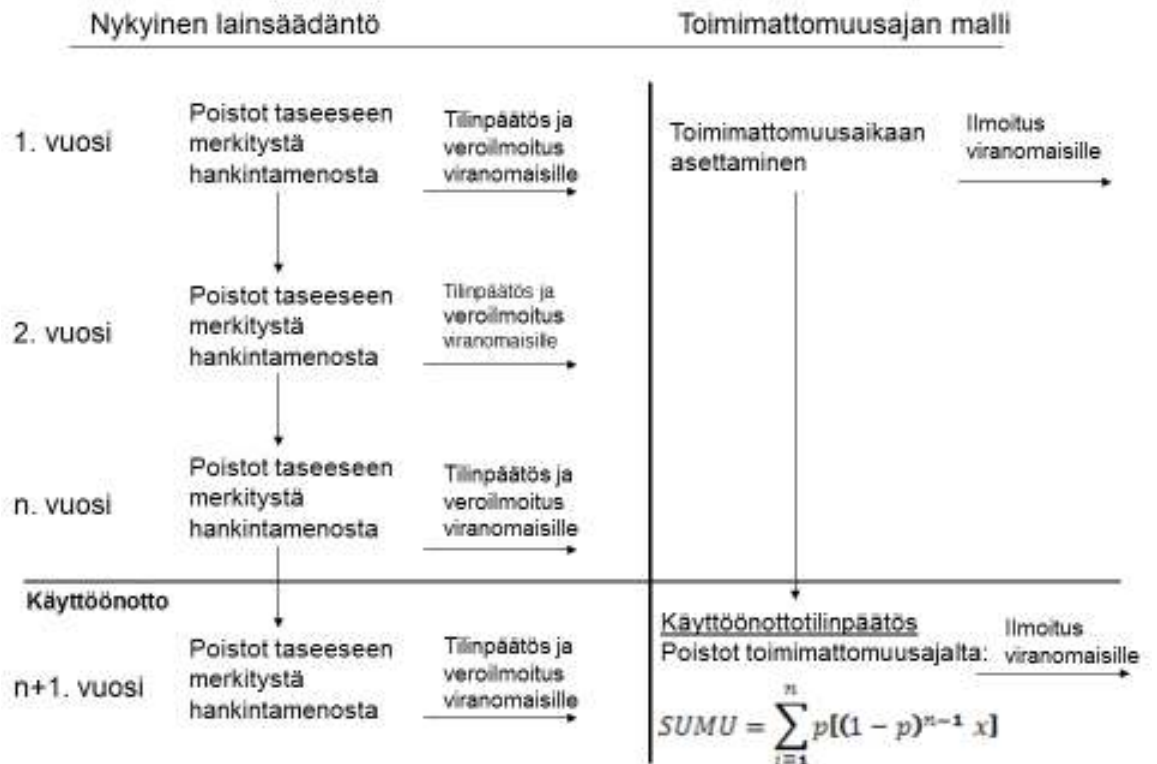
sa ja tilinpäätöksessä tapahtuu vuositasolla. Toimimattomalla yrityksellä ei ole minkäänlaisia tuloja, velkoja tai palkkakuluja. Ainoat mahdolliset kulu-erät liiketoimintansa lopettaneessa yrityksessä ovat koneista ja kalustosta tehtävät kirjanpidolliset poistot taseeseen aktivoituista hankintamenoista. Näiden poistojen tarkoituksena on kirjanpidon peruseriaatteiden mukaan kohdistaa pitkävaikutteisten tuotannontekijöiden hankintamenot niiden tilikausien kuluiksi, joiden aikana kyseenomaiset tuotannontekijät myötävaikuttavat yrityksen tulonhankintaan (Kinnunen et al. 2007, 25). Jos osakeyhtiöllä ei ole lainkaan liiketoimintaa tai liiketoiminta on keskeytetty, vuosittaisen tilinpäätöksen laatiminen ei ole välttämättä tarpeen. Tällaisessa tilanteessa olevan yrityksen taloudellisesta tilasta ei ole tarpeen saada totuudenmukaista kuvaa, sillä yritys ei ole lainkaan toiminnassa. Tässä tutkielmassa kehitetty *toimimattomuusajan malli* mahdollistaa tilinpäätöksen laatimatta jättämisen toimimattomilta osakeyhtiöiltä. Mallissa yrityksen kirjanpidolliset poistot lasketaan vasta kun yritys otetaan uudelleen toimintaan, jolloin kaikki poistot lasketaan kerralla koko toimimattomuusajalta.

4.3 Mallin esittely

Kun tutkimuksen pääongelmana on selvittää, voidaanko toimimattomien osakeyhtiöiden tilinpäätöstä ja veroilmoitusta helpottaa, tulee eteen myös kysymys siitä, voitaisiinko nämä velvoitteet poistaa kokonaan tällaisilta yrityksiltä. Tällöin tilalle on kehitettävä jokin toinen malli, jolla tilinpäätöksen asema yrityksen taloudellisen tilan kuvaajana korvautuu. Tutkimuksen perimmäisenä tarkoituksena on siis etsiä nykyiselle lainsäädännölle vaihtoehtoinen menetelmä, jolla vuosittaisen tilinpäätöksen laatiminen voitaisiin jättää kokonaan pois toimimattomilta yrityksiltä.

Vuosittaisen tilinpäätösmenettelyn tilalle tässä tutkimuksessa on kehitetty malli, jonka tavoitteena on vähentää toimimattomien osakeyhtiöiden pakollisesta tilinpäätösmenettelystä koituvaa hallinnollista taakkaa. Tätä kutsutaan *toimimattomuusajan malliksi*. Mallin soveltaminen lähtee liikkeelle

siitä olettamuksesta, että kyseessä on toimimaton osakeyhtiö, jolla ei ole tuloja, velkoja tai työntekijöitä. Toimimattomuusajan mallia havainnollistetaan kuviossa 5, jossa sitä verrataan nykyisen lainsäädännön mukaiseen tilinpäätösmenettelyyn.

Kuvio 5. Toimimattomuusajan malli

Yllä olevassa kuviossa osakeyhtiölain mukainen tilinpäätösmenettely on kuvattuna vasemmalla puolella ja toimimattomuusajan malli oikealla puolella. Osakeyhtiölain 8:10§:n mukaan osakeyhtiön on vuosittain lähetettävä veroilmoitus ja tilinpäätös verohallinnolle ja patenti- ja rekisterihallitukselle. Näin ollen vallitsevan lainsäädännön mukaisesti myös toimimattomien osakeyhtiöiden, joilla ei ole lainkaan liiketoimintaa, on myös lähetettävä vaadittavat asiakirjat viranomaisille vuosittain. Tällaisilla toimimattomilla yrityksillä ei ole lainkaan tilikauden aikana syntyneitä liiketapahtumia ja ainoat kirjaukset yrityksen kirjanpidossa ovat koneista ja kalustosta tehtävät vuosittaiset poistot. Kuviossa 5 on havainnollistettu tätä nykyisen osa-

keyhtiölain mukaista menetelmää, jossa toimimaton osakeyhtiö laatii jokaisena vuotena tilinpäätöksen, jossa ainoat vuosittain muuttuvat kuluerät ovat taseeseen merkitystä hankintamenosta tehtävät poistot. Tilinpäätös ja veroilmoitus toimitetaan vuosittain verohallinnolle, joka puolestaan toimittaa tilinpäätöksen rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukselle (Verohallinto 2014b).

Kuvion 5 oikealla puolella on sen sijaan kuvattu tässä tutkielmassa luotu teoreettinen malli, jonka tarkoituksena oli luoda nykyisen lainsäädännön rinnalle vaihtoehtoinen ratkaisu, jolla voitaisiin vähentää tilinpäätöksestä koituvaa hallinnollista taakkaa toimimattomalle yritykselle. Mallia kutsutaan toimimattomuusajan malliksi. Malli mahdollistaa vuotuisen tilinpäätöksen ja veroilmoituksen laatimatta jättämistä, jolloin yrityksen ei tarvitse tehdä kirjanpitoa tai laskea kirjanpidollisia poistoja taseeseen merkitystä hankintamenosta, niin kauan kuin yritys pysyy toimimattomana.

Toimimattomuusajan malli lähtee liikkeelle yrityksen omistajien päätöksestä asettaa osakeyhtiö toimimattomuusaikaan. Tässä yhteydessä yritys tekee hakemuksen toimimattomuusaikaan asettamisesta ja toimittaa sen rekisteriviranomaiselle. Hakemuksen liitteeksi liitetään tilinpäätös, josta rekisteriviranomainen voi todeta yrityksen olevan toimimaton. Kun rekisteriviranomainen on tehnyt merkinnän yrityksen liiketoiminnan keskeyttämisestä yrityksen rekisteritietoihin, on yritys virallisesti asetettu toimimattomuusaikaan. Toimimattomuusajan aikana yrityksen ei tarvitse tehdä kirjanpitoa, tilinpäätöstä tai veroilmoitusta. Vastaavasti yrityksellä ei voi olla minkäänlaista liiketoimintaa niin kauan kuin se on toimimattomana. Kun yritys halutaan ottaa takaisin käyttöön, aktivointi tapahtuu rekisteriviranomaiselle toimitettavalla ilmoituksella, jonka yhteydessä tehdään erillinen käyttöönottilinpäätös, jonka tarkoituksena on saattaa yrityksen kirjanpito vastaamaan sen hetkistä taloudellista tilaa. Käyttöönottilinpäätökseen lasketaan kerralla kaikki poistot koko toimimattomuusajalta, jolloin taseeseen aktivoitu hankintameno saadaan vastaamaan todellisuutta. Kun hakemus yrityksen käyttöönotosta ja käyttöönottilinpäätös on rekisteröity

viranomaisen toimesta, yrityksen rekisteritiedoista poistetaan merkintä yrityksen liiketoiminnan keskeyttämisestä ja yritys on jälleen virallisesti toiminnassa.

Toimimattomuusajan mallin vaiheita ja sen soveltamista käsitellään seuraavissa kappaleissa yksityiskohtaisemmin alkaen yrityksen valmistelusta toimimattomuusaikaan asettamisesta ja päättyen siihen, kun yritys otetaan takaisin käyttöön.

4.4 Edellytykset toimimattomuusaikaan asettamiselle

Toimimattomuusaikaan asettamisen lähtökohtana on, että kaikki liiketoiminta lopetetaan tai keskeytetään osakeyhtiössä. Yrityksen asettaminen toimimattomuusaikaan tarkoittaa, ettei yrityksen tarvitse tämä aikana tehdä lainkaan vuosittaista tilinpäätöstä tai veroilmoitusta eikä lähettää minkäänlaisia muita asiakirjoja viranomaisille. Ennen kuin osakeyhtiö voidaan asettaa toimimattomuusaikaan, viranomaisten on varmistuttava siitä, ettei yrityksellä ole seuraavia:

- liiketoimintaa
- velkoja
- työntekijöitä ja merkintää työnantajarekisterissä
- pankkitilejä
- vaihto-omaisuutta
- merkintää ennakoperintärekisterissä tai arvonlisäverovelvollisten rekisterissä

Yrityksellä ei siis voi olla minkäänlaista liiketoimintaa tai liiketapahtumia, jotta tässä tutkielmassa esitetty toimimattomuusaikaan asettaminen olisi mahdollista. Jos yrityksellä on liiketoimintaa, syntyy tuloslaskelmaan tuloja ja menoja, jolloin tilinpäätöksen tekemättä jättäminen ei ole enää mahdollista, sillä muuten tilinpäätöksen tehtävä yrityksen taloudellisen aseman ja toiminnan tuloksen kuvaajana vaarantuu. Jos tilinpäätöstä ei tehdä, vaikka

osakeyhtiöllä olisi tuloja ja menoja, tilinpäätös ei enää anna oikeaa ja riittävää kuvaa yrityksen taloudellisesta tilasta.

Yrityksellä ei voi myöskään olla velkoja tai työntekijöitä, sillä nämä ovat yrityksen nimissä otettuja velvoitteita ja näistä syntyy kulueriä kirjanpitoon. Yrityksellä on velvollisuus maksaa veloista syntyvät kulut velkojille ja palkat työntekijöille. Nämä maksut suoritetaan yrityksen synnyttämästä tulos- ta eli tällöin yritys harjoittaa liiketoimintaa. Osakeyhtiön merkintä työnantaja- rekisterissä tarkoittaa, että yritys toimii työnantajana vähintään kahdelle vakituiselle palkansaajalle tai kuudelle tilapäiselle palkansaajalle ja on näin ollen säännöllisesti palkkoja maksava työnantaja (Verohallinto 2013). Yrityksellä ei voi siis olla merkintää tällaisessa rekisterissä ennen toimimattomuusaikaan asettamista.

Yritys ei voi myöskään olla merkittynä ennakkoperintärekisterissä, koska tähän rekisteriin merkitään sellaiset yritykset, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa. Ennakkoperintärekisteriin kuulumisen vaikuttaa verojen ennakkoperintään. Sen on tarkoitus osoittaa, ettei suorituksen maksajan tarvitse tehdä maksusta ennakonpidätystä vaan rekisteriin merkitty toimija huolehtii ennakkoverojen maksamisesta itse. Jos maksettava suoritus sen sijaan on palkkaa, maksajan on aina toimitettava ennakonpidätys, vaikka saaja kuuluisikin ennakkoperintärekisteriin. (Verohallinto 2014c) Koska ennakkoperintärekisteri tarkoittaa, että yritys harjoittaa aktiivisesti elinkeinotoimintaa, siihen kuulumisen ei ole mahdollista toimimattomuusai- kaan hakevalta yritykseltä. Tähän liittyen toimimaton yritys ei voi myöskään kuulua arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, sillä siihen kuuluvien yritysten liiketoiminta on sen verran merkittävää, että niiden täytyy maksaa liikevaihdostaan arvonlisävero.

Yrityksellä ei voi myöskään olla minkäänlaisia pankkitilejä nimissään, sillä näistä kertyy rahoitustuottoja ja -kuluja, jotka puolestaan näkyvät tuloslas- kelmassa tilikauden tuottoina ja -kuluina. Likvidit varat tekisivät myös liike- toiminnan harjoittamisesta liian helppoa, sillä näillä varoilla yritys pystyisi

helposti ostamaan vaihto-omaisuutta tai palkata työntekijöitä, joka puolestaan lisää riskiä toimimattomien osakeyhtiöiden väärinkäyttöön.

Myös osakeyhtiöiden taseessa oleva vaihto-omaisuus aiheuttaa ongelmia toimimattomuusajan mallin soveltamiselle. Jos toimimattomalla yrityksellä on vaihto-omaisuutta koko toimimattomuusajan, sen arvo ei todennäköisesti ole enää sama kun yritys otetaan uudelleen käyttöön. Yrityksen toimialasta riippuen sen vaihto-omaisuus voi esimerkiksi koostua varastosta, joka sisältää pilaantuvia tuotteita kuten elintarvikkeita tai tuotteita, jotka menettävät arvoaan vuosien kuluessa kuten elektroniikka. Nämä puolestaan tuovat haasteita vaihto-omaisuuden arvostamiselle, kun yritys otetaan uudelleen käyttöön. Vaihtoehtoina olisi esimerkiksi varaston arvostus käyttöönottoaiheessa sen markkina-arvoon, jolloin mahdollinen arvonlasku kirjattaisiin kuluksi tuloslaskelmaan taikka pilaantuneen tai vahingoittuneen varaston kirjaaminen hävikkiin, jolloin se näkyisi yrityksen tuloslaskelmassa varaston arvon muutoksena. Vaihto-omaisuuden pitäminen toimimattomassa yrityksessä tuottaa arvostusongelmien lisäksi myös väärinkäytösriskejä. Näennäisesti toimimattoman yrityksen on suhteellisen helppo harjoittaa liiketoimintaa, kun sillä on jo olemassa oleva varasto. Näihin seikkoihin perustuen toimimattomuusaikaan asetettavalla yrityksellä ei voi olla taseessaan minkäänlaista vaihto-omaisuutta.

4.5 Toimimattomuusaikaan asettaminen

Toimimattomuusajan mallissa päätös toimimattomuusaikaan asettamisesta tehdään osakeyhtiölain 5:1§:n ja 5.3§:n mukaisesti ylimääräisessä yhtiökokouksessa. Ylimääräinen yhtiökokous on pidettävä, jos osakkeenomistajat, joilla on yhteensä kymmenesosa tai yhtiöjärjestyksessä määrätty pienempi osa kaikista osakkeista, vaativat sitä kirjallisesti tietyn asian käsittelemistä varten. Tarvittaessa myös yhtiön hallitus voi määrätä ylimääräisen yhtiökokouksen pidettäväksi. Toimimattomat yritykset ovat usein yhden tai kahden henkilön omistamia mikroyrityksiä, jolloin omistajat

ovat samalla myös hallitukset jäseniä, joten tällaisten yrityksen kohdalla ei ole merkitystä sillä vaativatko osakkeenomistajat vai hallitus ylimääräisen yhtiökokouksen pitämistä, sillä ne ovat usein sama asia. Ylimääräisessä yhtiökokouksessa osakkeenomistajat päättävät osakeyhtiölain 1:5§:n mukaisesti määräenemmistöllä toimimattomuusaikaan asettamisesta. Kun päätös tehty, se on kirjattava, päivättävä, numeroitava ja allekirjoitettava. Jos yhtiössä on useampia kuin yksi osakkeenomistaja, vähintään kahden heistä on allekirjoitettava päätös (OYL 5:1§).

Kun osakeyhtiö täyttää kaikki edellisessä kappaleessa mainitut edellytykset ja yhtiökokouksessa on tehty päätös toimimattomuusaikaan hakeutumisesta, se voi mallin mukaan anoa rekisteriviranomaisilta yrityksen asettamista toimimattomuusaikaan. Tätä varten viranomaisille lähetetään erityinen hakemus toimimattomuusaikaan asettamisesta. Toimimattomuusaikaan hakemisesta ja siihen asettamiseen liittyvästä prosessista pyritään tekemään mahdollisimman vähän viranomaisia ja yrityksen omistajia kuormittava. Menetelmän tarkoituksena on näin ollen vähentää yritysten hallinnollista taakkaa verrattuna nykyiseen lainsäädäntöön ja korkeintaan kuormittaa yrityksiä yhtä paljon kuin mitä nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa. Tällä hetkellä riittää, kun osakeyhtiöt lähettävät veroilmoituksensa ja tilinpäätösasiakirjat ainoastaan verohallinnolle, josta verohallinto puolestaan lähettää ne edelleen Patentti- ja rekisterihallitukselle rekisteröitäväksi (Verohallinto 2014b). Tätä samaa toimintamallia käytetään myös toimimattomuusaikaan haettaessa, joten yritys lähettää hakemuksen ainoastaan verohallinnolle, josta se välitetään eteenpäin Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Mallia sovellettaessa yrityksen on liitettävä hakemuksen liitteeksi erillinen *siirtymätilinpäätös*, jolla rekisteriviranomainen voi varmistua siitä, ettei yrityksellä ole liiketoimintaa ja että kaikki muut toimimattomuusaikaan asettamisen edellytykset täyttyvät. Siirtymätilinpäätös tehdään päättyväksi siihen päivään, jolloin rekisteriviranomainen on kirjannut hakemuksen toimimattomuusaikaan asettamisesta. Tällä pyritään varmistamaan se, ettei

tilinpäätöksen jälkeen yrityksessä tapahdu minkäänlaisia liiketoimia. Hakemuksen yhteydessä tehtävä siirtymätilinpäätös on siis erillinen vuosittaisesta tilinpäätöksestä, joka on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (Kirjanpitolaki 3:6§). Kyseinen tilinpäätös tehdään siis yrityksen tilikauden päättymisajankohdasta huolimatta aina siihen päivämäärään, johon hakemus on kirjattu.

Verohallinnolle toimitettavassa siirtymätilinpäätöksessä tase ja tuloslaskelma olisi kirjattu siihen päivämäärään, mihin myös hakemus toimimattomuusaikaan asettamisesta on kirjattu. Tällöin toimimattomuusjana mallissa yrityksen tilikauden pituus siirtymätilinpäätöstä tehdessä voisi olla lyhyempi kuin 12 kuukautta. Kirjanpitolain 1:4§:ssä tilikauden pituudeksi säädetään kuitenkin 12 kuukautta, ja ainoat poikkeamat tilikauden pituudesta voidaan pykälän mukaan tehdä toimintaa aloitettaessa, lopetettaessa taikka tilinpäätöksen ajankohtaa muutettaessa. Siirtymätilinpäätöksessä kyseessä on tilinpäätöksen ajankohdan muuttaminen, joten nykyinen lainsäädäntö mahdollistaisi ainakin tilikauden pituuden puolesta mallin ehdottaman siirtymätilinpäätöksen tekemisen.

4.6 Yrityksen aktivointi ja käyttöönotto

Mallissa yritys voidaan poistaa toimimattomuusajalta ja ottaa uudelleen käyttöön varsin yksinkertaisella menettelyllä, jonka tarkoituksena on kuormittaa mahdollisimman vähän kaikkia osapuolia. Yrityksen käyttöönottoprosessi koostuisi pohjimmiltaan ainoastaan kahdesta osiosta: ilmoituksesta viranomaisille sekä erillisestä käyttöönottotilinpäätöksestä.

Käyttöönottotilinpäätös on toimimattomuusajan mallia varten luotu erillinen tilinpäätös, jonka yritys tekee, kun se otetaan uudelleen käyttöön toimimattomuusajan jälkeen. Käyttöönottotilinpäätöksessä poistetaan kerralla kaikki yrityksen toimimattomuusaikana kertyneet poistot. Näiden laskenta on tehty mahdollisimman yksinkertaiseksi: toimimattomuusajan poistot saa-

daan laskettua käyttämällä kullekin poistomenetelmälle tarkoitettua kaavaa. Laskentamalleja esitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

Jotta yrityksen taloudellisesta tilasta saataisiin oikea ja ajankohtainen kuva heti yrityksen aktivoituttua uudelleen, on käyttöönottilinpäätöksen oltava tehtynä ennen kuin yritys otetaan virallisesti uudestaan käyttöön. Käytännössä yrityksen käyttöönottoprosessi tapahtuisi seuraavasti: yritys tekee käyttöönottilinpäätöksen, johon se laskee poistot kaikilta niiltä tilikausilta, joita yrityksellä on ollut toimimattomuusaikana. Tämän jälkeen kyseinen tilinpäätös lähetetään yhdelle viranomaiselle, joko verottajalle tai patentti- ja rekisterihallitukselle, josta se lähetetään edelleen toiselle viranomaiselle, Tilinpäätöksen mukana lähetetään ilmoitus yrityksen käyttöönotosta *yrityksen käyttöönottolomakkeen* muodossa, jolla yritys virallisesti aktivoidaan. Kun viranomaiselta tulee vahvistus, on yritys jälleen toiminnassa.

Jos omistaja ei haluakaan tulevaisuudessa ottaa yritystä käyttöön, se voitaisiin poistaa rekisteristä samalla tavalla kuin Kaupparekisteri on poistanut toimimattomia yrityksiä viime vuosina. Rekisteristä on poistettu sellaisia osakeyhtiöitä, joista ei ole kuulunut mitään kymmeneen vuoteen ja jotka eivät ole toimittaneet tarvittavia tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäväksi korjauskehotuksen jälkeenkään (Kivistö 2004). Koska toimimattomuusajan asetetun yrityksen ei tarvitsisi toimittaa tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäväksi, rekisteriviranomainen voisi esimerkiksi kymmenen vuoden kulluttua toimimattomuusajan alkamisesta oma-aloitteisesti lähettää toimimattomalle yritykselle kyselyn, aiotaanko yritystä vielä pitää toimimattomana. Jos kyselyyn ei saada vastausta, toimimaton yritys voitaisiin poistaa kokonaan rekisteristä. Ennen poistamista verottaja tulisi kuitenkin tarkistaa, että yritys todellakin on toimimaton (Tammilehto 2007).

4.7 Laskentamalli

Kun yritys päättää jatkaa liiketoimintaansa toimimattomuusajan jälkeen, sille tehdään erillinen käyttöönottilinpäätös, jonka tarkoituksena on korjata yrityksen taseessa olevat varat siihen arvoon, jossa ne olisivat, jos yrityksessä olisi tehty tilinpäätös vuosittain toimimattomuusaikana.

Kirjanpitolaki (KirjanpitoL 3. luku 2§) edellyttää aineellisten hyödykkeiden, kuten rakennusten, rakennelmien, koneiden ja laitteiden hankintamenon aktivointia sekä niiden poistojen kirjaamista suunnitelman mukaisesti. Se, miten suunnitelman mukaiset poistot lasketaan ja kirjataan, riippuu yrityksen valitsemasta poistomenetelmästä. Kirjanpitolaki tunnistaa kolme erilaista poistomenetelmää: menojäännöspoisto, tasapoisto sekä substanssipoisto.

Jos toimimattomuusajan mallia soveltavalla yrityksellä on käytössään menojäännöspoistomenetelmä, taseeseen aktivoidusta hankintamenoista vähennetään vuosittain tietty prosentuaalinen määrä suunnitelman mukaisina poistoina (esimerkiksi 25 %:n menojäännöspoisto). Tällöin taseeseen aktivoitu hankintameno ei koskaan nollaannu, vaan se lähestyy nollaa äärettömästi. Käyttöönottilinpäätöksen yhteydessä vähennetään menojäännöspoistomenetelmällä takautuvasti kaikki toimimattomuusajan poistot kerralla, jotka esitetään suunnitelman mukaisina poistoina käyttöönottilinpäätöksen tuloslaskelmassa. Menojäännöspoistot saadaan takautuvasti laskettua toimimattomuusajalta yhtälön (1) osoittamalla tavalla:

$$SUMU = \sum_{i=1}^n p[(1-p)^{n-1} x] \quad (1)$$

jossa n = seisontavuosien lukumäärä
 p = menojäännöspoistoprosentti
 x = aktivoidun omaisuuserän avaussaldo seisonta-ajan ensimmäisen tilikauden alussa

Yrityksellä voi olla käytössään myös tasapoistomenetelmä. Tällöin taseeseen aktivoitu hankintameno jaetaan hankinnan taloudellisella pitoajalla, jolloin tulokseksi saadaan vuosittaisen suunnitelman mukaisen poiston määrä. Tätä menetelmää käytettäessä taseeseen aktivoitu hankintameno nollautuu täysin, kun hankinnan taloudellinen pitoaika päättyy. Jos taseeseen aktivoitua omaisuuserästä on jo tehty suunnitelman mukaisia poistoja ennen yrityksen asettamista toimimattomuusaikaan, toimimattomuusajalle kohdistuvat poistot saadaan laskettua käyttöönottilinpäätöstä varten seuraavalla yhtälöllä (2):

$$SUMU = \frac{hh}{t} (t - t_e), \quad (2)$$

jossa hh = omaisuuserän hankintahinta
 t = hankinnan taloudellinen pitoaika
 t = vuodet, joilta poisto on tehty ennen yrityksen asettamista
 seisonta-aikaan.

4.8 Väärinkäytön ehkäisy

Toimimattomuusajan mallin suurimpana heikkoutena on sen oletus siitä, että toimimattomuusaikaan asetettava yritys todellakin on toimimaton, eikä se vain ilmoita näin viranomaisille voidakseen jättää tekemättä vuosittaisen tilinpäätöksen ja veroilmoituksen. Riskinä on siis, että yritys jatkaa liiketoimintaansa toimimattomuusaikaan asettamisen jälkeenkin. Tällöin yritys ei kuitenkaan laadi tilinpäätöstä tai veroilmoitusta toimimattomuusajan mallin periaatteiden mukaisesti, jolloin yrityksen harjoittama liiketoiminta ei näy paperilla eikä sen näin ollen tarvitse myöskään maksaa veroa harjoittamastaan liiketoiminnasta. Näin ollen toimimattomuusajan malliin on liitettävä jokin turvamekanismi, joka estää yritystä harjoittamasta liiketoimintaa toimimattomuusaikaan asettamisen jälkeen.

Yhtenä turvamekanismina on vaihto-omaisuuden rajoittaminen toimimattomuusaikaan hakevilta yrityksiltä. Toimimattomuusaikaan asettamisen rajoitusten mukaan yhtiöllä ei voi olla taseessaan vaihto-omaisuutta ennen toimimattomuusaikaan hakemista. Jos toimimattomalla osakeyhtiöllä on vaihto-omaisuutta, voi se myös hyvin matalalla kynnyksellä ryhtyä harjoittamaan liiketoimintaa myymällä jo olemassa olevaa varastoaan. Jos minkäänlaisia vaihto-omaisuutta ei sen sijaan ole, on liiketoiminnan aloittaminen huomattavasti vaikeampaa yrityksen ollessa toimimattomana, koska sillä ei myöskään ole minkäänlaisia likvidejä varoja, joilla se voisi ostaa liiketoiminnan harjoittamiseen vaadittavaa vaihto-omaisuutta taikka palkata työntekijöitä. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä huomioida, ettei kaikilla yrityksillä ole taseessaan vaihto-omaisuutta, vaikka ne harjoittavatkin liiketoimintaa. Tällaisia osakeyhtiöitä voivat olla esimerkiksi erilaiset palvelualan yritykset. Näiden kohdalla vaihto-omaisuuden rajoittamisella ei ole merkitystä, vaan ne voivat harjoittaa liiketoimintaa täysin ilman varastoakin. Vaihto-omaisuuden rajoittaminen toimimattomilta yrityksiltä toimii siis vain yhtenä mahdollisena turvamekanismina, mutta se ei kuitenkaan ole täysin aukoton, sillä se ei vaikuta merkittävästi kaikkiin yrityksiin ja se lähinnä toimii liiketoiminnan harjoittamista vaikeuttavana tekijänä, eikä estä sitä täysin.

Koska vaihto-omaisuuden rajoittaminen ei ole ainoa ratkaisu toimimattomien yritysten väärinkäytösten estämiseen, on tarpeen luoda myös toinen turvamekanismi, joka vaikuttaa kaikkiin osakeyhtiöihin. Osakeyhtiön kanssa asioivat sopimusosapuolet voivat varmistautua osakeyhtiön oikeellisuudesta tarkistamalla sen yritys- ja yhteisötunnuksen eli Y-tunnuksen. Y-tunnus ei sellaisenaan kuitenkaan kerro, onko osakeyhtiö asianmukaisesti rekisteröity tarvittaviin rekistereihin, mutta varmistus tästä voidaan tehdä esimerkiksi Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän internet-sivuilta, jonka tehtävänä on ylläpitää yritysten Y-tunnuksia. Yritys- ja yhteisötunnuksessa on seitsemän numeroa, väliviiva ja tarkistusnumero eli se on muotoa 1234567-8. (YTJ 2014a)

Yrityksen kanssa asioivat osapuolet voivat siis käyttää osakeyhtiön Y-tunnusta sen varmistamiseen, että yritys on rekisteröity kaikkiin tarvittaviin rekistereihin, kuten esimerkiksi kaupparekisteriin tai arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Vastaavasti toimimattomuusaikaan asetettu osakeyhtiö pitäisi myös pystyä varmentamaan Y-tunnuksen avulla. Tällä hetkellä Yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä on ainoastaan merkintä siitä, jos yrityksen toiminta on keskeytynyt, mutta käytännössä yritys pystyisi silti jatkamaan liiketoimintaansa edelleen. Kaikki liiketoiminta näkyisi tällöin yrityksen laatimassa tilinpäätöksessä. Myös toimimattomuusaikaan asetetusta yrityksestä pitäisi olla erillinen merkintä yrityksen tiedoissa Yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä. Tällaisen merkinnän täytyisi korvata nykyinen merkintä liiketoiminnan keskeyttämisestä, koska erillinen merkintä toimimattomuusajasta kertoisi yrityksen tietoja tarkastavalle sopimusosapuolelle, ettei kyseenomainen yritys laadi tilinpäätöstä eikä se näin ollen voi harjoittaa minäkäänlaista liiketoimintaa. Tästä huolimatta toimimattoman osakeyhtiön kanssa asioivan yrityksen intresseissä voi olla liiketoiminnan harjoittaminen, vaikkei se olisikaan toimimattomuusajan periaatteiden mukaan sallittua. Tämän takia liiketoiminnan harjoittamisesta toimimattomuusaikaan asetetun yrityksen kanssa pitäisi tehdä rangaistava teko, sillä ainoastaan sakkojen tai sanktioiden pelko estää osapuolia solmimasta liiketoimintasuostimusta. Samaten myös väärän Y-tunnuksen ilmoittaminen pitäisi olla rangaistava teko.

Haasteena onkin luoda yrityksen Y-tunnuksen yhteyteen sellainen merkintä, joka välittömästi kertoo yrityksen kanssa asioiville, että kyseenomainen yritys on asetettu toimimattomuusaikaan. Tutkielmaa tehdessä pohdittiin yhteensä neljän erilaisen vaihtoehdon toteuttamista ja lopuksi valittiin näistä toimivin menetelmä sovellettavaksi toimimattomuusajan mallin yhteyteen. Kaikki esillä olleet vaihtoehdot käsittelivät pääosin sitä, millaiseen muotoon toimimattoman yrityksen Y-tunnus järjestettäisiin. Vaihtoehtoina olivat seuraavat:

- 1) Y-tunnus muotoa 1234567-8 eli tunnus säilyy entisellään.

- 2) Y-tunnus muotoa 1234567-D8 eli tunnukseen lisään yksi merkki ja varmennustunnus jää entiselleen.
- 3) Y-tunnus muotoa 1234567-D eli varmennustunnuksen tilalle lisätään toimimattomuusaikaa kuvaava merkki.
- 4) Y-tunnus toimimattomille yrityksille muotoa 1234567D8 ja toimiville yrityksille 1234567-8.

Ensimmäinen vaihtoehto on Y-tunnuksen säilyttäminen entisellään, kun yritys asetetaan toimimattomuusaikaan. Tällöin ainoastaan Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään tehdään merkintä yrityksen toimimattomuusajasta. Tällä hetkellä järjestelmässä on merkintä ainoastaan liiketoiminnan keskeyttämisestä, mutta merkintä toimimattomuusajasta olisi informoivampi. Tällaisen merkinnän laittaminen ainoastaan Yhteisö- ja yritystietojärjestelmään kuitenkin edellyttää, että kaikki sopimusosapuolet tarkistavat yrityksen tiedot kyseenomaisesta palvelusta. Vaikka sopimusosapuolilla olisikin velvollisuus tarkistaa yrityksen tiedot kyseenomaisesta järjestelmästä, on silti mahdollista, ettei näin tehdä, ennen kuin sopimus on jo allekirjoitettu. Näin ollen toimimattomuusajasta pitäisi olla jonkinlainen merkintä jo itse Y-tunnuksessa.

Tämä voitaisiin toteuttaa toisen vaihtoehdon mukaisesti lisäämällä Y-tunnukseen erillinen tunnus, joka kertoisi yrityksen olevan toimimattomuusajassa. Tunnuksena voisi toimia esimerkiksi toimimattomuusaikaa kuvaava D-kirjain, joka johdetaan englannin kielen sanasta ”dormant company”, joka tarkoittaa toimimatonta yhtiötä. Tällöin toimimattomuusajasta kertova merkintä Y-tunnuksessa olisi informoiva myös kansainvälisille osapuolille. Merkintä pitäisi sijoittaa Y-tunnuksen keskelle, eikä alkuun tai loppuun, sillä muuten yritys voisi helposti jättää sen ilmoittamatta. Loogisin paikka tunnuksen sijoittamiseen olisi varmennustunnuksen edessä, jolloin varsinainen yrityksen yksilöivä seitsennumeroinen tunnus säilyisi koskemattomana. Toimimattoman yrityksen Y-tunnukseksi muodostuisi siis 1234567-D8. Yrityksen yhteisötunnuksen oikeellisuuden varmentava varmennustunnus on siis edelleen eroteltuna seitsemän numeron sarjasta,

mutta nyt sen eteen on liitetty myös merkintä yrityksen toimimattomuusajasta, joka puolestaan varmentaa sen, ettei yritys voi harjoittaa minkäänlaista liiketoimintaa.

Ongelmana tässä vaihtoehdossa kuitenkin on, että jos Y-tunnukseen liitetään D-kirjain, sen merkkimäärä kasvaa kymmeneen merkkiin, kun se on tällä hetkellä yhdeksän, väliviiva mukaan lukien. Yhteisötunnuksen merkkimäärän kasvattaminen luo monia ongelmia ja lisäkustannuksia, jotka pääosin koituvat viranomaisille. Yritysten kanssa asioivien viranomaisten, kuten rekisteriviranomaisten tai verottajien, käyttämät lomakkeet ja asiakirjat ovat usein esitäytettyjä käsittelyn helpottamiseksi, jolloin yritys täyttää näihin asiakirjoihin tarvittavat tiedot omille paikoilleen. Useimmissa lomakkeissa Y-tunnukselle on varattu kahdeksan numeron paikka, joten toimimattoman yrityksen on mahdotonta täyttää Y-tunnus oikein lomaketta muuttamatta. Viranomaisten suurena haasteena olisikin muuttaa kaikki asiakirjat niin, että myös toimimattomat yritykset voisivat ilmoittaa Y-tunnuksensa. Jos lomakkeisiin varattu tila Y-tunnukselle muutettaisiin kahdeksan luvun tilasta yhdeksään lukuun, tuottaisi tämä puolestaan ongelmia toimivien yritysten Y-tunnusten ilmoittamiselle, sillä näiden tunnus koostuu edelleen kahdeksasta numerosta. Ongelma voitaisiin kuitenkin ratkaista esimerkiksi sillä, että toiminnassa olevat yritykset laittaisivat varmennusnumeron eteen numeron 0, joka tarkoittaa, että yritys on toiminnassa.

Kolmantena vaihtoehtona sisällyttää merkintä toimimattomuusajasta Y-tunnukseen olisi varmennusnumeron korvaaminen kokonaan D-kirjaimella, jolloin toimimattoman osakeyhtiön tunnus olisi muotoa 1234567-D ja toiminnassa olevien yritysten tunnus säilyisi ennallaan. Tämä olisi viranomaisille kevyempi vaihtoehto, sillä Y-tunnuksen merkkimäärä pysyy samana, jolloin asiakirja- tai lomakepohjia ei tarvitsisi muuttaa. Tällöin kuitenkin varmennustunnusta ei enää olisi näkyvässä, mikä tarkoittaa, etteivät yrityksen kanssa asioivat voi varmistua siitä, että Y-tunnus on muodostettu oikein.

Neljännessä vaihtoehdossa toimimattomuusajasta ilmoitetaan myös D-kirjaimella, mutta toisesta ja kolmannelta vaihtoehdosta poiketen se sijoitetaan tunnuksen väliviivan kohdalle. Toimimattoman yrityksen Y-tunnus olisi siis muotoa 1234567D8 ja toiminnassa olevan yrityksen tunnus edelleen 1234567-8. Tämän vaihtoehdon etuna on, että kaikki numerot, myös varmennustunnus, säilyvät samana, jolloin myöskään merkkimäärä ei muutu, koska toimimattoman yrityksen kohdalla väliviiva korvataan D-kirjaimella. Tämä vaihtoehto vaatii myös olemassa olevien lomakkeiden muuttamista, muttei kuitenkaan merkittävässä määrin. Lomakkeiden osalta riittäisi, että ainoastaan tunnukseen kuuluva väliviiva voitaisiin muuttaa tarvittaessa D-kirjaimeksi, eli vain yksi merkkipaikka täytyy muokata lomakkeisiin niin, että siihen saadaan täydennettyä kummatkin symbolit. Tällaisten muutosten tekeminen ei tuskin olisi kovin kuormittavaa viranomaisille, sillä suurin osa lomakkeista on saatavilla sähköisesti, jolloin myös muutokset voidaan tehdä helposti ja nopeasti. Ainoa kustannuksia merkittävästi lisäävä tekijä on liikkeellä olevien paperisten lomakkeiden korvaaminen uusilla lomakkeilla.

Näiden vaihtoehtojen valossa neljäs eli viimeisin vaihtoehto vaikuttaa järkevimmältä sovellettavaksi toimimattomuusajan malliin, sillä siinä Y-tunnuksesta nähdään jo suoraan, että yritys on toimimaton ja se edellyttää mahdollisimman vähän toimenpiteitä viranomaisten puolelta. Tämän lisäksi Y-tunnuksessa säilyvät edelleen kaikki tärkeimmät komponentit, kuten seitsennumeroinen rekisterinumero ja varmennustunnus. Edellä tarkastelluista vaihtoehdoista vähiten viranomaisia kuormittaisi ensimmäinen vaihtoehto, mutta Y-tunnuksen säilyttäminen ennallaan siirtäisi kaiken vastuun yrityksen kanssa asioivalle toimijalle, jonka velvollisuutena on tarkistaa yrityksen tiedot yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. Neljännessä vaihtoehdossa vastuu on sen sijaan molemmilla osapuolilla: toimimattoman yrityksen tulee esittää oikea Y-tunnus, joka sisältää D-kirjaimen, jolloin myös yrityksen kanssa asioiva toimija näkee välittömästi Y-tunnuksesta, että yritys on toimimattomuusajassa eikä sen kanssa voi näin ollen harjoittaa

liiketoimintaa. Toimijalla on kuitenkin edelleen velvollisuus tarkistaa yrityksen tiedot myös YTJ:stä. Jos yritys on siis ilmoittanut väärän tunnuksen, se käy ilmi viimeistään tässä vaiheessa. Näin ollen toimimattomuusajan malliin valitaan sovellettavaksi neljäs vaihtoehto eli toimimattomuusaikaan asetetun yrityksen Y-tunnus muutetaan muotoon 1234567D8, kun se taas aktiivisilla yrityksillä pysyy entisellään.

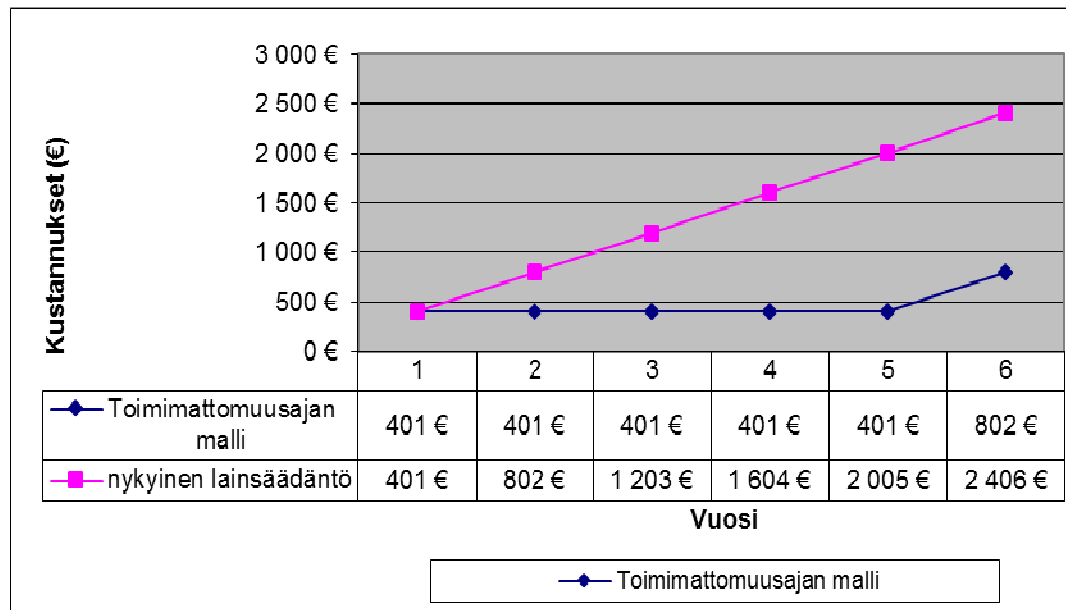
Yrityksen, joka on rekisteröity kaupparekisteriin, arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, ennakoperintärekisteriin tai työnantajarekisteriin, on kaikissa liikekirjeissään ja lomakkeissaan ilmoitettava yritys- ja yhteisötunnuksensa (YTJ 2014b). Näin ollen toimimattoman yrityksen kanssa asioivat sopimusosapuolet voivat jo tässä vaiheessa varmistua yrityksen toimimattomuudesta, jolloin mahdollisesti suunnitteilla olevat liiketoimet voidaan vielä peruuttaa.

4.9 Mallin hallinnollisten kustannusten mittaaminen

Toimimattomuusajan mallin aiheuttamia hallinnollisia kustannuksia voidaan verratta nykyiseen lainsäädännön aiheuttamiin kustannuksiin, kun tarkastellaan, kuinka paljon tilinpäätökseen ja veroilmoituksen laatiminen maksaa yritykselle tai sen omistajalle vuosittain. Yritys voi joko teetättää tilinpäätöksen ulkopuolisella asiantuntijalla, kuten tilitoimistossa, tai laatia tilinpäätöksen ja veroilmoituksen itse. Tässä kappaleessa tehdyt vertailut hallinnollisista kustannuksista toimimattomuusajan mallin ja nykyisen lainsäädännön välillä tehdään sillä oletuksella, että yritys päättyy jälkimmäiseen vaihtoehtoon eli tuottaa vaadittavat asiakirjat itse. Tätä käytetään oletuksena, koska se vaikuttaa se todennäköisemmältä vaihtoehdolta yrityksen kannalta. Toimimattoman yrityksen on vaikea käyttää ulkopuolisen palveluja, koska sillä ei ole tuloja tai käteisiä varoja, joista se voisi maksaa ulkopuolisen asiantuntijan palkkion. Näin ollen ainoaksi varteen otettavaksi vaihtoehdoksi jää tilinpäätöksen tekeminen itse, jolloin siitä ei synny euronääräisiä kuluja yritykselle, vaan ainoastaan hallinnollisia kustannuksia.

Tilinpäätöksestä aiheutuvia tarkkoja kustannuksia yrityksille ei lasketa tässä tutkielmassa, sillä tarkoituksena on ainoastaan vertailla kahden toimintamallin välisiä kustannuksia, jolloin tilinpäätöksen laatimiskustannusten tarkka määrittely ei ole tarpeen. Tässä yhteydessä keskitytään ainoastaan mallien välisiin kustannusrakenteiden eroavaisuuksiin, ei niinkään tarkkojen euromääräisten kustannusten laskemista. Tästä johtuen laskennassa käytetään Työ- elinkeinoministeriön selvitystä mikroyrityksille koituvista tilinpäätöksen laatimiskustannuksista. Selvityksen mukaan tilitoimiston palveluja käyttävälle yritykselle tilinpäätöksen ja veroilmoituksen laadinta maksaa 1401 euroa, josta tilitoimiston palkkio on 1000 euroa (TEM 2010, 33). Tällöin yrityksen itse laatima tilinpäätös maksaa yritykselle 401 euroa. Nämä kustannukset käsittävät muun muassa tiedonkeruusta koituvat kustannukset yrityksen sisällä.

Kuvio 6 kuvaa yritykselle koituvia kumulatiivisia kustannuksia toimimattomuusajan mallia käytettäessä sekä nykyisen lainsäädännön noudattamisesta syntyviä kustannuksia. Molemmissa tapauksissa oletetaan, että yritys laatii tilinpäätöksen ja veroilmoituksen itse, jolloin sen ei tarvitse maksaa palkkiota tilitoimistolle. Jos tilinpäätökseen tarvittavasta tiedonkeruusta syntyy yritykselle kustannuksia, oletetaan, että yrityksen omistaja maksaa kaikki kulut itse. Kuviossa on myös esitetty tilanne, jossa toimimattomuusaikaan asetettu yritys otetaan uudelleen käyttöön kuudentena vuonna, jotta voitaisiin vertailla myös käyttöönottilinpäätöksestä koituvia kuluja nykyisen lainsäädännön aiheuttamiin kuluihin.

Kuvio 6. Tilinpäätöksen ja veroilmoituksen laadinnasta syntyvät kumulatiiviset kustannukset, kun yritys laatii tarvittavat asiakirjat itse.

Ensimmäisenä vuonna tilinpäätöksestä koituvat kustannukset ovat samalla tasolla riippumatta siitä, käyttääkö yritys toimimattomuusajan mallia vai ei. Tilinpäätöksen laatiminen maksaa molemmissa tapauksissa 401 euroa. Suurempia eroja syntyy kuitenkin jo heti seuraavana vuonna jolloin kulut kumuloituvat. Nykyisen lainsäädännön mukaan tilinpäätös on laadittava jokaisena vuonna, jolloin tilinpäätöksen laatimisesta koituvat kumulatiiviset kulut nousevat vuosittain 401 eurolla. Toimimattomuusajan mallissa tilinpäätös laaditaan sen sijaan ainoastaan toimimattomuusaikaan asetettaessa, jonka jälkeen yritys rekisteröidään toimimattomaksi osakeyhtiöksi. Yrityksen ei tällöin tarvitse tehdä vuosittaista tilinpäätöstä, vaan se laaditaan ensimmäisen kerran vasta silloin, kun tai jos yritys otetaan uudelleen käyttöön. Näin ollen toimimattomuusaikaan asetetun yrityksen kumulatiiviset kustannukset pysyvät samoina koko toimimattomuusajan.

Kuviossa 6 yritys otetaan uudelleen käyttöön kuudentena vuonna, jolloin toimimattomuusaikaan asetettu yritys laatii erillisen käyttöönottilinpäätöksen, josta oletetaan koituvan saman verran kustannuksia kuin tavallisesta tilinpäätöksestä eli 401 euroa, sillä käyttöönottilinpäätös eroaa tavallisesta tilinpäätöksestä ainoastaan sillä, että siihen lasketaan kaikki

toimimattomuusajan poistot kerralla. Tämän ei kuitenkaan arvioida aiheuttavan ylimääräisiä kustannuksia, sillä toimimattomuusajan poistot ovat laskettavissa yhdellä kaavalla (ks. 4.7). Tällöin yrityksen kuudennen vuoden kumulatiiviseksi kustannuksiksi muodostuu 802 euroa, joka vastaa kahden tilinpäätöksen laatimisesta syntyviä kustannuksia, jotka syntyvät yritykselle toimimattomuusaikaan asetettaessa ja yrityksen uudelleenaktivointivaiheessa. Kun kuudennen vuoden vastaavia kumulatiivisia kustannuksia verrataan nykyistä lainsäädäntöä noudattavaan yritykseen, huomataan, että kumulatiiviset kustannukset syntyvät yhteensä kuudesta eri tilinpäätöksestä, jotka yritys on laatinut vuosittain.

Kuvio 6 esittää, miten näiden kahden menetelmien kustannukset eroavat toisistaan. Koska nykyisen lainsäädännön synnyttämiä kustannuksia kuvaava suora nousee lineaarisesti ja toimimattomuusajan mallin kustannuksia kuvaava suora on vakio yrityksen käyttöönottovuoteen asti, on toimimattomuusajana mallin sitä edullisempi vaihtoehto, mitä kauemmin yritys pysyy toimimattomana. Kuten kuvio 6:sta nähdään, toimimattomuusajan malli muuttuu nykyistä lainsäädäntöä kannattavammaksi, kun yritys on ollut toimimattomana kolme vuotta. Tällöin toimimattomuusajan mallin vaatimien kahden tilinpäätöksen, eli toimimattomuusaikaan asettamisen yhteydessä tehtävän tilinpäätöksen ja käyttöönottilinpäätöksen, kustannukset ovat pienemmät kuin nykyisen lainsäädännön kolmesta tilinpäätöksestä syntyvät kustannukset.

Yrityksen hallinnollisia kustannuksia voidaan mitata myös SCM-menetelmällä, kuten aikaisemmissa luvuissa jo todettiin. Menetelmä sopii erityisen hyvin vain yhden tiedonantovelvollisuuden hallinnollisten kustannusten mittaamiseen, jolloin se sopii hyvin toimimattomien yritysten vuosittaisen tilinpäätösasiakirjojen laatimisen aiheuttamien kustannusten mittaamiseen. Suomessa oli vuoden 2013 lopussa 242 363 osakeyhtiötä, joista kaupparekisterin mukaan jopa kolmasosa on toimimattomia osakeyhtiötä (PRH 2014b & Kivistö 2004). Tällöin toimimattomien osakeyhtiöiden oletettu määrä olisi 80 788 kappaletta. Tilastokeskuksen vuonna 2012

julkaiseman Suomen palkkarakenteen mukaan kokoaikaisen rahoitus-, vakuutus- ja laskentatoimen asiantuntijan keskimääräinen tuntipalkka oli 20,35 euroa vuonna 2012. Tämän lisäksi SCM-menetelmän vaatiman tuntitariffin laskennassa käytetään 25 %:n yleiskulukerrointa, joka kattaa yleiset työn tekemiseen ja yrityksen yleishallintoon liittyvät kustannukset, sekä 34,6 %:n palkan sivukuluja kuvaavaa kerrointa. Kertoimet ovat samat, kuin mitä työ- ja elinkeinoministeriön asettama toimintaryhmä käytti hallinnollisen taakan mittaamisesta vuosina 2007–2012. Tuntitariffin kokonaiskerroimeksi muodostuu tällöin 1,596. Kertoimen tehtävänä on kuvata kaikkea palkasta koituvien ylimääräisten maksujen osuutta, kuten loma-ajan palkkaa tai työ- ja sosiaaliturvamaksuja. Tämän lisäksi kerroin kattaa myös erilaiset yleishallinnon kulut, joita syntyy esimerkiksi yrityksen toimitiloista, työvälineistä, siivouksesta, tietoliikenteestä tai työn johtamisesta. (TEM 2012, 8-9) Laskennassa on myös oletettu, että toimimattoman yrityksen tilinpäätösasiakirjojen laatiminen vie työntekijältä aikaa yhden tunnin.

Edellä esitettyjen arvojen perusteella toimimattomien yritysten tilinpäätösasiakirjojen laatimisesta aiheuttamat kustannukset voidaan laskea SCM-mallin mukaisesti seuraavasti:

$$HT = N * W * T = 80\,788 * (20,35\text{€} * 1,596) * 1 \approx 2\,623\,881\text{€},$$

missä

HT = hallinnollinen taakka,

N = toimimattomien yritysten lukumäärä

W = tuntitariffi eli tuntipalkka kerrottuna palkan sivukuluja ja yleishallinnon kustannuksia kuvaavalla kertoimella

T = toimenpiteiden vuosittainen kokonaismäärä (toimenpiteisiin käytettävä aika * frekvenssi).

Toimimattomien yritysten tekemät tilinpäätökset synnyttävät siis hallinnollista taakkaa 2,6 miljoona euroa vuodessa. Toimimattomuusajan malli sen sijaan mahdollistaisi vapautuksen tilinpäätöksen laatimisesta tällaisille toi-

mimattomille yrityksille. Ensimmäisenä vuonna toimimattomuusajan mallin mahdollistaminen jälkeen hallinnolliset kustannukset eivät kuitenkaan alene, sillä toimimattomuusaikaan hakevien yritysten täytyy tehdä tilinpäätös ennen toimimattomuusaikaan asettamista. Seuraavana vuonna hallinnolliset kustannukset sen sijaan alenisivat, sillä edellisenä vuonna toimimattomuusaikaan asetetut yritykset eivät enää laadi tilinpäätöstä. Kolmantena vuonna hallinnollisen taakan kokonaiskustannukset eivät välttämättä enää alene suhteellisesti yhtä paljon kuin ensimmäisen ja toisen vuoden välillä, sillä tällöin osa toimimattomista yrityksistä saatetaan ottaa uudelleen käyttöön, jolloin tällaiset yritykset laativat erillisen käyttöönottilinpäätöksen. Käyttöönottilinpäätöksestä syntyvän hallinnollisen taakan arvioidaan olevan yhtä suuri kuin normaalin tilinpäätöksen laatimiskustannukset, sillä ainoana erona normaaliin tilinpäätökseen on se, että kaikki kirjanpidolliset poistot koko toimimattomuusajalta lasketaan kerralla. Yritysten uudelleen ottaminen käyttöön kolmantena vuonna pohjautuu edellä esitettyyn toteamaan, jonka mukaan toimimattomuusajasta tulee kolmantena vuonna kannattavampi kuin nykyisen lainsäädännön mukaisen vuosittaisen tilinpäätöksen laatiminen.

Neljäntenä ja sitä seuraavina vuosina SCM-mallilla mitatut hallinnolliset kokonaiskustannukset tulevat todennäköisesti alenemaan, sillä useammat yritykset olisivat toimimattomina pidempään kuin kolme vuotta, mikä on ehdoton alaraja menetelmän kannattavuudelle. Seuraavina vuosina osa yrityksistä näin ollen jatkaisi toimimattomuusajassa olemista, kun taas osa mahdollisesti otettaisiin uudelleen käyttöön, jolloin nämä yritykset laatisivat käyttöönottilinpäätöksen, joka puolestaan nostaisi hallinnollisia kokonaiskustannuksia. Hallinnolliset kustannukset eivät kuitenkaan kokonaisuudessaan ylittäisi nykyisen lainsäädännön aiheuttamia kustannuksia, sillä vaikka uudelleen aktivoitavat yritykset osaltaan nostavat yrityksiä, on silti aina osa yrityksistä asetettuna toimimattomuusaikaan, mikä puolestaan toimii hallinnollisia kustannuksia alentavana tekijänä.

4.10 Toimimattomuusajan mallin edut ja haitat

Yrittäjälle toimimattomuusajan mallin edut ovat melko yksipuolisia, mutta silti merkityksellisiä. Tärkein etu mallin käyttöönotosta on omistajan välttyminen vuosittaiselta asiakirjojen kirjoittamiselta. Tilinpäätöksellä ja veroilmoituksella ei ole merkitystä reaali maailmassa, sillä toimimattomassa yrityksessä ei liiku reaali rahaa, vaan ainoastaan kirjanpidollisia eriä, jotka ovat lähes yksinomaan kirjanpidollisia poistoja taseeseen merkityistä varoista. Koska omistajalle koituvat hyödyt ovat hyvin yksioikoisia, keskitytään mallin etujen ja haittojen analysoinnissa enemminkin viranomaisnäkökantaan.

Toimimattomuusajan mallista syntyy hyötyjen lisäksi myös muutamia haittatekijöitä yritykselle ja sen omistajille. Nämä liittyvät pääasiallisesti toimimattomuusajan mallin rajoitteisiin ja siihen, mitä toimimattomalta osakeyhtiöltä vaaditaan, jotta se voisi soveltaa mallia. Toimimattomuusaikaan asettamisen edellytysten mukaan (ks. 4.4) toimimattomalla yrityksellä ei voi olla minkäänlaista liiketoimintaa. Tilinpäätöksen tai veroilmoituksen laadinnasta ei siis saa syntyä minkäänlaisia kuluja yritykselle, koska muuten sen kirjanpitoon syntyisi liiketapahtumia eikä yritys täyttäisi enää toimimattoman osakeyhtiön määritelmää. Toimimattomalla yrityksellä ei voi myöskään toimimattomuusaikaan asettamiseen edellytysten mukaan olla pankkitiliä, josta yritys voisi maksaa esimerkiksi tilitoimiston palkkion tilinpäätöksen ja veroilmoituksen laadinnasta. Yrityksellä ei luonnollisestikaan voi olla minkäänlaisia tuloja, jos se on määritelty toimimattomaksi yritykseksi, joten yritys ei voi käytännössä maksaa itse tilinpäätöksen ja veroilmoituksen laadinnasta koituvia palkkioita. Tällöin vaihtoehdoiksi jää joko tilinpäätöksen ja veroilmoituksen laatiminen itse tai jonkun yrityksen ulkopuolisen, esimerkiksi omistajan, on maksettava tilitoimiston palkkio henkilökohtaisesti.

Viranomaiset hyötyvät mallista muun muassa vähentyneellä byrokratialla, sillä toimimattomien yritysten jokavuotisia tilinpäätöksiä ja veroilmoituksia

ei tarvitse enää käsitellä. Tämä puolestaan säästää resursseja; niin tietokantoja kuin työvoimaakin.

Mahdollisia viranomaisille koituvia haittoja voivat olla muun muassa järjestelmän käyttöönotto ja siitä informoiminen toimimattomien yritysten omistajille. Malli voi myös osaltaan kuormittaa viranomaisten tietokantoja, sillä esimerkiksi yrityksen statuksen muuttaminen aktiivisesta toimimattomaksi vaatii ylimääräistä työtä, kuten myös Y-tunnuksen muuttaminen uuteen, toimimattomuusaikaa kuvaavaan muotoon. Ylimääräistä kuormitusta voi aiheuttaa myös yrityksen asettaminen toimimattomuusaikaan ja sen palauttaminen aktiiviseksi. Tämän takia uuden mallin kehittämisessä tärkeintä onkin se, että menetelmä yrityksen asettamiseksi toimimattomuusaikaan pitäisi tehdä niin yksinkertaiseksi, ettei se kuormittaisi omistajaa tai viranomaisia enemmän kuin nykyinen järjestelmä. Jos tässä tavoitteessa epäonnistutaan, ei yrityksillä tai viranomaisilla ole minkäänlaista motivaatiota siirtyä pois nykyisestä järjestelmästä ja pahimmillaan aiheuttaa laajaa muutosvastarintaa.

4.11 Keskustelua toimimattomuusajan mallista

Toimimattomuusajan ajan malli on toimimattomia osakeyhtiöitä varten luotu kuvitteellinen malli. Sen tärkeimpänä tarkoituksena on yritykselle syntyvien hallinnollisten kustannusten vähentäminen, joita yritykselle koituu tilinpäätöksen ja veroilmoituksen vuosittaisesta laatimisvelvollisuudesta. Toimimattomuusajan mallin synnyttämiä hallinnollisia kustannuksia voidaan mitata joko yritysten näkökulmasta tai SCM-mallilla yhteiskunnallisen näkökulman huomioon ottaen tutkimalla yksittäistä tiedonantovelvoitetta, kuten tässä tapauksessa vuosittaisen tilinpäätöksen laatimista.

Hallinnollisia kustannuksia mitattaessa todettiin, että toimimattomuusajan mallin aiheuttamat hallinnolliset kustannukset ovat nykyisen lainsäädännön aiheuttamia kustannuksia pienemmät, kun yritys on ollut toimimatto-

mana vähintään kolme vuotta. SCM-mallilla lasketut hallinnolliset kustannukset sen sijaan osoittavat, ettei toimimattomien osakeyhtiöiden tilinpäätösten laadinnasta syntyvää hallinnollista taakkaa pystytä poistamaan kokonaan, sillä kun yritys otetaan uudelleen käyttöön, sen laatima käyttöönottilinpäätös aiheuttaa hallinnollisia kustannuksia. Kokonaiskustannukset eivät kuitenkaan nouse samalle tasolle kuin nykyisen lainsäädännön aiheuttamat kustannukset, koska osa yrityksistä jää toimimattomiksi, kunnes ne lopulta poistetaan kaupparekisteristä viranomaisen toimesta.

Vaikka toimimattomuusajan mallin käyttöönotto saattaisi näin tarkasteltuna vaikuttaa kannattavalta, on silti tutkittava, ylittävätkö siitä saatavat kustannussäästöt mallin käyttöönotosta ja sen sisällyttämisestä nykyiseen lainsäädäntöön aiheutuvat kustannukset. Mahdollisia kustannuksia mallin käyttöönottoon liittyen saattaa syntyä esimerkiksi lain valmisteluun liittyvästä työstä, yritysten ohjeistamisesta mallin käyttöön tai lomakkeiden ja ohjeistuksien teettämisestä.

Toimimattomuusajan mallin suurimpana ongelmana on siihen liittyvän väärinkäytön mahdollisuus. Koska toimimattomuusaikaan asetettu yritys ei laadi vuosittaista tilinpäätöstä ja veroilmoitusta, ei myöskään minkäänlainen liiketoiminta näy yrityksen raporteissa. Mallin suurimpana heikkoutena on oletus siitä, että toimimaton yritys ei harjoita minkäänlaista liiketoimintaa ja tämän nojalla tilinpäätös voitaisiin jättää kokonaan laatimatta. Jotta yritys ei toimimattomuusaikanaan harjoittaisi liiketoimintaa kiellosta huolimatta, on tarpeen luoda jonkinlainen turvamekanismi, joka estää liiketoiminnan harjoittamisen. Turvamekanismiksi toimimattomuusajan malliin valittiin kaksi rajoitetta: toimimattoman osakeyhtiön vaihto-omaisuuden rajoittaminen ja Y-tunnuksen muuttaminen muotoon 1234567D8. Toimimattomalla yrityksellä ei voi olla toimimattomuusaikaan asetettaessa vaihto-omaisuutta, koska tämän ajatellaan olevan lyhytaikaista varallisuutta, jota yritys käyttää aktiivisesti liiketoiminnassaan liikevaihtonsa kerryttämiseksi. Näin ollen mahdollinen vaihto-omaisuus katsotaan liiketoimintaa helpottavana tekijänä toimimattoman yrityksen kohdalla, joten tämän ra-

joittaminen nostaa osaltaan toimimattomien yritysten kynnystä liiketoiminnan harjoittamiseen. Vaihto-omaisuuden rajoittaminen ei kuitenkaan estä kaikkia yrityksiä harjoittamasta liiketoimintaa. Esimerkiksi palvelualan yrityksillä on vähän tai ei lainkaan taseeseen merkittyä vaihto-omaisuutta. Tämän takia myös yrityksen Y-tunnus muutetaan muotoon 1234567D8, jossa D-kirjain kertoo yrityksen olevan toimimattomuusaikaan asetettu. Koska yrityksen on aina ilmoitettava Y-tunnuksensa asioidessaan toisten yritysten kanssa, voi toinen sopimusosapuoli varmistua yrityksen toimimattomuudesta jo tässä vaiheessa ja jättää mahdolliset liiketoimintasopimukset allekirjoittamatta (YTJ 2014b).

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Tutkimuksen kontribuutio

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten toimimattomien yritysten velvollisuutta tehdä vuosittainen tilinpäätös ja veroilmoitus voitaisiin keventää. Aihetta lähestyttiin tutkimalla ensin, millaista hallinnollista taakkaa yritykselle voi syntyä lainsäädännön velvoitteiden noudattamisesta. Tämän jälkeen tutkittiin, mitä nykyinen lainsäädäntö sanoo osakeyhtiön liiketoiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta. Koska toimimattomia osakeyhtiöitä voidaan käyttää myös laittomiin toimiin, oli tarkoituksenmukaista tarkastella myös, millaisia väärinkäytöksen mahdollisuuksia lainsäädäntöön sisältyy (Brenner & Schroff 2004).

Yritysten hallinnollinen taakka koostuu ainoastaan lainsäädännöstä johtuvien tietojen keräämisestä, saatavilla pitämisestä ja toimittamisesta viranomaisille tai yksityisille tahoille (Kangasharju & Rauhanen 2008, 12 & Euroopan komissio 2006, 4). Euroopan Unioni julkaisi vuonna 2009 toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena oli yritysten hallinnollisen taakan vähentäminen 25 prosentilla vuoteen 2012 mennessä (TEM 2009; Euroopan komissio 2006). Tavoite saavutettiin aikataulussa, sillä komission ehdottamilla ja toimeenpanevilla vähennyskeinoilla hallinnollinen taakka oli vuoteen 2012 mennessä laskenut tasan 25 prosentilla (Euroopan komissio 2012, 7). Hallinnollisen taakan mittaamiseen toimintasuunnitelmassa ehdotettiin SCM-mallin käyttöä, jonka vahvuutena on yksityiskohtien huomiointi, yksittäisten toimintojen tarkastelu ja niiden sisällyttäminen laskentamalliin. Suomessa tehdyn mittauksen mukaan eniten hallinnollista taakkaa aiheuttavat työnantajana toimiminen, verotus ja taloushallinnon raportointi (TEM 2012,10). Kansallisen toimintaohjelman siivittämänä varsinkin pienyrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa pystyttiin keventämään

muun muassa verotilijärjestelmän käyttöönoton myötä sekä pienyrityksille suunniteltujen pidennettyjen verokausien avulla.

Pienyrityksille koituvan hallinnollisen taakan lisäksi tutkittiin myös, miten tällaisten yritysten liiketoiminta voidaan lopettaa tai keskeyttää. Suomen lainsäädäntö antaa kolme vaihtoehtoa liiketoiminnan lopettamiseen. Yritys voidaan purkaa viemällä se selvitystilaan, josta on säädetty osakeyhtiölain 20. luvussa. Toisena vaihtoehtona on yrityksen poistaminen kokonaan kaupparekisteristä, jolloin yrityksen liiketoiminta lopetetaan ilman selvitysmenettelyä. Rekisteriviranomainen voi poistaa yhtiön rekisteristä, jos sen varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa tai jos yhtiö ei ole viranomaisen korjauskehotuksesta huolimatta toimittanut tilinpäätöstä rekisteröitäväksi (OYL 20:2-5§). Halutessaan yritys voi myös itse tehdä hakemuksen viranomaiselle rekisteristä poistamiseksi (PRH 2014a). Kolmantena vaihtoehtona yrityksen liiketoiminta voidaan keskeyttää toistaiseksi tai määrä-ajaksi. Toiminnan keskeyttämisestä on ilmoitettava Y6 -lomakkeella verohallinnolle (PRH 2014). Ilmoitus yrityksen liiketoiminnan keskeyttämisestä välittyy kuitenkin vain verohallinnolle, sillä kaupparekisteri ei tee merkintää yrityksen rekisteriotteeseen liiketoiminnan keskeyttämisestä. Vaikka yrityksen liiketoiminta olisi keskeytynyt, on sen silti lähetettävä tilinpäätös ja veroilmoitus rekisteriviranomaiselle vuosittain.

Koska tilinpäätöksen laatiminen tuottaa tällaisille liiketoimintansa lopettaneille tai keskeyttäneille, mutta vielä olemassa oleville, osakeyhtiöille hallinnollisia kustannuksia, voidaan miettiä, ovatko nämä kustannukset tarpeellisia ja voitaisiinko niitä vähentää jollakin menetelmällä. Jos osakeyhtiöllä ei ole lainkaan liiketoimintaa tai liiketoiminta on keskeytetty, vuosittaisen tilinpäätöksen laatiminen ei välttämättä olisi tarpeellista, sillä ainoa muuttuva kirjanpidollinen erä toimimattoman yrityksen tilinpäätöksessä ovat vuosittaiset poistot taseeseen aktivoituneesta hankintamenosta. Tällaisessa tilanteessa olevan yrityksen taloudellisesta tilasta ei ole tarpeen saada totuudenmukaista kuvaa, sillä yritys ei ole lainkaan toiminnassa. Tässä tutkielmassa kehitetty *toimimattomuusajan malli* mahdollistaa tilin-

päätöksen laatimatta jättämisen toimimattomilta osakeyhtiöiltä. Mallissa yrityksen kirjanpidolliset poistot lasketaan vasta kun yritys otetaan uudelleen toimintaan, jolloin kaikki poistot lasketaan kerralla koko toimimattomuusajalta. Yritys voi anoa rekisteriviranomaisilta yrityksen asettamista toimimattomuusaikaan, mitä varten viranomaisille lähetetään erityinen hakemus toimimattomuusaikaan asettamisesta. Hakemuksen liitteeksi on liitettävä erillinen siirtymätilinpäätös, jolla rekisteriviranomainen voi varmistua siitä, ettei yrityksellä ole liiketoimintaa ja että kaikki muut toimimattomuusaikaan asettamisen edellytykset täyttyvät. Kun toimimattomuusaikaan asetettu yritys halutaan sen sijaan ottaa uudelleen käyttöön, se tapahtuu lähettämällä rekisteriviranomaiselle käyttöönottoilmoitus ja erillinen käyttöönottoilinpäätös, johon on laskettu kaikki suunnitelman mukaiset poistot koko toimimattomuusajalta.

Koska toimimattomuusaikaan asetettu yritys on vapautettu tilinpäätöksen laatimiselta, se voi joutua myös väärinkäytön kohteeksi. Väärinkäytösten estämiseksi toimimattomuusaikaan asettamiselle on asetettu joitakin rajoitteita, joiden täytyy täytyä, jotta mallin soveltaminen olisi mahdollista. Näistä ovat esimerkiksi liiketoiminnan, likvidien varojen ja vaihto-omaisuuden rajoittaminen. Tämän lisäksi toimimattomuusajan mallissa toimimattoman yrityksen Y-tunnus muutetaan muotoon 1234567D8, jonka tarkoituksena on viestittää yrityksen sopimusosapuolille, että yritys on toimimaton ja näin ehkäistä mahdollisia väärinkäytöksiä.

Toimimattomuusajan mallin hallinnollisia kustannuksia mitattaessa huomattiin, että yritykselle koituva hallinnollinen taakka vähenee, mitä kauemmin yritys on asetettuna toimimattomuusaikaan. Yritykselle koituva tärkein etu mallin käyttöönotosta on sen omistajan välttyminen vuosittaiselta asiakirjojen kirjoittamiselta. Yrittäjälle koituva suurin haitta on kuitenkin mallin vaatimien siirtymätilinpäätöksen ja käyttöönottoilinpäätöksen laatiminen itse tai vaihtoehtoisesti omistajan on itse maksettava ulkopuoliselle näiden laadinnasta koituvat kulut, sillä toimimattomalla yrityksellä ei voi olla minkäänlaisia varoja itsellään. Viranomaiset hyötyvät mallista muun

muassa vähentyneellä byrokratialla, sillä toimimattomien yritysten jokavuotisia tilinpäätöksiä ja veroilmoituksia ei tarvitse enää käsitellä. Mahdollisia viranomaisille koituvia haittoja voivat olla muun muassa järjestelmän käyttöönotto ja siitä informoiminen toimimattomien yritysten omistajille.

5.2 Tutkimuksen rajoitukset

Tutkimuksessa keskityttiin ainoastaan teoreettisen toimimattomuusajan mallin luomiseen nykyisen lainsäädännön pohjalta alentamaan toimimattomien osakeyhtiöiden hallinnollisia kustannuksia. Tutkielman tarkoituksena oli löytää uusi vaihtoehto toimimattomien osakeyhtiöiden vuosittaisen tilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden keventämiseksi tai poistamiseksi sekä tämän mallintaminen ja teoreettinen tarkastelu. Mallin tarkastelu rajoitui sen mukanaan tuomien etujen ja heikkouksien tarkasteluun niin yrityksen kuin viranomaisenkin näkökulmasta sekä mallin käytöstä koituvien hallinnollisten kustannusten mittaamiseen.

Näin ollen tutkimuksen rajojen ulkopuolelle jäivät mallin käyttöönotosta ja yhteiskuntaan soveltamisesta koituvat kustannukset. Tutkimustulosten mukaan toimimattomuusajan malli keventäisi toimimattomien yritysten kustannuksia ja tästä näkökulmasta tarkasteltuna sen soveltaminen vaikuttaisi kannattavalta. Tutkimuksessa ei kuitenkaan laskettu yhteiskunnalle koituvia kustannuksia, joita tällaisen mallin käyttöönotosta saattaisi syntyä. Tällaisia kustannuksia voisivat olla esimerkiksi lain valmisteluun liittyvät kustannukset, ohjeistusten laatiminen viranomaisille ja yrityksille sekä näiden kouluttaminen mallin soveltamiseen. Kun kaikki toimimattomuusajan mallin kustannukset on saatu selvitettyä jokaiselta kantilta, voidaan vetää tarkempia johtopäätöksiä mallin kokonaiskannattavuudesta pitkällä aikavälillä.

5.3 Jatkotutkimusaiheita

Koska tämä tutkimus keskittyi ainoastaan toimimattomuusajan mallin luomiseen ja sen alustavaan tarkasteluun ja analysointiin, jäi aiheesta vielä tilaa jatkotutkimuksille. Kun alustava mallinnus on jo tehty tässä tutkimuksessa, jatkotutkimuksessa voitaisiin keskittyä tarkemman toimintaohjelman laatimiseen siitä, miten mallin käyttöönotto tapahtuisi ja miten se saataisiin sisällytyksi nykyiseen lainsäädäntöön. Ennen toimintaohjelman laatimista ensimmäisenä jatkotutkimusaiheena voisi kuitenkin olla mallista koituvien kustannusten tarkempi määrittäminen erityisesti viranomaisnäkökulmasta ja käyttöönottoon liittyvien kustannusten mittaaminen. Tällainen tutkimus mahdollistaisi toimimattomuusajan mallin käyttöönoton kannattavuuden tarkemman analysoinnin, jonka jälkeen voitaisiin siirtyä mahdollisten toimintaohjelmien laadintaan.

LÄHTEET

Accountancy. 1983. Dormant companies – definition? *Accountancy* September 1983, p. 94.

Accountancy. 1995. Striking off dormant companies. *Accountancy*, vol. 116, issue 1223, pp. 95.

Arendsen R. & Van Engers, T. M. 2004. Reduction of the Administrative Burden: An e-Government Perspective. *Electronic Government Lecture Notes in Computer Science*, vol, 3183, pp. 200-206.

Arendsen R., Van Engers T.M. & Te Velde R. 2006. An Empirical Study on Business-to-Government Data Exchange Strategies to Reduce the Administrative Costs for Businesses. *Project E-Society: Building Bricks*, vol. 226, pp. 311-323.

Bamford, C.E., Bruton, G.D. & Hinson, Y.L. 2006. Founder/chief executive officer exit: a social capital perspective of new ventures. *Journal of small business management*, vol. 44, no. 2, pp. 207-220

Brenner, V.C. & Schroff, W.K. 2004. Reverse merger or IPO? Consider the former when you take your family business public. *Strategic Finance*, vol. 85, issue 11, pp. 46-52

Borad, S. 2013. Companies Act 2013. Ministry of Law and Justice. The Gazette of India.

Credit Control. 1999. Simplified registration of dormant companies. *Credit Control*, vol. 20, issue 3, pp. 3.

Coelho P.R.P. & McClure J.E. 2005. Learning from failure. *Mid-american Journal of Business*, vol. 20, no.1, pp.13.

Costopoulou, C. & Ntaliani, M. 2010. Measuring Administrative Burdens of e-Government Services for Rural SMEs. *Organizational, Business, and Technological Aspects of the Knowledge Society. Communications in Computer and Information Science*, vol. 112, pp. 435-442.

EFRAG. 2009. IFRS for SMEs and the Fourth and Seventh Council Directives - Compatibility Issues. EFRAG working paper. [verkkodokumentti] [viitattu 24.7.2014] Saatavilla <http://www.efrag.org/Front/p172-4-272/Compatibility-Analysis-IFRS-for-SMEs-and-the-Council-Directives.aspx>

Elenkov D. & Fileva T. 2006 Anatomy of a business failure – Accepting the “bad luck” explanation vs proactively learning in international business. *Cross Cultural Management: An international Journal*, vol. 13, no. 2, pp. 132-141.

Emshwiller, J. R. 2000. Shell companies on bulletin board attract the SEC. *Wall Street Journal*, 13 Apr, pp. C1.

Euroopan komissio. 2006. Measuring administrative costs and reducing administrative burdens in the European Union. COM(2006) 691 final.

Euroopan komissio. 2007. Action Programme for Reducing Administrative Burdens in the European Union. COM(2007) 23 final.

Euroopan komissio. 2012. Action Programme for Reducing Administrative Burdens in the EU - Final Report. Commission staff working document. COM(2012) 746 final.

Harada, N. 2007. Which firms exit and why? An analysis of small firm exits in Japan. *Small Business Economics*, vol. 29, no. 4, pp. 401-414.

Headd, B. 2003. Redefining Business Success: Distinguishing Between Closure and Failure. *Small Business Economics*, vol. 21, pp. 51-61.

Herd, P., DeLeire, T., Harvey, H. & Moynihan, D. P. 2013. Shifting Administrative Burden to the State: The Case of Medicaid Take-Up. *Public Administration Review*, vol. 73, pp. S69–S81.

Holgate, P. & Nailor, H. 1995. Dormant companies. *Accountancy*, January 1995, pp. 84.

Hynynen, E-L. 2010. Asiakkaalle etu vai taakka? Tilitoimistokokemuksia verotilimenettelystä. *Tilisanomat*, vol. 5, pp. 60-63.

IFRS. 2013. IFRS application around the world – Jurisdictional profile: European Union. [verkkodokumentti] [viitattu 24.7.2014] Saatavilla <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Documents/Jurisdiction-profiles/European-Union-IFRS-Profile.pdf>

Immonen, R. 2008. Yritysjärjestelyt. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media.

Jovanovic, B. 1982. Selection and the evolution of industry. *Econometrica*, vol. 50, no. 3, pp. 649-670.

Järvenoja, M. 2003. Yritysjärjestelyjen verotus. Porvoo: WSOY.

Kangasharju, A. & Rauhanen, T. 2008. Lainsäädännön hallinnollinen taakka yrityksille – raskaimmat säädösalueet. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, Kilpailukyky 13/2008.

Kinnunen, J.; Laitinen, E.; Laitinen, T.; Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2007. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: KY-Palvelu.

Kivistö, T. 2004. Kaupparekisteri poistaa 70000 toimimatonta yritystä. Taloussanomien verkkodokumentti [viitattu 9.10.2013] Saatavilla <http://www.taloussanomien.fi/arkisto/2004/01/13/kaupparekisteri-poistaa-70000-toimimatonta-yritysta/200422533/12>

Kuhn, J.M. 2013. Age, retirement and establishment closure. *International Journal of Manpower*, vol. 34, no. 5, pp. 536-551.

Lakari, T. 2009. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. 3. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy.

Lamb, M., Nobes, C. Robert, A. 1998. International Variations in the Connections Between Tax and Financial Reporting. *Accounting and Business Research*, vol. 28, no. 3, pp. 173-188.

Lambson, V.E. 1991. Industry evolution with sunk costs and uncertain market conditions. *International Journal of Industrial Organization*, vol. 9, no. 2, pp. 171-196.

Lavertu, S., Lewis, E. L. & Moynihan, D. P. 2013. Government Reform, Political Ideology, and Administrative Burden: The Case of Performance Management in the Bush Administration. *Public Administration Review*, vol. 73, issue 6, pp. 845-857.

Mahamid, I. 2012. Factors affecting contractor's business failure: contractor's perspective. *Engineering, Construction and Architectural Management*, vol. 19, no. 3, pp. 269-285

Mähönen, J. & Villa S. 2006. Osakeyhtiö III – Corporate Governance. Helsinki: WSOYpro.

Mähönen, J. 2009. Osakeyhtiön taloudellinen raportointi ja tilintarkastus. Edita.

Mäkinen, L. 2002. Pienyrityksen tilinpäätös käytännössä. Talentum Media.

Ntaliani, M., Costopoulou, C. & Sideridis, A. B. (2012) Alleviating SME's Administrative Burdens : The Rural Inclusion Initiative. *Global Security, Safety and Sustainability & e-Democracy. Lecture Notes of the Institute for Computer Sciences, Social Informatics and Telecommunications Engineering*, vol. 99, pp. 237-244.

Ojala, M. 2009. Hallinnollinen taakka ja kirjanpitosäännösten kehittäminen. *Tilisanomat 2/2009*.

Osuustoiminta-lehti. 2004. Ennätysmäärä 100-vuotiaita. Osuustoiminta-lehti 2004, 2. [verkkodokumentti] [viitattu 16.10.2012] Saatavilla http://www.osuustoiminta.coop/ot/ot2_04/satavuotiaita.htm

Patient, M. 1981. The Companies Act 1981 – a tough one to grapple with. *Accountancy*, Dec 1981.

Politis, D. & Gabrielsson, J. 2009. Entrepreneurs' attitudes towards failure – An experimental learning approach. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, vol. 15, no. 4, pp. 364-383.

PRH. 2012a. Yritysten lukumäärät. [verkkodokumentti] [viitattu 16.10.2012] Saatavilla. www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html

PRH. 2012b. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön purkaminen. [verkkodokumentti] [viitattu 17.10.2012] Saatavilla <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/avoinyhtiojaky/lopettaminen.html>

- PRH. 2014a. Rekisteristä poistaminen. [verkkodokumentti] [viitattu 23.3.2014] Saatavilla <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/lopettaminen/pakkoselvitystilaa.html>
- PRH. 2014b. Yritysten lukumäärät. [verkkodokumentti] [viitattu 3.5.2014] Saatavilla <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>
- SCM Network. 2005. Delivering reductions in administrative burdens. *The SCM Network*, October 2005.
- SCM Network. 2013. www.addministrative-burdens.com [viitattu 23.10.2013]
- Severn, R. 1989. The fate of dormant companies. *Accountancy*, May 1989.
- Sisäasiainministeriö. 2012. Liiketoimintaa turvallisesti – kansallinen strategia yritystoiminnan turvallisuuden parantamiseksi. 30/2012. Helsinki.
- Stokes, D. & Blackburn, R. 2002. Learning the hard way: the lessons of owner-managers who have close their businesses. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, vol. 9, no. 1, pp. 17-27.
- Sweeney, P. 2005. Filling the GAP. *Financial executive*, vol. 21, no. 7, pp. 32-38.
- Syrjä, P. 2010. Pienten osakeyhtiöiden verosuunnittelu – empiirinen tutkimus. Acta Universitatis Lappeenrantaensis. Lappeenrannan Teknillinen Yliopisto.
- Tammilehto, P. 2007. Kaupparekisteri poistaa toimimattomat yhtiöt. *Kaupalehti* 20.6.2007, s. 6.

TEM. 2009. Yritysten hallinnollisen taakan vähentäminen – ehdotus kansalliseksi toimintaohjelmaksi. Yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen ohjausryhmän väliraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. *Kilpailukyky* 3/2009.

TEM. 2010. Selvitys yrityksille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista – Taloushallinnon raportointi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. *Kilpailukyky* 8/2010.

TEM. 2012. Selvitys yritysten hallinnollisen taakan kehityksestä. Loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön raportteja 15/2012.

Tilastokeskus. 2012. Suomen virallinen tilasto (SVT): Palkkarakenne. ISSN=1799-0076. Helsinki: Tilastokeskus [verkkojulkaisu] [viitattu: 4.5.2014] Saatavilla http://www.stat.fi/til/pra/2012/pra_2012_2014-04-08_tie_001_fi.html

Van Stel, A. & Stunnenberg V. 2006. Linking business ownership and perceived administrative complexity. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, vol. 13, pp. 7-22

Verohallinto. 2013. Työnantajarekisteri. [verkkodokumentti] [viitattu 28.12.2013] Saatavilla http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Sanasto/Tyonantajarekisteri%2813797%29

Verohallinto. 2014a. Toiminnan keskeyttäminen - osakeyhtiö ja osuuskunta. [verkkodokumentti] [viitattu 20.2.2014] Saatavilla [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtiö_ja_osuuskunta/Toiminnan_lopettaminen/Toiminnan_keskeyttaminen_osakeyhtiö_ja_\(9650\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtiö_ja_osuuskunta/Toiminnan_lopettaminen/Toiminnan_keskeyttaminen_osakeyhtiö_ja_(9650))

Verohallinto. 2014b. Verohallinto toimittaa kaikki rekisteröitäväksi säädetyt tilinpäätöstiedot suoraan kaupparekisteriin. [verkkodokumentti] [viitattu 28.3.2014] Saatavilla <https://www.vero.fi/fi->

FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Veroilmoitus/Verohallinto_toimittaa_kaikki_rekisteroi%289194%29

Verohallinto. 2014c. Ennakkoperintärekisteri. [verkkodokumentti] [viitattu 24.4.2014] Saatavilla https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ja_saatio/Ennakkoperintarekisteri

YTJ. 2014a. Yritys ja yhteisötietojärjestelmä – Mikä on Y-tunnus. Saatavilla <http://www.ytj.fi/mika-on-y-tunnus> [verkkodokumentti] [viitattu 26.4.2014]

YTJ. 2014b. Yritys ja yhteisötietojärjestelmä – Kirjeet ja lomakkeet. [verkkodokumentti] [viitattu 26.4.2014] <http://www.ytj.fi/mika-on-y-tunnus/kirjeet-ja-lomakkeet>

MUUTOS- JA LOPETTAMISILMOITUS**Yksityinen elinkeinonharjoittaja****Y6**

Lomakkeella voitte ilmoittaa muutoksen tai lopettamisen kaupparekisteriin, arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, enakkoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin ja vakuutusmaksuverovelvollisuuteen.

Lähetetään lomake osoitteella: PRH - VEROHALLINTO, Yritystietojärjestelmä, PL 2000, 00231 HELSINKI

Perustiedot (Täytettävä aina)

YRITYS- JA YHTEISÖTUNNUS	Toiminimi
_____ -	
Elinkeinonharjoittajan täydellinen nimi	Henkilötunnus

Elinkeinonharjoittaja ilmoittaa muutoksen yhteistietoihin tai muutoksen seuraaviin rekistereihin:

(Muutosten ilmoittaminen Verohallinnon rekistereihin on maksutonta.)

- vain yhteystiedot muuttuvat (maksuton)
 arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
 työnantajarekisteriin
- kaupparekisteriin (mukaan luettu käsittelymaksusta)
 enakkoperintärekisteriin
 Verohallinnon vakuutusmaksuverovelvollisten rekisteriin
 Verohallinnon asiakasrekisteriin

Elinkeinotoiminnan lopettamisilmoitus kaupparekisteriin

- Elinkeinonharjoittaja poistetaan kaupparekisteristä

Elinkeinonharjoittajan keskeyttämis- / lopettamisilmoitus Verohallintoon

Elinkeinotoiminta keskeytetään

- määräajaksi / 20 - / 20 toistaiseksi alkaen, pvm
- Elinkeinonharjoittaja ilmoittaa lopettamisen seuraaviin rekistereihin
- arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
 enakkoperintärekisteriin
 työnantajarekisteriin
 vakuutusmaksuverovelvollisten rekisteriin

TÄYTTÄKÄÄ AINOASTAAN MUUTTUNEET TIEDOT

Uusi toiminimi	Uusi kotipaikka (Kunta, josta toimintaa johdetaan)
----------------	--

Muut mahdolliset toiminimet

Uudet rinnakaistoiminimet (Toiminimen vieraskieliset käännökset)

Uusi aputoiminimi	Aputoiminimellä harjoitettava toimialan osa
Uusi aputoiminimi	Aputoiminimellä harjoitettava toimialan osa

Yrityksen yhteystiedot (Yleiseen käyttöön tarkoitetut yhteystiedot, jotka ovat julkisia)

Yrityksen uusi postiosoite (katu/tie, talon nro, porras, huoneiston nro tai postilokero)	Postinumero	Postitoimipaikka
Yrityksen uusi käyntiosoite (katu/tie, talon nro, porras, huoneiston nro)	Postinumero	Postitoimipaikka
Uusi puhelin	Uusi matkapuhelin	Uusi faksi
Uusi sähköposti	Uusi kotisivun www-osoite	

Tilikausi (Ei rekisteröidä kaupparekisteriin.)

Kuluva poikkeava tilikausi (pv.kk.vvvv - pv.kk.vvvv)	Uusi normaali tilikausi (pv.kk - pv.kk)
--	---

TÄYTTÄKÄÄ AINOASTAAN MUUTTUNEET TIEDOT

Yritys on perustettu yritysmuodon muutoksen seurauksena (Katsokaa täyttöohje)	
Edeltäjän täydellinen nimi tai toiminimi	Yritys- ja yhteisötunnus tai henkilötunnus

Kaupparekisteriin ilmoitettava uusi toimiala (ilmoittakaa yrityksen toimiala kokonaisuudessaan)

Verohallintoon ilmoitettava uusi päätoimiala

Verohallinnolle tästä ilmoituksesta lisätietoja antava henkilö ja/tai yritys, esim. tilitoimisto		
Nimi		Yritys- ja yhteisötunnus
Postiosoite	Postinumero	Postitoimipaikka
Puhelin	Matkapuhelin	
Faksi	Sähköposti	

Kaupparekisterille tästä ilmoituksesta lisätietoja antava henkilö ja/tai yritys (asiamies)		
Yrityksen nimi	Henkilön nimi	
Postiosoite	Postinumero	Postitoimipaikka
Puhelin	Matkapuhelin	
Faksi	Sähköposti	

Nimi		
Postiosoite	Postinumero	Postitoimipaikka

Lisätietoja

Täyttäkää myös lomakkeen sivut 3-4, jos olette ilmoittanut muutoksen tai lopettamisen sivulla 1 arvonliikeseverovelvollisten rekisteriin, ennakkoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin tai vakuutusmaksuverovelvolliseksi.

Päiväys ja allekirjoitus		
Päiväys	Allekirjoitus ja nimen selvennys	Puhelin

Henkilötietolain 24 §:n mukainen informaatio lomakkeeseen liittyvistä rekistereistä on saatavissa Internetistä osoitteesta www.ytj.fi sekä Patentti- ja rekisterihallituksesta ja Verohallinnossa.

Verohallintoon ilmoitettava postiosoite
 Merkitkää rasti ruutuun, jos postiosoite on sama kuin sivulla 1 ilmoitettu yleiseen käyttöön tarkoitettu osoitetieto.

 Muussa tapauksessa täyttäkää alla olevalle riville osoitetiedot.

Postiosoite

Postinumero

Postitoimipaikka

Arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautuminen

Ilmoittautuu arvonlisäverovelvolliseksi

Ilmoittautuu arvonlisäverovelvolliseksi ostoista tai omasta käytöstä

 alkaen, pvm

 alkaen, pvm

Ulkomainen elinkeinonharjoittaja

ilmoittautuu vain ilmoituksenantovelvolliseksi

arvonlisäverovelvolliseksi

 alkaen, pvm

 alkaen, pvm

 Harjoittaa ainoastaan alkutuotantoa ja/tai tekemiensä taide-esineiden myyntiä (AVL 79c §)
Arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen

Kiinteistön käyttöoikeuden luovuttaja

Vähäisen liiketoiminnan harjoittaja tai vaikeavammainen

(AVL 12 ja 30 §)

vrittäjä (AVL 12.1 §)

 alkaen, pvm

 alkaen, pvm

Ulkomaalainen elinkeinonharjoittaja (AVL 12.2 §)

Ulkomainen kaukomyynti (AVL 63 a §)

Yhteisöhanke (AVL 26 f §)

 alkaen, pvm

 alkaen, pvm

(pv.kk.vvvv - pv.kk.vvvv)

Alkutuottaja ja/tai taide-esineiden tekijä hakeutuu arvonlisäverovelvolliseksi

 alkaen, pvm

Tilikauden liikevaihto (AVL 3 §)

euroa

Ei katso olevansa arvonlisäverovelvollinen, perustelut
 Vähäinen toiminta ALV 3 §

 Rahoituspalvelut ALV 41 §

 Yleishyödyllisen yhteisön / uskonnollisen yhdyskunnan arvonlisäveroton toiminta ALV 4-5 §

 Terveyden- ja sairaanhoitopalvelut ALV 34 §

 Vakuutuspalvelut ALV 44 §

 Muu veroton toiminta, mikä?

 Sosiaalihuoltopalvelut ALV 37 §

 Esiintymispalkkiot tai tekijänoikeuskorvaukset ALV 45 §

 Koulutuspalvelut ALV 39 §

 Kiinteistöluovutukset ALV 27 §

Kirjanpidon muoto

 yhdenkertainen kirjanpito

 kahdenkertainen kirjanpito
Arvonlisäverovelvollisuuden lopettaminen

Lopettaa arvonlisäverollisen toiminnan

 Liiketoiminta loppunut, pvm

 Alkutuotanto ja/tai kuvataide-toiminta loppunut, pvm

 Arvonlisäverovelvollisuus päättyneenä, koska liiketoiminta on vähäinen

Hakeutuminen päättyy

 Vähäinen liiketoiminta, pvm

 Alkutuottajan ja/tai taide-esineiden tekijän vähäisen liiketoiminta, pvm

 Kiinteistön käyttöoikeuden luovuttaja, pvm

 Yhteisöhanke, pvm

 Ulkomaalainen elinkeinon-toiminnan harjoittaja, pvm

 Ulkomaalainen kaukomyynti, pvm

Toiminnan viimeiseltä kalenterikuukaudelta verovelvollisen haltuun jääneistä tavaroista ja palveluista suoritettavan veron määrä euroina (myös sentit)

Verovelvollisen veloittamatta tai kertymättä olleista myyntihinnoista lopettamiskaudelta suoritettavan veron määrä euroina (myös sentit)

Onko vero ilmoitettu lopettamiskaudelta annetussa kausiveroilmoituksessa?

 kyllä ei

 Haltuun ei jäänyt tavaroita Ei jäänyt veloittamatonta tai kertymättömää myyntiä
Tiedot liiketoiminnan jatkajasta (esim. yrityksen ostaja, konkurssipesä)

Onko liikeomaisuus myyty liiketoiminnan jatkajalle?

 kyllä ei

Jatkajan täydellinen nimi tai toiminimi

Yritys- ja yhteisötunnus tai henkilötunnus

Postiosoite

Postinumero

Postitoimipaikka

Osoitetiedot toiminnan lopettamisen jälkeen		
Postiosoite toiminnan lopettamisen jälkeen	Postinumero	Postitoimipaikka
Puhelin	Ulkomaan postiosoite ja valtio	

Palkanmaksun muutosta koskevat tiedot	
Ilmoittautuu säännöllisesti palkkoja maksavaksi työnantajaksi	Ilmoittautuu merityötuloa maksavaksi työnantajaksi
☐ alkaen, pvm	☐ alkaen, pvm

Palkanmaksun lopettaminen	
Lopettaa säännöllisesti palkkoja maksavana työnantajana	Lopettaa merityötuloa maksavana työnantajana
☐ Viimeinen palkanmaksupäivä	☐ Viimeinen palkanmaksupäivä

Ennakkoperintärekisterin muutos / lopettaminen	
Hakeutuu ennakkoperintärekisteriin (EPL 25 §)	Lopettaa ennakkoperintärekisteröitynä
☐ alkaen, pvm	☐ alkaen, pvm

Ennakkoveron määräämistä koskevat tiedot	
Ensimmäisen tilikauden arvioitu liikevaihto euroa	
Ensimmäisen tilikauden arvioitu verotettava tulo euroa	
Elinkeinonharjoittajan muut tulot kalenterivuonna (Jos maksajia on useita, täyttää erillinen ennakkoveron hakemuslomake) euroa	

Ennakkovero toimintaa lopetettaessa	
☐	Elinkeinonharjoittaja hakee ennakkoveron poistamista
☐	Elinkeinonharjoittaja hakee ennakkoveron alentamista
Viimeisen tilikauden tilinpäätös tai muu laskelma on aina liitettävä mukaan.	

Vakuutusmaksuverovelvollisuuden muutos/lopettaminen	
Ilmoittautuu vakuutusmaksuverovelvolliseksi	Lopettaa vakuutusmaksuverovelvollisena
☐ alkaen, pv	☐ alkaen, pvm

Lisätietoja	